

URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ

2
2018

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

ÚSTAV
ÚZEMNÍHO
ROZVOJE

POKYNY PRO AUTORY

NABÍDKA RUKOPIŠŮ

REDAKCE PŘIJÍMÁ POŽADAVKY SPOLU SE ZASLANÝMI ČLÁNKY NA E-MAILOVÉ ADRESE redakce@uur.cz. GRAFICKÉ PŘÍLOHY VĚTŠÍHO ROZSAHU JE MOŽNO ZASLAT PROSTŘEDNICTVÍM SERVERU USCHOVNA.CZ. ZASLANÝ PRŮVODNÍ DOPIS MUSÍ OBSAHOVAT PLNÉ JMÉNO, ADRESU PRACOVISTĚ A KONTAKTNÍ ÚDAJE (E-MAILOVÁ ADRESA, TELEFONNÍ ČÍSLO). PŘI ŽÁDOSTI O ZAŘAZENÍ ČLÁNKU DO RECENZNÍHO ŘÍZENÍ JE TŘEBA TUTO SKUTEČNOST V PRŮVODNÍM DOPISE VÝSLOVNĚ UVÉST. PODROBNĚJŠÍ INFORMACE NALEZNETE NA www.uur.cz V SEKCI PUBLIKAČNÍ ČINNOST, KNIHOVNA – ČASOPIS URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ – RECENZNÍ ŘÍZENÍ.

FORMÁLNÍ POŽADAVKY

ROZSAH TEXTU BY MĚL ČINIT CCA 3–10 NORMOSTRAN (1 NORMOSTRANA = 60 ÚHOZŮ NA 30 ŘÁDKŮ), NEDOHODNETE-LI SE S REDAKCÍ JINAK. ZA KAŽDÝM TEXTEM PŘÍSPĚVKU MUSÍ BÝT UVEDENO JMÉNO AUTORA. STANDARDNÍMU PŘÍSPĚVKU BY MĚL PŘEDCHÁZET ZHRUBA DESETIŘÁDKOVÝ SOUHRN – ABSTRAKT (PRO RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY PLATÍ SAMOSTANÉ PRAVIDLO – VIZ NÍŽE), KTERÝ BUDE MOŽNO POUŽÍT TAKÉ PRO REDAKCI ZAJIŠTĚNÉ ANGLICKÉ SHRNUTÍ V HLAVNÍCH RUBRIKÁCH (NETÝKÁ SE INFORMACÍ).

ZA NEDÍLNOU SOUČÁST PŘÍSPĚVKU JE POVAŽOVÁN SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A JEJICH DOSTUPNOST. BIBLIOGRAFICKÉ CITACE MUSEJÍ BÝT ZPRACOVÁNY PODLE NORMY ČSN ISO 690. TEXTOVÁ ČÁST JE VYŽADOVÁNA V TEXTOVÉM EDITORU WORD. GRAFICKÁ ČÁST SE ZÁSADNĚ POSÍLÁ SAMOSTATNĚ JAKO PŘÍLOHA S UVEDENÍM ZDROJŮ. OBRÁZKY KE SKENOVÁNÍ LZE PŘILOŽIT NA DIAPOZITIVECH NEBO FOTOGRAFIÍCH S LESKLÝM POVRCHEM. POČÍTAČOVĚ ZPRACOVANÉ OBRÁZKY SE DODÁVAJÍ VE FORMÁTU TIFF (PŘÍP. JPG) V ROZLIŠENÍ MIN. 300 DPI; VEKTOROVÁ GRAFIKA VE FORMÁTU CDR, EPS, WMF A1. REDAKCE SI VYHRAZUJE PRÁVO VÝBĚRU GRAFICKÉHO DOPROVODU TEXTU. ZA PŮVODNOST PŘÍSPĚVKU ODPOVÍDÁ AUTOR (VIZ PROHLÁŠENÍ AUTORA). RUKOPISY A GRAFIKU REDAKCE VRACÍ POUZE NA ŽÁDOST AUTORA.

AUTORIZACE

POKUD SE AUTOR NEVYJÁDŘÍ DO PĚTI DNŮ OD ODESLÁNÍ REDAKČNÍ ŽÁDOSTI O AUTORIZACI TEXTU, POVAŽUJE REDAKCE TEXT ZA ODSOUHLASENÝ A ZVEŘEJNÍ JEJ S PŘÍPADNÝMI REDAKČNÍMI ÚPRAVAMI.

RELEVANTNÍ PŘÍSPĚVKY JSOU RECENZOVÁNY (www.uuur.cz – ČASOPIS – RECENZNÍ ŘÍZENÍ).

ŽADATELŮM O RECENZNÍ ŘÍZENÍ:

PŘEDKLÁDÁTE-LI ČLÁNEK K RECENZNÍMU ŘÍZENÍ, INFORMUJTE, PROSÍM, REDAKCI O JEHO PŘÍPADNÉM PUBLIKOVÁNÍ V JINÝCH ODBORNÝCH PERIODIKÁCH. K RECENZOVANÝM PŘÍSPĚVKŮM POŽADUJE REDAKCE ŠIRŠÍ SHRNUTÍ V ČEŠTINĚ (V ROZSAHU CCA JEDNÉ NORMOSTRANY), KTERÉ BUDE V PŘÍPADĚ SCHVÁLENÍ REDAKČNĚ PŘELOŽENO DO ANGLIČTINY A K ČLÁNKU PŘIPOJENO. RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY NEJSOU HONOROVÁNY.

VYDÁVÁ ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE, ORGANIZAČNÍ SLOŽKA STÁTU,
ZŘÍZENÁ MINISTERSTVEM PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR.

Urbanismus a územní rozvoj
číslo 2/2018
ročník XXI.
Vychází 6× ročně.
ISSN 1212-0855, MK ČR E 7021

Vydává:

Ústav územního rozvoje
Jakubské nám. 3
602 00 Brno
tel. (ústředna): 542 423 111
www.uur.cz

Redakce:

redakce@uur.cz
Ing. arch. Lubor Fridrich (šéfredaktor)
tel. 542 423 121
Bc. Tamara Blatová, DiS.
tel. 542 423 116

Redakční rada:

Ing. arch. Hana Bártová
Ing. arch. Milan Bušina, Sydney, Austrálie
prof. Ing. arch. Maroš Finka, Ph.D.
prof. Anna Geppert, Ph.D., Paříž, Francie
Ing. arch. Jana Janíková
prof. Ing. arch. Jan Koutný, CSc.
Ing. arch. Milan Körner, CSc.
Ing. Zdeňka Kučerová (místopředsedkyně)
prof. Ing. Vítězslav Kuta, CSc.
Ing. Iveta Laštůvková
doc. Dr. Otakar Máčel, Delft, Nizozemí
prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
Ing. arch. Vladimír Matuš, Toronto, Kanada
Ing. Alena Navrátilová (předsedkyně)
Ing. arch. Jaroslav Sedlecký
Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D.
Mgr. Petr Tonev, Ph.D.
RNDr. Václav Tremel
Ing. arch. Martin Tunka, CSc.
Ing. Roman Vodný, Ph.D. (místopředseda)
doc. Ing. arch. Jakub Vorel, Ph.D.
Ing. arch. Karel Wirth

Objednávky předplatného:

e-mail: redakce@uur.cz

Roční předplatné:

480,- Kč

Bankovní spojení:

ČNB 19-27321621/0710

Sazba a tisk:

GRAFEX-AGENCY s.r.o.
Helceletova 16, 602 00 Brno

Náklad: 1 450 výtisků

Toto číslo vyšlo v březnu 2018

Názory publikované v článcích nemusejí
vždy vyjadřovat stanovisko redakce a ústavu.
Redakce si vyhrazuje právo zkrácení textu
a výběru grafiky k jednotlivým příspěvkům.

Foto na titulní straně obálky:

Krajina na Znojemsku © Tamara Faberová

OBSAH

ZA IVANEM RULLEREM / Vladimír Šlapeta	3
ZÁVAZNÉ STANOVISKO ORGÁNU ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ / Josef Morkus	5
STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR POKRAČUJE TVORBOU NÁVRHOVÉ ČÁSTI / Zdeněk Opravil	6
METODIKA VYMEZOVÁNÍ ÚZEMNÍHO SYSTÉMU EKOLOGICKÉ STABILITY / Eva Voženílková	9
Recenzovaný článek	
DOSTUPNOST VEŘEJNÝCH INFRASTRUKTUR / Karel Maier, Veronika Šindlerová	14
Recenzovaný článek	
PŘÍPADOVÁ STUDIE – ANALÝZA PROBLEMATIKY OCHRANY PŘÍRODY A EKOLOGICKÉ STABILITY KRAJINY JAKO SOUČÁST ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY SO ORP ZNOJMO / Tamara Faberová	26
(NE)ÚČAST SPOLKŮ PŘI OCHRANĚ PŘÍRODY V ÚZEMNÍM A STAVEBNÍM ŘÍZENÍ / Tereza Snopková	34
ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ A VEŘEJNÝ PROSTOR 25. ROČNÍK SOUTĚŽE STAVBA ROKU 2017 URBANISTICKÝ PROJEKT ROKU 2017 / Jan Fibiger	39
NEJLEPŠÍ URBANISTICKÝ PROJEKT VÝSLEDKY XXIII. ROČNÍKU MEZINÁRODNÍ STUDENTSKÉ SOUTĚŽE / Zuzana Poláková	44
HOLAŠOVICE V KONTEXTU JIHOČESKÉ VENKOVSKÉ ARCHITEKTURY SCHWARZENBERSKÁ KRAJINA HLUBOCKA A TŘEBOŇSKA RECENZE PUBLIKACÍ / Tomáš Kučera	50
METODIKA HODNOCENÍ VLIVŮ NA KRAJINNÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY / Jakub Kotrla	52
URBIS SMART CITY FAIR / Vladimíra Labounková	54
CO PÍŠÍ JINDE & TISKOVÉ ZPRÁVY MMR ČR	55

Stavebně správní praxe

Pořizovatelská praxe

Mimořádná příloha:

INTERAKCE SÍDEL A VELKÝCH PRŮMYSLŮVÝCH ZÁVODŮ
Sborník z konference AUÚP, Ústí nad Labem 26.–27. 10. 2017

Stavební zákon č. 183/2006 Sb. byl naposledy podstatně novelizován zákonem č. 225/2017 Sb. s účinností od 1. 1. 2018. Publikace přináší souborný výklad stavebního zákona v jeho platném znění spolu s výkladem jeho prováděcích předpisů a předpisů bezprostředně navazujících, které upravují zejména organizaci a využívání území, jakož i přípravu a povolání staveb a jsou určující pro činnost orgánů územního plánování a stavebních úřadů. Komentář zpracoval autorský kolektiv, který se podílel na přípravě právní úpravy územního plánování a stavebního řádu a jehož členové se soustavně zabývají poznatky z její praktické aplikace. Publikace tak představuje nepostradatelnou pomůcku pro obecní a krajské úřady, jakož i pro projektanty, investory a další účastníky výstavby. Publikace byla zpracována na základě podkladů shromážděných ke dni 15. 4. 2018.

Vážení čtenáři,

Česká společnost pro stavební právo vydává odborný čtvrtletník Bulletin

Stavební právo. Je určen pro odbornou veřejnost, projektanty, developery, pracovníky státních orgánů apod. Přímé vydávání čtvrtletníku umožňuje pružnější reagování na aktuální stav a souvislosti vydaných předpisů v profesně složité oblasti stavebnictví, včetně příslušných vazeb a jejich uplatnění.

Cena ročního předplatného je stanovena na 495 Kč (včetně DPH a poštovného). Případné zvláštní číslo bude zahrnuto v ceně předplatného.

Veškeré informace o časopisu, předplatném, objednávkách a inzerci najdete na webových stránkách společnosti www.spolstavprav.cz a rádi Vám je sdělíme na telefonním čísle 731 628 107 nebo prostřednictvím e-mailové adresy info@spolstavprav.cz.

Za výkonnou redakci
Ing. arch. Hana Bártová
Václavské nám. 833/31
11000 Praha 1

STAVEBNÍ PRÁVO BULLETIN

ZÁKONY ■ ANALÝZY ■ STUDIE ■ NÁZORY

1 / 2018

ČESKÁ SPOLEČNOST PRO STAVEBNÍ PRÁVO
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ
MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU

SLOVO ÚVODEM

Toto číslo našeho časopisu uvádí vzpomínka na významného brněnského architekta, urbanistu a pedagoga Ivana Rullera.

Hlavní rubrika přináší příspěvek o změnách, které přinesla novela stavebního zákona v souvislosti se závazným stanoviskem orgánu územního plánování. Následující text informuje o pokračující práci na Strategii regionálního rozvoje České republiky a rubriku uzavírá příspěvek zabývající se odborným metodickým nástrojem zpracovaným Ministerstvem životního prostředí – metodikou vymezování územního systému ekologické stability.

První recenzovaný článek v rubrice Názory a diskuse vás seznámí se standardy dostupnosti veřejné infrastruktury, druhý se zabývá problematikou ochrany přírody a krajinné ekologické stability na příkladu Znojemska. V této rubrice ještě uvádíme příspěvek o účasti veřejnosti v souvislosti s právem na informace o životním prostředí. S ohledem na změny týkající se účastenství ve správním řízení od ledna 2018 uvítáme vaše názory k této problematice.

V informační rubrice se nám sešly dva příspěvky o tradičních urbanistických a architektonických soutěžích. První z nich přináší informace o výsledcích pětadvacátého ročníku soutěže Stavba roku a jeho samostatné kategorie – Urbanistického projektu roku. Druhý informuje o mezinárodní studentské soutěži o nejlepší urbanistický projekt a je doplněn komentářem autorek vítězné práce. Následuje recenze dvou publikací věnujících se jihočeské venkovské architektuře a krajině. Další články informují o výzkumu a metodice hodnocení vlivů na krajinné památkové zóny a o prvním ročníku Smart City Fair konaném v rámci veletrhu URBIS. Rubriku uzavírají pohledy do jiných médií a tiskové informace Ministerstva pro místní rozvoj.

K druhému číslu letošního ročníku časopisu vychází mimořádná příloha – sborník z ústecké konference Asociace pro urbanismus a územní plánování na téma vzájemných vztahů sídel a velkých průmyslových areálů.

Příjemné čtení přeje

redakce U&ÚR

Za Ivanem Rullerem

Ještě na počátku března byl spatřen, jak přicházel na brněnský magistrát projednat další postup svého posledního vítězného soutěžního urbanistického projektu na řešení nábreží Svatky. Až do posledních dnů projektoval, účastnil se diskusí k aktuálním problémům oboru a neúnavně organizoval výstavy a společenská setkání. Proto jsme s ním ještě nadlouho počítali. 25. března však Ivan Ruller, spiritus agens architektonického a výtvarného dění v Brně, náhle odešel...

Narodil se 17. listopadu 1926 a do svých devíti let vyrůstal na Pellicově ulici, než jeho otec – Čeněk Ruller, stavitel výstavní kolonie Nový dům, dokončil stavbu činžovní vily na Kalvodově ulici v Masarykově čtvrti, kde pak prožil zbytek svého dramatického života. Po bezstarostném dětství ve třicátých letech následovala doba okupace za gymnaziálních studií, zakončených krátce před maturitou nasazením do královopolského průmyslu. Po osvobození patřil k oněm prvním pěti stovkám studentů šesti válečných ročníků, kteří najednou složili imatrikulační slib na brněnské technice na schodišti dnešní stavební fakulty do rukou posledního předválečného a prvního poválečného rektora Jaroslava Syřiště.

Doba studií v druhé polovině čtyřicátých let byla šťastným obdobím, které prožil pod vedením vynikajících profesorů Bohuslava Fuchse, Bedřicha Rozehnal a Jaromíra Krejčara, byla spojená s ledasjakou taškařicí: např. když spolužák a kamarád Jaromír Sirotek, oděný do britské uniformy, protože jiných šatů po návratu z Anglie neměl, vyhodil z budovy bývalé německé techniky psací stroj, který dopadl hlídkujícímu policistovi právě pod nos. Děkan Jiří Kroha však poté policii s ohledem na nedotknutelnost akademické pudy z budovy rezolutně vykázal...

Především to však byla doba spolupráce v ateliéru Bedřicha Rozehnal na řadě projektů moravských nemocnic, včetně dětské nemocnice v Černých Polích a bohužel již nerealizovaných velkorysých univerzitních areálů s klinikami v Brně-Bohunicích a v Bratislavě, na nichž získával cenné zkušenosti.

V padesátých letech po většinu času zůstal věrný svým profesorům Rozehnalovi, Fuchsovi a Kopřivovi, s nimiž úzce spolupracoval až do doby jejich ostudného vyhození stranicky dosazeným rektorem Vladimírem Medunou, a zároveň s kamarády Zdeňkem Říhákem a Jaromírem Sirotkem obesílal četné architektonické soutěže, včetně Náměstí národů v Ženevě, kde získali odměnu, nebo na radnici v Torontu. Posléze se stal ve Stavoprojektu členem kolektivu, který dokončoval návrh Janáčkova divadla – zejména jeho interiérů.

Na počátku šedesátých let získal první ceny v urbanistické soutěži na třicetitisícové sídliště v Brně-Lesné (s Radko Černým a Mojmírem Kyselkou ml.) a s kolektivem Stavoprojektu (Oplátek, Zavřel, Písařík, Pokorová) na kulturní dům ve Žďáru nad Sázavou, aby po dokončení stavby Janáčkova divadla přešel do Chemoprojektu, kde mu ředitel Petráček umožnil v roce 1965 pětiměsíční stáž v Paříži. Tam na něj dýchla svoboda, byl konfrontován s francouzským brutalismem a zúčastnil se i pohřbu Le Corbusiera. Tuto zkušenost pak zúročil v přicházející době pražského jara. Postavil v novém duchu učiliště Slovnaftu v Bratislavě a jako komorní ukázkou brutalismu půvabnou vilku ředitele Petráčka v druhém plánu zahrady na Preslově ulici. Zároveň se stal předsedou brněnské pobočky Svazu architektů a členem Skupiny Q, a z této pozice se energicky zasažoval o nápravu poměrů v architektuře a výtvarném umění.

Přechod do Brnoprojektu vedl k návrhu a realizaci jeho nejvýznamnější stavby – administrativní budovy Ingstavu na Vídeňské ulici. Protáhlý hranol s dvojítm odvětraným skleněným pláštěm skrývá plně klimatizované prostory velkoprostorových kanceláří, na které navazuje zděný přístavek na východním průčelí s komunikačním jádrem, toaletami a šatnami. Lapidární architektonický výraz v kombinaci proskleného pláště s pohledovým betonem a výtvarnými doplňky v exteriéru i interiéru činí z této stavby jeden z nejvýznamnějších dokladů ohlasu brutalismu u nás.

Mezitím však přišla invaze 21. srpna 1968 a následná normalizace. Ivan Ruller byl členem užšího svobodně zvoleného vedení Svazu architektů z doby pražského jara, které v roce 1970 nepodlehlo politickému tlaku a tak došlo k rozpuštění svazu násilným dekretem Ministerstva vnitra. V důsledku toho se ocitl v pozici „persona non grata“ až do sametové revoluce. Když byl odstraněn i ze zaměstnání v Brnoprojektu, zbývala mu jen činnost výtvarníka na volné noze, kdy vytvořil řadu interiérů ve spolupráci s výtvarnými umělci obdobného smýšlení z Prahy i z Brna. Některé z těchto prací lze doslova pokládat za galerie tehdy neoficiálního českého současného umění. Z tohoto období je například obřadní síň hřbitova v Brně-Židenicích. Vedle toho podporoval alternativní politické aktivity, které pak vyústily v sametovou revoluci na podzim 1989.

Ivan Ruller byl v roce 1990 zvolen děkanem Fakulty architektury VUT, kterou pak čtyři roky rozvážně vedl a reformoval. V této době jsme se obzvlášť sblížili a mohu s odstupem konstatovat, že vztahy mezi brněnskou a pražskou fakultou nebyly nikdy užší, než právě tehdy. Společným dlouholetým úsilím se nám podařilo vrátit do novely vysokoškolského zákona titul Ing. arch. pro absolventy oborů architektura a urbanismus, který byl v roce 1990 ze zákona odstraněn. Ivan Ruller však nebyl žádným administrativním děkanem, nýbrž tvůrcem, který i tehdy projektoval, soutěžil a stavěl, a k této činnosti se vrátil naplno i v posledním čtvrtstoletí. Architekturu chápal a produkoval v celé šíři oboru, od návrhu malého památníku nebo nábytku, přes solitérní stavby až po velké urbanistické úkoly. Dokumentují to stovky architektonických děl na Moravě, v Čechách i na Slovensku, kterými obohatil naši architektonickou kulturu, z nichž mnoho z nich vzniklo v době, kdy si jiní užívají odpočinku. Nakonec se dočkal i uznání udělením zlaté medaile VUT v Brně, ceny města Brna, ceny Obce architektů za celoživotní dílo, medaile Za zásluhy o stát II. stupně v oblasti umění, ceny Vladimíra Karfíka a zvolením za člena Saské akademie umění v Drážďanech.

Ivan Ruller představoval příklad architekta s velkou osobní integritou, odvahou, energií, vůlí i humorem a jednu z nejvýznačnějších postav brněnského výtvarného života od druhé světové války. Budeme na něj s úctou vzpomínat.

Vladimír Šlapeta

ZÁVAZNÉ STANOVISKO ORGÁNU ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Josef Morkus

Zákon č. 225/2017 Sb., který novelizoval zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), nabyt účinnosti 1. ledna 2018. Jednou z nejvýznamnějších změn, které přinesl, je změna v oblasti zkoumání souladu záměru s politikou územního rozvoje, s územně plánovací dokumentací a s cíli a úkoly územního plánování. Soulad nově ve většině případů zkoumá místo stavebního úřadu orgán územního plánování. Tato povinnost na něj přešla zejména proto, že novela stavebního zákona rozšířila pole orgánů, které stavby umísťují a povolují, a bylo nutné stanovit orgán, který bude zajišťovat koordinaci záměrů v území.

Závacné stanovisko orgánu územního plánování je upraveno v § 96b stavebního zákona, který řeší základní otázky související s vydáním a obsahem závazného stanoviska, s jeho platností či s možností jeho nahrazení z moci úřední novým závazným stanoviskem. Úprava ve stavebním zákoně navazuje na obecnou úpravu závazného stanoviska v § 149 správního řádu.

Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo v lednu 2018 materiál „Závacné stanoviska orgánu územního plánování – Příklady s komentářem“. Tento materiál je určen zejména na podporu orgánů územního plánování, tj. obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů u záměrů nacházejících se ve správních obvodech několika obcí s rozšířenou působností. Může

však sloužit i projektantům a stavebním úřadům, které budou vydávat rozhodnutí nebo jiné úkony podle stavebního zákona na základě závazných stanovisek orgánů územního plánování. Ministerstvo pro místní rozvoj připravilo tento materiál na základě podkladů zpracovaných JUDr. Janem Marečkem a Asociací po urbanismus a územní plánování ČR. Materiál je volně ke stažení na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj www.mmr.cz v sekci Územní plánování a stavební řád – Stanoviska a metodiky – Územní plánování – 5. Orgány územního plánování, dotčené orgány. Dostupný je též na stránkách Ústavu územního rozvoje www.uur.cz.

Materiál „Závacné stanoviska orgánu územního plánování – Příklady s komentářem“ obsahuje cca 150 stran rozdělených do 5 základních částí. Nejstručnější jsou úvod a seznam zkratk. Hlavní část v 10 kapitolách popisuje, kdy se závazné stanovisko orgánu územního plánování vydává, jak se obstarává, jaké jsou podklady pro jeho vydání, jaký je jeho obsah, podle jakých kritérií je v něm soulad záměru zkoumán, jaké podrobnější podmínky se mají stanovit u přípustných záměrů, jaká je platnost závazného stanoviska orgánu územního plánování, v jakých případech je možné ho nahradit z moci úřední, zda lze vydat více závazných stanovisek v jednom území a jaké

jsou možnosti jejich přezkumu. Z hlediska projektantů je asi nejzajímavější část věnující se podkladům, které budou sloužit pro vydání závazného stanoviska. V zásadě je na orgánu územního plánování, jaké podklady si vyžádá k tomu, aby mohl vydat kvalifikované závazné stanovisko, nemá se však jednat o libovůli, ale o odůvodněné požadavky nezbytné k posouzení záměru. Lze konstatovat, že pro jeho vydání nebude třeba zpracovávat žádnou zvláštní dokumentaci. Jako podklad bude obvykle sloužit dokumentace pro vydání územního rozhodnutí o umístění stavby nebo zařízení, případně dokumentace pro vydání rozhodnutí o změně využití území, dokumentace pro vydání rozhodnutí o změně vlivu užívání stavby na území, eventuálně dokumentace pro vydání společného povolení.

Další část materiálu obsahuje obecný vzor zpracování závazného stanoviska orgánu územního plánování, včetně doporučených formulací jeho zásadních částí. Jednotlivé pasáže jsou doplněny vysvětlujícím komentářem.

Nejrozsáhlejší část obsahuje modelové příklady závazných stanovisek – katalog konkrétních situací – a k nim odpovídající možná závazná stanoviska orgánu územního plánování. Každý příklad obsahuje na první straně stručný obecný popis a grafickou ilustraci (buď záznamem do situace, nebo fotografií skutečného provedení), na stranách následujících modelové závazné stanovisko. Příklady jsou tematicky seříděny do okruhů, které se zaměřují na záměry problematické z hlediska funkce, struktury a charakteru zástavby, záměry řešící problematiku zástavby rodinnými domy, zástavby v prolukách, problematiku veřejných prostranství, krajiny a krajinného rázu.

Je třeba upozornit, že obecný vzor, příklady závazných stanovisek, ani použité formulace nejsou závazné, je třeba je chápat jako podklad, který se využije dle konkrétní situace a v rozsahu, jaký uzná orgán územního plánování za opodstatněný.

Závacné stanoviska orgánu územního plánování, jako každý nový nástroj, logicky provázejí v prvních měsících zavádění nejasnosti a problémy. Ministerstvo pro místní rozvoj stav sleduje a může konstatovat, že mnohé orgány územního plánování se s novou povinností vypořádaly perfektně a jsou schopny vydávat rychle kvalitní závazná stanoviska. Naopak u některých úřadů obcí s rozšířenou působností

způsobuje nový nástroj značné problémy a lhůty vydání závazných stanovisek jsou neúměrně dlouhé. Je třeba si uvědomit, že zkoumání souladu záměru s politikou územního rozvoje, s územně plánovací dokumentací a s cíli a úkoly územního plánování není novou činností, která by doposud nebyla prováděna, pouze byla přenesena na jiný orgán a má jinou formu než doposud. Dejme tedy závazným stanoviskům orgánů územního plánování čas, aby se zažila do praxe jako většina nových nástrojů zavedených zejména

stavebním zákonem v roce 2007, a chápeme je jako příležitost, jak zlepšit koordinaci v území a jak přispět k lepší kvalitě prostředí, které nás obklopuje.

*Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D.
Odbor územního plánování
Ministerstvo pro místní rozvoj*

ENGLISH ABSTRACT

Binding statements by bodies of spatial planning, by Josef Morkus

As an amendment to Czech Building Act 183/2006, the Act 225/2017 came into force on 1 January 2018. One of the most important changes implemented by this amendment is a new approach to the assessment of conformity between spatial plans and the policy, objectives, tasks and documents of spatial development. This conformity has, in most cases, recently come to be evaluated by spatial planning bodies instead of the Building Offices. The main reason for the transfer of this duty to bodies of spatial planning is that the amendment has enlarged the range of authorities that locate and approve construction, making it necessary to establish an institution for the coordination of plans in particular territories.

STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR POKRAČUJE TVORBOU NÁVRHOVÉ ČÁSTI

Zdeněk Opravil

Článek shrnuje aktuální informace o tvorbě národního strategického dokumentu Strategie regionálního rozvoje ČR. Součástí je i představení pěti základních (územních) témat, která budou základem pro návrhovou část. Článek rovněž představuje základní kontury návrhové části, zejména jednotlivé strategické cíle a jejich vize.

Počátkem roku 2017 zahájilo Ministerstvo pro místní rozvoj (dále „MMR“) práci na tvorbě národního strategického dokumentu v regionálním rozvoji **Strategie regionálního rozvoje ČR** (dále „SRR“). Povinnost tvorby dokumentu vyplývá ze zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů. Zároveň na základě dokumentu „Zpráva o uplatňování Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020 (vyhodnocení za roky 2014–2016)“, který schválila vláda ČR svým usnesením č. 550/2017, MMR nedoporučuje aktualizovat současnou SRR ČR 2014–2020, místo toho doporučuje zahájit přípravu na nové SRR ČR 2021+.

Ambicí nové SRR ČR 2021+ je vytvořit kvalitní a především respektovaný národní strategický dokument, který bude vytvořen na základě partnerského principu. Hlavním smyslem dokumentu je stanovit cíle regionální politiky po roce 2021, které budou zadáním pro národní sektorové strategické dokumenty tak, aby zohledňovaly specifické potřeby jednotlivých typů území. A právě důraz na územní zaměření SRR ČR je výraznou změnou při tvorbě dokumentu oproti dosavadní platné SRR ČR, která byla zaměřena zejména na jednotlivé tematické oblasti a nástroje jejich podpor. SRR ČR 2021+ vychází ze Strategického rámce ČR 2030, který je zastřešujícím rozvojovým dokumentem a rozpracovává územně zacílené oblasti podpory. SRR ČR 2021+ bude zároveň

dokumentem definujícím priority ČR ve vztahu k novému programovému období po roce 2021, a také podkladem pro krajské strategie regionálního rozvoje.

Vstupní analytický podklad a problémová analýza SRR ČR 2021+, dokumenty, které byly dokončeny na konci roku 2017, vydefinovaly pět územních témat, která budou základem pro návrhovou část strategie. Na základě aktuálního stavu a potřeb byla definována území:

1. Silná metropolitní území („Metropole“)

Jedná se o metropolitní oblasti Prahy a Brna (tj. území obsahující jádrové město a jeho zázemí – „metropolitní venkov“), které mají ambici plnit roli centra evropského významu a zároveň výrazně rostou a přibližují se evropskému průměru v ekonomických ukazatelích.

2. Regionální aglomerace („Agglomerace“)

Jedná se o aglomerace (tj. jádrové město a jeho zázemí – „aglomerační venkov“), jejímiž centry jsou zpravidla krajská města a města Opava a Chomutov včetně jejich zázemí.¹⁾ Jde o vnitřně heterogenní skupinu měst, které zajišťují vyšší regionální funkce (např. vysoké školy, výzkumné ústavy, speciální školy, nemocnice, divadla, muzea a galerie, úřady a soudy vyššího stupně, hlavní pobočky bank, pojišťoven apod.)

3. Regionální centra a jejich venkovské zázemí („Regionální centra“)

Regionální centra a jejich venkovské zázemí hrají významnou stabilizační roli v území. Udržení polycentrické role sídelní struktury včetně základních funkcí center je žádoucí. Problémové a rozvojové příležitosti regionálních center jsou dány jejich polohou, velikostí, vzdáleností od centra vyššího řádu, velikostí spádového území apod. Přesto lze pro tuto kategorii definovat spektrum funkcí, které by centrum tohoto řádu mělo splňovat (např. střední školy, základní nemocnice, sportovní hala, muzeum a knihovna, úřady a soudy nižšího stupně, hotely a jiná ubytovací zařízení).

4. Strukturálně postižené regiony

Strukturálně postižené kraje procházejí procesem restrukturalizace z důvodu výrazného zaměření hospodářství na staré průmyslové obory. Jedná se o Ústecký, Moravskoslezský a Karlovarský kraj, které jsou ze strany státu podporovány specificky na základě vládního usnesení. Vznikl pro ně Strategický rámec hospodářské restrukturalizace a jsou pro ně každoročně vytvářeny Souhrnné akční plány restrukturalizace.

5. Hospodářsky a sociálně slabá území („Periferie“)

Analytické dokumenty poukazují na existenci území, které lze označit za periferní. Perifernost přitom může nabývat více podob: např. oblasti ve velké vzdálenosti od regionálních center, území, která v důsledku restruk-

turalizace přišla o velké množství pracovních příležitostí a neuspěla v jejich nahrazení jinými aktivitami, nebo území, která se nacházejí v zázemí velkých měst, mají kladné migrační saldo, nicméně jsou charakteristická vysokou mírou nezaměstnanosti.

Území Metropolit, Aglomerací a Regionálních center pokrývají celé území ČR. Přes tato území je překryto území *Strukturálně postižených regionů a Hospodářsky a sociálně slabých území*. Znamená to, že některá území jsou řešena v několika strategických cílech, a že zároveň každá obec je součástí alespoň jednoho strategického (územního) cíle.

Návrhová část SRR ČR 2021+ bude strukturována do logiky „Vize – Globální cíl – Strategický cíl – Specifický cíl – Typová opatření – Aktivita“. Každé z územních témat je překlápáno do pěti strategických cílů, které budou „páteří“ pro definování specifických potřeb jednotlivých územních celků. Poslední, šestý, strategický cíl je plošného charakteru a je zaměřen na veřejnou správu. V rámci návrhové části vycházíme z pracovní verze vize „*Ekonomicky, sociálně a environmentálně konkurenceschopné regiony*“, která je výchozím bodem pro definování jednotlivých vizí strategických cílů.

Strategický cíl 1: Mezinárodně konkurenceschopná metropolitní území adaptovaná na ekonomický, prostorový a populační růst

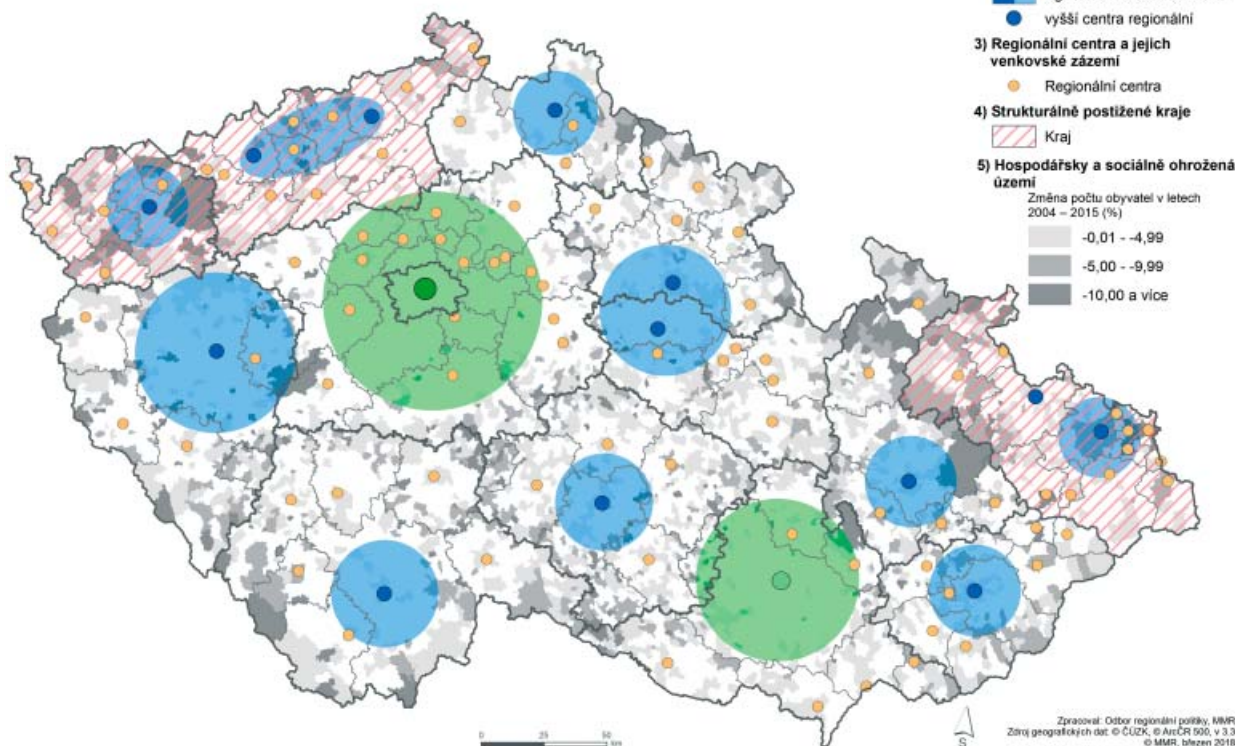
Vize: Metropolitní území jsou konkurenceschopná v mezinárodním měřítku díky plnému využití rozvojového potenciálu. Území s pozemním napojením na ostatní středoevropské metropole a české aglomerace, a s dobře dostupným leteckým spojením na významné evropské dopravní uzly. Plánovaně rostoucí metropolitní území, kde město a venkovské zázemí metropolitního charakteru jsou vybaveny dostatečnou infrastrukturou včetně veřejných služeb a jsou vzájemně optimálně dopravně propojeny. Metropolitní území soustřeďuje velké množství ekonomických aktivit s vysokou přidanou hodnotou včetně výzkumu a vývoje světové úrovně. Metropolitní území pečují o své životní prostředí a jsou dobře adaptována na změny klimatu.

Strategický cíl 2: Nadregionálně konkurenceschopné aglomerace využívající svůj rostoucí potenciál a plnící úlohu významných krajských hospodářských, kulturních a akademických center

Vize: Aglomerace využívají svůj rozvojový potenciál a plní úlohu významných krajských hospodářských, kulturních a akademických center. Aglomerace mají dobré dopravní spojení mezi sebou navzájem a s metropolitními územími, dostatečně intenzivní a kvalitní je i dopravní spojení mezi centrem a venkovským zázemím. Aglomerace jsou dobře připraveny na změny klimatu a zajišťují veřejné služby v dostatečné kvalitě a rozsahu.

1) Vymezení center je v souladu s Analýzou sídelní struktury ČR, kterou si nechal pro interní potřeby zpracovat Odbor územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj ČR v rámci pořizování Územně analytických podkladů ČR.

NÁVRH VYMEZENÍ ÚZEMÍ PRO ÚČELY PROBLÉMOVÉ ANALÝZY SRR 21+

Orientační schéma vymezení území pro účely problémové analýzy a návrhové části SRR ČR 2021+

Strategický cíl 3: Hospodářsky stabilizovaná regionální centra představující snadno dostupná centra zaměstnanosti a obslužnosti příslušných funkčních regionů

Vize: Regionální centra plní roli pilíře české sídelní soustavy a nabízí služby a pracovní příležitosti pro svá venkovská zázemí. Regionální centra jsou dobře napojena na centra vyššího řádu (aglomerace, metropole) a jsou dobře dostupná veřejnou hromadnou dopravou ze svého zázemí. Venkovská zázemí disponují základními veřejnými službami, plní roli v péči o krajinu a jsou dobře připravena na změny klimatu.

Strategický cíl 4: Revitalizované a hospodářsky restrukturalizované strukturálně postižené regiony přizpůsobené a flexibilně reagující na potřeby trhu

Vize: Ve strukturálně postižených krajích jsou nastartovány zásadní změny směřující k jejich hospodářské transformaci na nové, konkurenceschopné obory. Vzdělávací obory odpovídají nabídce pracovních míst. Jsou vytvořeny podmínky pro rozvoj vědecko-výzkumných aktivit. V krajích je zcela sanována většina ekologických zátěží a jsou realizovány aktivní kroky směřující k vyřešení těch zbývajících.

Strategický cíl 5: Dobrá kvalita života v hospodářsky nejslabších a sociálně nejohroženějších územích ČR.

Vize: V hospodářsky nejslabších a sociálně nejohroženějších územích ČR je zajištěna dobrá kvalita života ve smyslu zajištění základního spektra veřejných služeb. Dobrá kvalita života je také postavena na fungující místní ekonomice, která je založena na úspěšných lokálních firmách, schopných působit i v oblasti inovativního podnikání. Území jsou adekvátně dopravně napojena na centra vyššího řádu. Území plní nezastupitelnou roli v péči o krajinu a jsou dobře připravena na změny klimatu.

Strategický cíl 6: Kvalitní veřejná správa v regionálním rozvoji přispívající k plnění cílů regionální politiky.

Vize: Priority regionální politiky stanovené v SRR ČR 2021+ jsou naplňovány v úzké spolupráci mezi MMR, ministerstvy resorty, kraji a dalšími aktéry regionálního rozvoje, a jsou ukotveny i v sektorových strategických dokumentech a politikách. Nástroje regionálního a územního plánování jsou na všech úrovních veřejné správy koordinovány. Plánování probíhá na úrovni funkčních regionů respektujících dojížděkové vztahy v území. Obce a ostatní aktéři (soukromé a neziskové subjekty) mají vytvořeny dobré podmínky pro vzájemnou spolupráci.

V průběhu první poloviny roku 2018 budou strategické cíle rozpracovány na jednotlivé specifické cíle a typová opatření. Detailnější popis jednotlivých cílů budou podkladem pro návrh implementační části SRR ČR 2021+. MMR plá-

nuje celý proces tvorby strategie ukončit do přelomu roku 2018 a 2019. Následně proběhne resortní a meziresortní připomínkové řízení a odeslání materiálu na vládu ČR nejpozději do poloviny roku 2019.

Mgr. Zdeněk Opravil
Odbor regionální politiky
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

ENGLISH ABSTRACT

Making the propositional part of the Strategy of Regional Development of the Czech Republic, by Zdeněk Opravil

This article summarizes current information on the creation of the Strategy of Regional Development of the Czech Republic, a national strategic document. The article presents five basic chapters that constitute the basis for the propositional part of the document. A basic outline of the strategic objectives and visions of the proposal is presented as well.

METODIKA VYMEZOVÁNÍ ÚZEMNÍHO SYSTÉMU EKOLOGICKÉ STABILITY

Eva Voženílková

V souvislosti s vyhlášením 52. výzvy Operačního programu Životní prostředí 2014–2020 byla Ministerstvem životního prostředí na přelomu dubna a května 2017 zveřejněna Metodika vymezení územního systému ekologické stability. Ta představuje odborný metodický nástroj k vymezení ÚSES ve smyslu zákona o ochraně přírody a krajiny podle ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, k vymezení systému ekologické stability zajišťujícího uchování a reprodukci přírodního bohatství, příznivé působení na okolní méně stabilní části krajiny a vytvoření základů pro mnohostranné využívání krajiny. Jeho hodnocení provádějí orgány územního plánování a ochrany přírody ve spolupráci s orgány vodohospodářskými, ochrany zemědělského půdního fondu a státní správy lesního hospodářství.

Metodika vymezení ÚSES není de facto metodikou novou, která by přinesla zásadně odlišný přístup k vytváření územního systému ekologické stability, než tomu bylo doposud. Metodika vymezení ÚSES však koncept ÚSES formulovaný v 80. letech 20. století podrobněji rozpracovává. Při práci na metodice byly revidovány a aktualizovány postupy popsáné v dosud vydaných dílčích metodických textech, zejména v Rukověti projektanta místního ÚSES z roku 1995. Byla aktualizována základní přírodovědná východiska a podrobněji popsány principy vymezení ÚSES, postupy stanovení prostorových i funkčních parametrů i vztah ÚSES k biogeografickým jednotkám. Metodika se v biogeografických souvislostech zabývá vyme-

zováním nadregionálního, regionálního a místního ÚSES především v oborových dokumentacích (plánech ÚSES), ale věnuje se také jeho vymezení v navazujících dokumentacích. Metodika reflektuje současnou právní úpravu i metodické postupy v oblasti územního plánování i pozemkových úprav a využívá praktické zkušenosti autorizovaných projektantů ÚSES.

Cílem uplatňování aktuálně vydané Metodiky vymezení ÚSES je sjednocení přístupů k vytváření ÚSES jak při výkonu státní správy, tak v projekční praxi. Vymezení ÚSES v souladu s touto metodikou má zároveň zajistit efektivní využití finančních prostředků Operačního pro-

gramu Životní prostředí 2014–2020 (dále jen „OPŽP“) při pořizování plánů ÚSES, tedy oborové dokumentace orgánů ochrany přírody, která slouží jako neopomenutelný podklad pro vymezení ÚSES v územně plánovací dokumentaci.

Metodika vymezení ÚSES je s ohledem na působnost k vymezení ÚSES podle zákona o ochraně přírody a krajiny určena především orgánům ochrany přírody, orgánům územního plánování a odborně způsobilým osobám oprávněným podle § 2 odst. 3 vyhlášky č. 395/1992 Sb. zpracovávat plány a projekty ÚSES, ale slouží také dalším orgánům veřejné správy (např. pozemkovým úřadům) a osobám, které zpracovávají dokumentace obsahující vymezení ÚSES (např. plány společných zařízení pozemkových úprav, oblastní plány rozvoje lesa).

Důvody pro vydání metodiky a zajištění dotační podpory pořízení nebo aktualizace plánů ÚSES

Ministerstvo životního prostředí se pro vydání aktualizované metodiky vymezení ÚSES a pro zajištění dotační podpory na pořízení plánů ÚSES rozhodlo především na základě množství zaznamenaných problémů a nedostatků v procesu vymezení ÚSES, resp. upřesňování vymezení vyšších hierarchických úrovní ÚSES v souladu s nadřazenou územně plánovací dokumentací, a to jak v praxi orgánů ochrany přírody, tak v projekční praxi zpracování návrhů územních plánů. Reaguje tedy na neuspokojivý stav vymezení ÚSES v praxi. V této souvislosti je třeba připomenout, že vymezení ÚSES je v širším slova smyslu činnost průběžná a neukončená. Pojem „vymezení ÚSES“ je v Metodice vymezení ÚSES používán jak pro primární vymezení ÚSES (v území, kde dosud vymezen nebyl), tak pro průběžné změny a úpravy vymezení v území, kde již ÚSES vymezen byl, ale kde byla v návaznosti na proces hodnocení ÚSES i na proces vyhodnocování uplatňování územně plánovací dokumentace shledána potřeba stávající vymezení revidovat.

Jedním z opakujících se nedostatků na straně ochrany přírody je uplatňování neaktuálních či dokonce zastaralých dokumentací, tzv. generelů ÚSES, které již dávno neodpovídají aktuálnímu stavu krajiny a ekosystémů, byly pořízeny v minulosti v kontextu odlišné právní úpravy, a formou i podrobností již zdaleka nevyhovují dnešním potřebám územně plánovací praxe. Využití těchto dokumentací v současnosti již Ministerstvo životního prostředí nepovažuje za vhodné – v konkrétních případech jejich uplatnění v územně plánovacích dokumentacích považuje dokonce za škodlivé.

Neméně závažným nedostatkem je pak úplná rezignace na pořízení oborového podkladu (plánu ÚSES) příslušným orgánem ochrany přírody pro svůj správní obvod s odkazem na nedostatek finančních prostředků, případně přenesení odpovědnosti za vymezení ÚSES na orgán územního plánování. Mezi časté nežádoucí důsledky takového přístupu patří vymezení ÚSES jen pro území jednotlivých obcí v rámci zpracování návrhu územního plánu, což s sebou bezpro-

středně nese riziko nespojitosti ÚSES na hranicích obecních katastrů. Ve vydaných územních plánech jsou bohužel často zaznamenána odborně chybná vymezení ÚSES, která v závažné míře ignorují základní metodické principy.

Ministerstvem životního prostředí zjištěné chyby a nedostatky významně znehodnocující ÚSES jako nástroj obecné ochrany přírody a krajiny zacílený na zachování a obnovu ekologické stability krajiny byly hlavním motivem pro metodickou a dotační podporu k pořizování plánů ÚSES.

Jak již bylo uvedeno, v § 4 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny je zakotvena sdílená působnost orgánů územního plánování a orgánů ochrany přírody k vymezení ÚSES. Tuto sdílenou působnost je však třeba vnímat v kontextu příslušné právní úpravy, tj. především v kontextu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, stanovujícího působnost pro orgány ochrany přírody a zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, stanovujícího působnost pro orgány územního plánování.

Za návrh vymezení systému ekologické stability ve smyslu ustanovení §§ 2 a 3 Vyhlášky č. 395/1992 Sb. (tedy za věcně odborný obsah vymezení ÚSES) jsou primárně odpovědné orgány ochrany přírody, které svou působnost k „vymezení a hodnocení ÚSES“ vykonávají prostřednictvím pořizování a aktualizací plánů ÚSES. Plány ÚSES jako oborové dokumentace ochrany přírody a krajiny jsou pak podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace a orgánem ochrany přírody mohou být uplatněny zejména prostřednictvím územně analytických podkladů, případně v rámci stanovisek k zadání územně plánovací dokumentace. Orgány územního plánování jsou pak odpovědné za proces územního plánování a dohlíží na naplňování jeho cílů a úkolů podle §§ 18 a 19 stavebního zákona.

Sdílená působnost orgánů územního plánování a orgánů ochrany přírody k vymezení ÚSES je tedy spíše komplementární, nikoliv alternující.

Závaznost ÚSES v konkrétním území tedy nevzniká správním aktem orgánu ochrany přírody příslušného k vymezení ÚSES, ale vydáním příslušné územně plánovací dokumentace formou opatření obecné povahy, ve kterém je ÚSES závazně vymezen, případně rozhodnutím o pozemkové úpravě.

Co podstatného metodika obsahuje

Za přínos Metodiky vymezení ÚSES lze považovat skutečnost, že v jedné publikaci shrnuje revidované dílčí v minulosti vydané metodické postupy, uvádí je do souvislosti se základními přírodovědnými východisky, přehledně rekapituluje základní pojmy související s ÚSES, vysvětluje posloupnost vymezení a vzájemnou vazbu jednotlivých hierarchických úrovní ÚSES (nadregionálního, regionálního a místního) odvozenou od biogeografického členění České republiky, vysvětluje strukturu a typologii ÚSES, uvá-

dí limitující hodnoty parametrů skladebných částí ÚSES z hlediska jejich funkčnosti, popisuje specifické přístupy k vymezení ÚSES v různých typech krajinného prostředí (zejména v silně urbanizovaném prostředí, v lesích a v zemědělské krajině) a uplatnění vymezení ÚSES v různých typech navazujících dokumentací.

V přílohách metodiky jsou pak zařazeny základní pomůcky k naplnění základních principů vymezení ÚSES, zejména přehled biogeografických regionů ČR, přehled typů biochor doplněný charakteristikami georeliéfu a kategorií půdního substrátu, přehled skupin typů geobiocénů, převodní klíče umožňující převod vybraných typologických jednotek (bonitovaných půdně ekologických jednotek – BPEJ, souborů lesních typů – SLT) na skupiny typů geobiocénů ke stanovení potenciální vegetace a základní přehled o pohybech organismů v různých typech ekosystémů.

Metodika vymezení ÚSES je členěna do 13 kapitol, má 131 stran textu a 54 stran příloh.

Jakkoliv je celý obsah Metodiky vymezení ÚSES pro expertní autorizovanou činnost významný, z hlediska uživatelů výstupů této činnosti lze za klíčové kapitoly Metodiky vymezení ÚSES považovat kapitolu 6 Principy vymezení ÚSES a kapitolu 11 Plán ÚSES.

Principy vymezení ÚSES

Metodika v této kapitole formuluje sedm základních principů vymezení ÚSES, které vycházejí z ekologických zákonitostí a z biogeografického členění krajiny a možností daných konkrétními podmínkami území, a podrobně popisuje a vysvětluje způsob jejich uplatnění:

1. princip biogeografické reprezentativnosti
2. princip funkčních vazeb ekosystémů
3. princip přiměřených prostorových nároků
4. princip zohlednění aktuálního stavu krajiny
5. princip zohlednění jiných limitů a zájmů v krajině
6. princip posloupnosti a vzájemné návaznosti hierarchických úrovní ÚSES
7. princip přiměřené konzervativnosti

Prvních pět principů, resp. hlavních zásad odpovídá prostoro-
vě funkčním kritériím pro vymezení ÚSES dle Rukověti projektanta místního ÚSES, metodiky pro zpracování dokumentace (MŽP, 1995). Zbývající dva nově formulované principy (princip posloupnosti a vzájemné návaznosti hierarchických úrovní ÚSES a princip přiměřené konzervativnosti) reagují na některé zásadní problémy spojené s vymezením, jež se často objevují při praktické projekční činnosti.

Princip biogeografické reprezentativnosti odpovídá původnímu kritériu rozmanitosti potenciálních ekosystémů. Vychází z biogeografického členění krajiny a jeho uplatnění slouží k vytvoření základního rámce pro vymezení soustavy reprezentativních biocenter všech hierarchických úrovní ÚSES. Respektování tohoto principu zajišťuje vymeze-

ní úplné soustavy reprezentativních biocenter vztažených k biogeografickým jednotkám. V reprezentativním biocentru musejí být zastoupeny všechny charakteristické potenciální přírodní ekosystémy příslušné biogeografické jednotky. Uplatnění tohoto principu směřuje k vymezení nezbytného počtu reprezentativních biocenter.

Princip funkčních vazeb ekosystémů odpovídá původnímu kritériu prostorových vztahů potenciálních ekosystémů. Také vychází z biogeografického členění krajiny a jeho uplatnění slouží ke stanovení základních reprezentativních tras větvi ÚSES všech hierarchických úrovní a zároveň s tím i k dílčímu zpřesnění (redukci, konkretizaci) základních rámců pro vymezení reprezentativních biocenter. Uplatnění tohoto principu zajišťuje, aby byly při vymezení větvi ÚSES a jejich jednotlivých biokoridorů preferovány přirozené migrační trasy s minimálním zastoupením přirozených migračních bariér. Aplikace tohoto principu navazuje na princip biogeografické reprezentativnosti a společně s ním vede k vymezení základní reprezentativní sítě ÚSES všech hierarchických úrovní.

Princip přiměřených prostorových nároků odpovídá původnímu kritériu nezbytných prostorových parametrů. Jeho uplatnění slouží ke stanovení základních parametrů ÚSES (tvaru a velikosti biocenter, délky biokoridorů mezi biocentry a jejich šířky, resp. hustoty sítě ÚSES) v přiměřených hodnotách. Uplatnění tohoto principu zajišťuje, aby základní skladebné části ÚSES (biocentra a biokoridory) měly z hlediska funkčnosti vyhovující rozměry, tvar a rozlohu, a aby byla zároveň síť vymezených skladebných částí ÚSES přiměřeně hustá. Uplatnění tohoto principu vede ke konkretizaci vymezení jednotlivých skladebných částí ÚSES a k nezbytnému doplnění soustavy biocenter všech hierarchických úrovní pro zajištění funkčnosti systému.

Princip zohlednění aktuálního stavu krajiny odpovídá původnímu kritériu aktuálního stavu krajiny. Uplatněním tohoto principu jsou k vymezení skladebných částí ÚSES v maximální možné míře využity vhodné existující ekologicky cenné biotopy s cílem urychlit vytváření a rozvoj plně funkční sítě ÚSES s pozitivními dopady na biodiverzitu území. Tento princip se uplatní při výběru konkrétních segmentů krajiny způsobily k začlenění do skladebných částí ÚSES. Znalost aktuálního stavu krajiny a v ní se nacházejících ekosystémů, biotopů, případně i jednotlivých druhů a jejich populací, je důležitým faktorem zejména při konkrétním umisťování a vymezení jednotlivých skladebných částí ÚSES.

Princip zohlednění jiných limitů a zájmů v krajině odpovídá původnímu kritériu společenských limitů a zájmů. Jeho uplatnění slouží zejména k identifikaci aktuálně známých limitů využití území a zájmů na využití území (krajiny) ke koordinaci vymezení jednotlivých skladebných částí ÚSES se zjištěnými limity či zájmy využití území a podle možností k eliminaci střetů vyplývajících z konkrétního řešení, i když je nelze při vymezení ÚSES pochopitelně zohlednit v celé šíři. Princip zdůrazňuje potřebu při vymezení ÚSES vyhodnotit míru omezení související s konkrétními limity a zájmy a současně s tím možnost jiného územního nebo funkčního řešení.

Princip poslušnosti a vzájemné návaznosti hierarchických úrovní ÚSES vychází ze síťové struktury územního systému ekologické stability, který je definován jako vzájemně propojený soubor přírodních a přírodě blízkých ekosystémů. Uplatnění tohoto principu vede k zachování logiky vymezování a prostorových návazností ÚSES tak, aby hierarchicky nižší úrovně ÚSES územně i funkčně navazovaly na hierarchicky vyšší úrovně ÚSES, což umožňuje vytvoření vzájemně propojeného funkčního systému. Součástí principu je i automatická systémová příslušnost skladebných částí ÚSES hierarchicky vyšších úrovní k hierarchicky nižším úrovním. Při tvorbě koncepce ÚSES je určující poslušnost od nejvyšší k nejnižší úrovni – od nadregionální přes regionální až k místní (lokální) úrovni. Logickým důsledkem vzájemného propojení rozlišovaných hierarchických úrovní ÚSES je fakt, že se vymezování skladebných částí jednotlivých hierarchických úrovní ÚSES vzájemně ovlivňují a při zpřesňování koncepčně vymezeného ÚSES je vzájemné ovlivňování všech úrovní již obousměrné.

Princip přiměřené konzervativnosti vychází z relativní neměnnosti přírodních podmínek ovlivňujících vymezení ÚSES a zároveň ze skutečnosti, že ÚSES je na většině území našeho státu již vymezen (nutno současně dodat, že v některých případech ve vztahu k hlavním přírodovědným principům věcně nesprávně). Uplatnění tohoto principu slouží především k minimalizaci zásahů jak do stávajících vyhovujících koncepčních řešení, tak do vymezených skladebných částí ÚSES. Pro vytvoření funkčního ÚSES je žádoucí, aby jeho vymezení bylo dlouhodobě stabilizováno jak z hlediska ekosystémového (přírodního), tak z hlediska společenského. Aby tedy byly zajištěny rozhodující přírodní podmínky s pevnou vazbu na konkrétní stanoviště umožňující rozvoj potenciálních ekosystémů a byla na tom závazná dlouhodobě fixovaná společenská shoda zakotvená v územně plánovací dokumentaci, případně v parcelním vymezení v pozemkových úpravách.

Metodika zdůrazňuje, že každý z uvedených principů má neopomenutelný a nezastupitelný význam a jejich dodržení je základním předpokladem pro vymezení funkčního ÚSES. Žádný z uvedených principů přitom nelze uplatnit jednostranně nebo izolovaně, ale vždy pouze komplementárně k ostatním principům.

Plán ÚSES

Metodika vymezování ÚSES směřuje proces vymezování ÚSES, v němž se uplatní odborné znalosti a základní principy vymezování ÚSES, k vytvoření nebo aktualizaci oborové dokumentace orgánů ochrany přírody ve smyslu § 2 vyhlášky č. 395/1992 Sb., tedy plánů ÚSES. Tato dokumentace je podkladem pro závazné vymezení ÚSES především v územně plánovací dokumentaci (v zásadách územního rozvoje a územních plánech, případně v regulačních plánech), což lze považovat za **hlavní účel plánu ÚSES**. Kromě toho je plán ÚSES podkladem pro plán společných zařízení komplexních pozemkových úprav, oblastní plány rozvoje lesa nebo lesní hospodářské plány a lesní hospodářské osnovy.

Vzhledem k uvedenému hlavnímu účelu plánů ÚSES se plán ÚSES zpracovává ve dvou úrovních, a to v úrovni **nadmístní (plán nadmístního ÚSES)** je podkladem pro vymezení ÚSES v zásadách územního rozvoje) a **místní (plán místního ÚSES)** je podkladem pro vymezení ÚSES v územních plánech obcí).

Plán nadmístního ÚSES obsahuje koncepci řešení nadregionálního a regionálního ÚSES a základní vymezení nadregionálních a regionálních biocenter a biokoridorů. Je pořizován orgány ochrany přírody příslušnými dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, k vymezení a hodnocení regionálního ÚSES (krajskými úřady, újezdními úřady a na území zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem správami národních parků a Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR – Správami chráněných krajinných oblastí). Plán nadmístního ÚSES je řešen v podrobnosti odpovídající měřítku zpracování a hlavnímu využití; s ohledem na jeho využití je výstupem jednak **relativně přesné vymezení** ploch biocenter a biokoridorů, které slouží jako podklad pro upřesněné vymezení ÚSES v plánech místního ÚSES a následně v územních plánech obcí, jednak **rámcové vymezení ploch** a koridorů pro vymezení nadregionálního a regionálního ÚSES v zásadách územního rozvoje (plochy pro upřesnění biocenter, koridory pro upřesnění biokoridorů).

Plán místního ÚSES obsahuje koncepci řešení všech hierarchických úrovní ÚSES a vymezení biocenter a biokoridorů všech hierarchických úrovní, případně doplněné o vymezení interakčních prvků. Je pořizován orgány ochrany přírody příslušnými dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, k vymezení a hodnocení místního ÚSES (obecními úřady obcí s rozšířenou působností, újezdními úřady a na území zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem správami národních parků a Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR – Správami chráněných krajinných oblastí). V plánech místního ÚSES dochází ke zpřesnění vymezení skladebných částí nadregionálního a regionálního ÚSES v souladu s koncepcí obsaženou v zásadách územního rozvoje, resp. plánech nadmístního ÚSES, a doplnění místní (lokální) úrovně ÚSES. Všechny tři úrovně ÚSES jsou v plánu místního ÚSES řešeny v podrobnosti odpovídající měřítku územního plánu. Výsledkem je vymezení funkčně propojené sítě ÚSES zahrnující konkrétní (tj. upřesněná) plošná vymezení jednotlivých biocenter a biokoridorů všech tří hierarchických úrovní ÚSES, případně i plošná či liniová vymezení interakčních prvků.

Bez ohledu na různou podrobnost, rozsah řešeného území a další specifické požadavky související s jejich využitím pro určitou úroveň územně plánovací dokumentace metodika rozlišuje čtyři základní etapy zpracování plánů ÚSES – shromáždění podkladů, rozbor, návrh a projednání.

Významnou součástí zpracování plánů ÚSES jsou terénní průzkumy. Zatímco v době zpracování prvních dokumentací (generelů) ÚSES byly terénní průzkumy často jediným, zcela nenahraditelným zdrojem informací, v současnosti, s rostoucí kvalitou a dostupností podkladových informací o úze-

mí z jiných zdrojů (elektronická data dostupná na mapových serverech) slouží terénní průzkumy především k ověřování a doplňování zjištěných dat potřebných mj. pro popisné údaje návrhů plánů ÚSES.

Závěr

Ministerstvo životního prostředí považuje plány ÚSES zpracované odborně způsobilými osobami za základní nástroj orgánů ochrany přírody k tomu, aby v odpovídající míře v kontextu stavebního zákona naplnily svou působnost k vymezování a hodnocení ÚSES podle zákona o ochraně přírody a krajiny a přispěly tak k udržení a obnově ekologické stability krajiny, tedy schopnosti krajiny odolávat vnějším vlivům a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce.

Bez aktuálních oborových podkladů pro zajištění základní potřeby území z hlediska posílení ekologické stability krajiny, které zohledňují aktuální stav území a širší územní souvislosti, však orgán ochrany přírody nemůže odpovídajícím způsobem zabezpečit funkční vymezení ÚSES všech hierarchických úrovní v územně plánovacích dokumentacích a v komplexních pozemkových úpravách v potřebných prostorových parametrech a zajistit spojitost systému především na hranicích katastrů jednotlivých obcí. Zpraco-

vání, resp. aktualizace plánu ÚSES jako oborového podkladu ochrany přírody v souladu s Metodikou vymezování ÚSES může zároveň posloužit k identifikaci problematického vymezení ÚSES v územních plánech, nebo dokonce v nadřazené územně plánovací dokumentaci a jeho uplatněním v procesu územního plánování umožnit nápravu.

Vymezování ÚSES je po odborné stránce náročná a komplexní činnost, která vyžaduje značnou sumu znalostí z krajinné ekologie, biogeografie, botaniky i z dalších přírodovědných oborů a zkušeností s přesahem do oblasti územního plánování, zemědělství i lesnictví. Metodika vymezování ÚSES zdaleka nemůže tyto znalosti a zkušenosti nahradit, pouze je usměrňuje tak, aby vymezení ÚSES bylo z hlediska potenciálního zajištění ekologicko-stabilizačních funkcí efektivní, patřičně zdůvodněné a obhajitelné a respektující princip proporcionality k jiným veřejným či oprávněným zájmům v území.

Metodika vyšla ve Věstníku Ministerstva životního prostředí (ročník XXVII, částka 5, květen 2017) a lze ji stáhnout na stránkách Ministerstva https://www.mzp.cz/cz/vestnik_2017 nebo na stránkách Operačního programu Životního prostředí mezi dokumenty 52. výzvy (<http://www.opzp.cz/vyzvy/52-vyzva/dokumenty>).

Ing. Eva Voženílková
Ministerstvo životního prostředí

ENGLISH ABSTRACT

Methodology for delimitation of territorial systems of environmental stability, by Eva Voženílková

As part of Call 52 of the Operational Programme Environment 2014–2020, in early May 2017 the Ministry of the Environment published the document Methodology for delimitation of territorial systems of environmental stability. This is a professional methodology tool for the delimitation of territorial systems of environmental stability under the terms of Act 114/1992 on Nature and Landscape Protection for the defining of systems of environmental stability that make possible the preservation and reproduction of natural wealth, influence less stable parts of the landscape and create a basis for its varied use. The assessment is carried out by bodies of spatial planning and environmental protection in cooperation with authorities responsible for water management, land resource protection and forestry administration.

DOSTUPNOST VEŘEJNÝCH INFRASTRUKTUR

Karel Maier, Veronika Šindlerová

Dokument Politika architektury a stavební kultury České republiky schválený vládou v roce 2015 uložil Ministerstvu pro místní rozvoj ve spolupráci s Ústavem územního rozvoje, Asociací pro urbanismus a územní plánování a vysokými školami vytvořit standardy dostupnosti a kapacity zařízení občanského vybavení a standardy dostupnosti veřejných prostranství. Článek seznamuje se standardy dostupnosti veřejné infrastruktury, které vznikly jako součást plnění tohoto úkolu, a které mají uplatnění v činnostech územního plánování. Standardy se zaměřují především na dostupnost základního občanského vybavení, která v posledních téměř třech desetiletích nebyla v českém územním plánování nikterak upravena, s řadou negativních důsledků především v rychle rostoucích suburbánních satelitech velkých měst.

Úvod

Hlavním hybatelem urbanistického rozvoje našich měst a venkovských sídel jsou od politického přelomu 80. a 90. let minulého století privátní investoři. Jejich aktivita se řídí zákony nabídky a poptávky. Územnímu plánování je v praxi přisouzena role zabezpečit pro takto nastavený stavební rozvoj potřebné infrastruktury. Pro řadu veřejných infrastruktur obsluhujících urbanizované územní a obytné plochy a stavby v nich platí předpisy a technické normy, jejichž splnění vyžaduje stavební úřad jako podmínku pro uskutečnění stavby. To se týká především technické infrastruktury a napojení na síť pozemních komunikací. Naproti tomu obsluha rozvojových ploch určených pro bydlení občanským vybavením, která byla před rokem 1989 zajišťována systémem tzv. komplexní bytové výstavby (KBV), nebyla od té doby nijak obecně upravena. Zajištění veřejného občanského vybavení pro nová obytná území je úkolem územního plánování, které může vymezit plochy pro veřejně prospěšné stavby pro občanské vybavení. U komerčního vybavení územní plány nanejvýše umožňují příslušné stavby a zařízení v území umístit.

Z praxe je známo, že pokud obce nemají k dispozici vhodné pozemky pro umístění potřebných zařízení veřejného občanského vybavení, získávají je jen obtížně. Důsledkem těchto obtíží a samozřejmě také investiční náročnosti vybudování mateřských škol, základních škol, zařízení sociální péče a dalších zařízení základního občanského vybavení je, že zejména obyvatelé rychle rostoucích suburbánních satelitů musejí cestovat i za vybavením každodenní potře-

by a dopravovat děti do škol zpravidla autem. Nárůst intenzity automobilové dopravy vyvolaný zvýšenou dojížděnkou velmi negativně dopadá na kvalitu bydlení v takto postižených obcích a částech měst i na celý okolní region. Nejvíce postiženou skupinou jsou obyvatelé, kteří ze zdravotních důvodů nebo kvůli svému věku auto nemohou řídit anebo si ho nemohou z ekonomických důvodů dovolit.

Popsaný stav je zřejmě neudržitelný a jako takový se stal předmětem kritiky i v Analýze stavební kultury [MMR 2012: 37]. Z této analýzy vycházela Politika architektury a stavební kultury [MMR 2015], jejíž opatření schválila vláda republiky v roce 2015 a uložila Ministerstvu pro místní rozvoj ve spolupráci s Ústavem územního rozvoje, Asociací pro urbanismus a územní plánování a vysokými školami vytvořit standardy dostupnosti a kapacity zařízení občanského vybavení a standardy dostupnosti veřejných prostranství. Výstupem plnění tohoto úkolu je metodika Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury pořízená Ministerstvem pro místní rozvoj prostřednictvím projektu TAČR Beta TB050MMR001 v roce 2016.

Cíle a určení standardů

Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury (dále jen „standardy“) jsou diferencovány podle typu sídla a charakteru území z hlediska intenzity jeho využití. Jejich cílem je posloužit sjednocení praxe územního plánování při vytváření podmínek pro zajišťování dostupnosti veřejných infrastruktur ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) sta-

vebního zákona, jmenovitě vybraných druhů občanského vybavení, dopravní a technické infrastruktury a veřejných prostranství.

Standardy se zaměřují především na dostupnost zařízení základního občanského vybavení a veřejných prostranství zeleně; pro dostupnost zařízení vyššího občanského vybavení, dopravní a technické infrastruktury se využívají existující předpisy a technické normy. Standardy se vztahují k územnímu plánování, uplatní se tedy zejména při vymezování ploch pro bydlení a při plánování veřejných infrastruktur zejména v územních plánech. Využití standardů umožní identifikaci těch alternativ rozvoje území krajů a obcí, které by vedly ke zhoršování dostupnosti veřejných infrastruktur; zejména zpochybní či zabráni rozvoj na plochách, kde nelze nebo není efektivní zajistit odpovídající standard dostupnosti veřejných infrastruktur. Aplikace metodiky vyloučí výběr těchto nežádoucích alternativ a jejich uplatnění v územně plánovací dokumentaci.

Metodický přístup

Rešerše existujících podkladů pro stanovení standardů

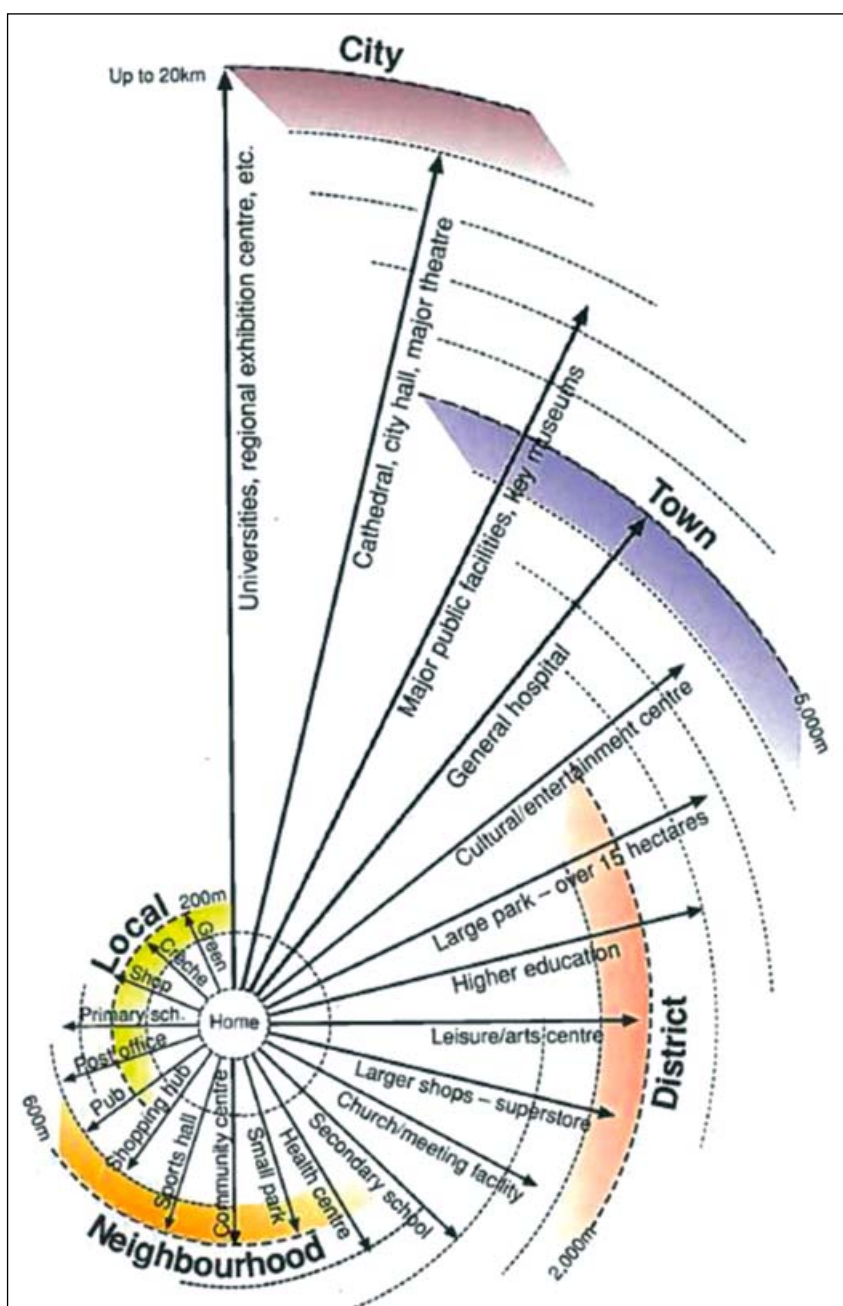
Podkladem pro stanovení standardů dostupnosti veřejné infrastruktury v metodice byla rešerše a analýza existujících standardů dostupnosti. Analyzováno bylo více než 100 zdrojů, zejména právních předpisů, zákonů, vyhlášek či nařízení, oborových a technických norem, metodik a metodických pokynů, ale také odborných publikací, vysokoškolských učebnic

a veřejně dostupných internetových zdrojů zabývajících se problematikou dostupnosti jednotlivých druhů a typů veřejné infrastruktury. Analýza zdrojů se zaměřila přednostně na české zdroje, které nejlépe reflektují místní zvyklosti a podmínky a odrážejí česká specifika. Pro časové srovnání byly analyzovány také starší zdroje, včetně zdrojů československých.

Rešerše ukázala, že současné české zdroje se standardy dostupnosti veřejného zejména občanského vybavení zabývají jen sporadicky, a přitom zpravidla přebírají starší československé zdroje. Ty se naopak problematice dostupnosti veřejné infrastruktury a jejím urbanistickým ukazatelům věnovaly velmi podrobně. Detailní standardy a na ně navazující závazné ukazatele odpovídaly centrálnímu plánování rozvoje sídel a celé sídelní soustavy; zejména se týkaly komplexní bytové výstavby, jejího zabezpečení infrastrukturami a propojení na nákladové ukazatele. Ukazatele dostupnosti veřejné infrastruktury, včetně velmi podrobných kapacitních ukazatelů, byly soustředěny do publikací Výzkumného ústavu výstavby a architektury *Stavba měst a vesnic* [VÚVA 1957] a *Zásady a pravidla územního plánování* [VÚVA & Urbion 1983].

Ze zahraničních zdrojů se rešerše zaměřila zejména na zdroje ze Slovenska a dále na zdroje z nám historicky i kulturně blízkého prostoru Rakouska a Německa (včetně bývalé Německé demokratické republiky). Analýze byly podrobeny také vybrané zdroje z Velké Británie (viz příklad na obr. 1) a z USA.

Na Slovensku v roce 2010 vznikla pod patronátem Inštitútu urbanizmu a územného plánovania URBION metodická příručka pro pořizovatele a zpracovatele územně plánovací dokumentace *Štandardy minimálnej vybavenosti obcí*, která svou podrobností i obsahovým standardem navazuje na již zmíněnou práci [VÚVA & Urbion 1983]. Kromě dostupnosti veřejné infrastruktury se tato metodika věnuje také standardům dostupnosti komerčního občanského vybavení, zejména obchodu, finančních služeb, veřejného stravování či sportovního vybavení a rekreace.

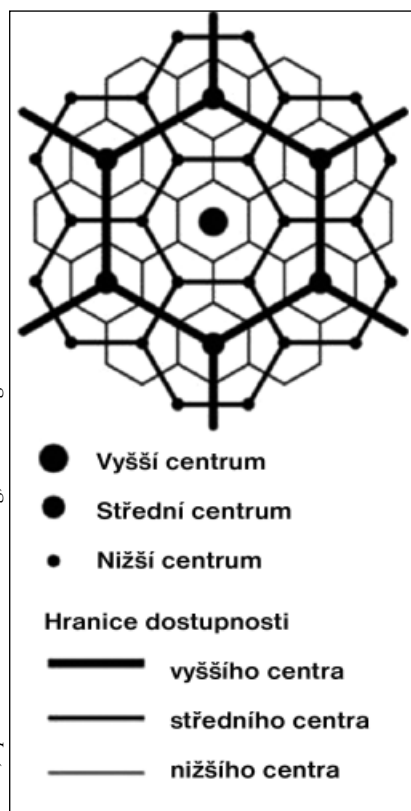

fyzická dostupnost	zařízení / facility		spádové obyvatelstvo / catchment population
okruh 4–10 km	celoměstská	stadion / stadium	město / city
		katedrála / cathedral	
		radnice / city hall	
		divadlo / theatre	
2–6 km	celoměstská na malých městech, čtvrtě v velkých městech	sportovní centrum / sports centre	25 000–40 000
		centrum čtvrti / district centre	12 000–30 000
		knihovna / library	9 000–12 000
400–600 m	obytný okresek / neighbourhood	zdravotní středisko / health centre	7 500
		místní správa / community offices	7 000–15 000
		místní centrum / community centre	5 000–7 000
		hospoda / pub	5 000–10 000
		pošta / post office	2 500–4 000
150–250 m		základní škola / primary school	2 500–3 000
		lékařská ordinace / doctor	2 000–5 000
		obchod základními potravinami / corner shop	

Obr. 1: Úrovně fyzické dostupnosti podle Sustainable settlement guide – University of the West of England

Zdroj: Rogers et al, 1999

Podkladem pro stanovení dostupnosti vyššího občanského vybavení jako specializované ambulantní zdravotní péče, lůžkových zdravotních zařízení, pobytových zařízení sociální péče a péče o rodinu, divadel či knihoven, byla rešerše zdrojů zabývajících se standardy vybavenosti jednotlivých hierarchických úrovní center osídlení. Inspirativní je v tomto ohledu středisková soustava uspořádání sídelní struktury (Zentrale-Orte-System) v Rakousku a Německu, jejíž tradice sahá až do 30. let minulého století. Každé z hierarchických center osídlení (Oberzentrum – vyšší centrum osídlení, Mittelzentrum – střední centrum osídlení, Unterzentrum – nižší centrum osídlení) má stanovené minimální spektrum vybavení, jehož dostupnost má být v daných centrech osídlení nástroji regionálního a územního plánování veřejnou správou zajištěna. Princip, vycházející z teorie centrálních míst Waltera Christallera [1933], je uveden na obr. 2.

Zdroj: 2001, Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg

Obr. 2: Schéma střediskové soustavy (Das Zentrale-Orte-Konzept) ve Spolkové republice Německo

Rešerše existujících zahraničních standardů veřejné infrastruktury potvrdila zásadní shodu požadavků na fyzickou

pěší dostupnost většiny typů veřejné infrastruktury, zejména pak základního občanského vybavení, které obyvatelé využívají prakticky denně, a na dostupnost zastávek městské hromadné dopravy a veřejných prostranství. Porovnání podkladů z různých období dále potvrdilo, že požadavky na dostupnost se v zásadě nemění ani v čase. Zásadní rozdíly ve standardech fyzické pěší dostupnosti většiny typů veřejné infrastruktury nejsou ani mezi jednotlivými zeměmi Evropy. Je to pochopitelné: fyzické možnosti mobility různých zejména věkových skupin obyvatel jsou ve všech generacích zásadně stále tytéž a neliší se ani v různých kulturách a národech. Podle výzkumu Gehla [2000: 139] je přijatelná pěší vzdálenost pro většinu lidí v obyčejných denních situacích kolem 400 až 500 metrů. Pro děti, staré lidi a tělesně postižené je ale tato vzdálenost podstatně menší.

Využití analýzy zdrojů pro stanovení standardů

Standards dostupnosti veřejné infrastruktury uváděné v analyzovaných zdrojích byly rozříděny na standardy závazné, tedy vyplývající z platných právních předpisů či norem, a na standardy doporučující, vyplývající například z metodik, metodických doporučení či odborných publikací z oboru urbanismus a územní plánování.

Teprve v případech, kdy pro některý druh či typ veřejné infrastruktury žádný platný právní předpis nebo česká státní norma standard dostupnosti nestanoví, byl standard dostupnosti vytvořen na základě poznatků rešerše. Standardy dostupnosti nalezené v různých zdrojích byly vzájemně porovnány a podrobeny kritické analýze. Standardy ze zahraničních zdrojů byly posouzeny z hlediska relevance jejich vstupů v českých podmínkách. Tam, kde se různé zdroje ve svých ukazatelích dostupnosti lišily, byly upřednostněny ukazatele z nám bližšího prostředí, popřípadě z dob časově bližších. Pokud standardy vycházely z jiných vstupních podmínek (například jiný podíl dětí školního věku a seniorů v populaci) byly jejich hodnoty pro účely metodiky adekvátně upraveny, aby reflektovaly naše podmínky.

Typy dostupnosti sledované standardy

Standards rozlišují tři základní typy dostupnosti:

- fyzickou dostupnost, vyjádřenou fyzickou vzdáleností mezi sledovaným výchozím a cílovým bodem;
- časovou dostupnost, vyjádřenou časem potřebným pro dosažení cílového bodu ze sledovaného výchozího bodu;
- sídelně strukturální dostupnost, vztahenou k populační velikosti obce, popřípadě sídla.

Fyzická dostupnost se sleduje v rámci sídla nebo obce. Standard umožňuje zjišťovat fyzickou dostupnost pomocí skutečné i vzdušné vzdálenosti, přičemž pro převod ze vzdušné na skutečnou vzdálenost je zaveden zprůměrovaný koeficient 1,3 odpovídající zjištěným běžným podmínkám městské zástavby. Časová a sídelně strukturální dostupnost se sledují zpravidla v nadmístním měřítku a pro vyšší kategorie občanského vybavení a pro některé typy technické infrastruktury a veřejných prostranství.

Standards fyzické a časové dostupnosti se stanoví diferencovaně podle typu sídla a charakteru území z hlediska intenzity jeho využití. Pro fyzickou a časovou dostupnost se uvažují výchozí a cílové body dostupnosti (například pro dostupnost zařízení občanského vybavení jsou výchozími body dostupnosti vchody obytných domů a cílovými body dostupnosti vstupy do příslušného areálu občanského vybavení; pro dostupnost parkovišť P+R jsou výchozími body dostupnosti parkovací stání na parkovišti a cílovými body dostupnosti nástupiště hromadné dopravy). Pro posouzení souladu konkrétní situace v území se standardem fyzické či časové dostupnosti je vždy sledován vztah mezi body dostupnosti z hlediska dostupnosti kritickými, tedy mezi dvěma vzájemně nejvzdálenějšími body dostupnosti ve sledovaném území.

Sídelně strukturální dostupnost se sleduje pro obec, popřípadě sídlo, dle populační velikosti. Pro vymezování standardů sídelně strukturální dostupnosti bylo jako základ použito Metodické sdělení MMR ke zpracování sídelní struktury v 2. úplné aktualizaci územně analy-

tických podkladů krajů. Kritéria Metodického sdělení byla použita za základ standardu pro vybrané typy vyššího občanského vybavení.

Typy území pro aplikaci standardů

Rozlišení typů území z hlediska populační velikosti obce, respektive sídla a intenzity jeho využití reflektuje odlišné podmínky pro pokrytí území veřejnými infrastrukturami, zejména zařízeními občanského vybavení, vybavením technickými infrastrukturami a zastávkami hromadné dopravy. Standardy rozlišují tyto typy obcí respektive sídel:

- A města s počtem obyvatel od 10 000; kromě částí měst (sídel), které prostorově nesouvisí s jádrovým územím města, a které mají méně než 1 000 obyvatel;
- B obce do 10 000 obyvatel v rozvojových oblastech stanovených Politikou územního rozvoje a vymezených v zásadách územního rozvoje kraje, pokud vykázaly v uplynulých 20 letech výrazný populační růst anebo stavební rozvoj; kromě částí měst (sídel), které prostorově nesouvisí s jádrovým územím města a které mají méně než 1 000 obyvatel;
- C města od 1 000 do 10 000 obyvatel a ostatní obce od 2 000 obyvatel, mimo území zařazená do typů A, a B a kromě částí obcí (sídel), které prostorově nesouvisí s jejím jádrovým územím a které mají méně než 1 000 obyvatel;
- D obce neuvedené pod typy A až C, a též části měst nebo obcí zařazené do typu A, B nebo C, které prostorově nesouvisí s jejich jádrovým územím a které mají méně než 1 000 obyvatel.

V některých případech je uplatnění standardů omezeno na určitou (minimální či maximální) populační velikost sídla nebo obce. Tato skutečnost je uvedena doplnkově u rozlišení typu území.

Uvedená kritéria pro rozlišení typu území z hlediska intenzity jeho využití jsou orientační; v odůvodněných případech lze sledované území zařadit s ohledem na jeho charakter a místní

podmínky odlišně. O úpravě zařazení některého z typů území z hlediska intenzity jeho využití odlišně od rozlišení výše uvedeného rozhodne projektant ÚPP / ÚPD. Metodika tak ponechává projektantovi, respektive pořizovateli dostatečný prostor pro uvážení, do které kategorie sídlo zařadit, aby se předešlo tvrdostem při její aplikaci. Spolehlá se přitom na profesionální erudici a na znalost předmětného území.

Hodnoty standardů dostupnosti

Hodnoty standardů dostupnosti veřejné infrastruktury jsou rozlišeny pro jednotlivé druhy a typy občanského vybavení (rozlišení na základní a vyšší), dopravní infrastruktury, technické infrastruktury a veřejných prostranství, a dále pro jednotlivé typy území.

Tabulky obsahující hodnoty standardů dostupnosti občanského vybavení, dopravní infrastruktury, technické infrastruktury a veřejných prostranství jsou jako součást certifikované metodiky k dispozici na internetové adrese <http://www.uur.cz/images/8-stanoviska-a-metodiky/53-TB050MMR01-Standardy-dostupnosti-verejne-infrastruktury-2017-10-30.pdf>.

Praktická aplikace standardů

Standardy jsou určeny primárně pro užití v procesu územního plánování, a to zejména pro pořizovatele a projektanty územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace. Standardy však mohou být vhodným podkladem rovněž pro strategické plánování obcí, krajů, ale také mikroregionů.

V rámci analýzy území, tedy typicky při zpracování rozboru udržitelného rozvoje území v rámci územně analytických podkladů krajů i obcí s rozšířenou působností, anebo při zpracování doplňujících průzkumů a rozborů pro zásady územního rozvoje a pro územní plány, se standardy použijí pro vyhodnocení stávajících podmínek dostupnosti veřejné infrastruktury, a k návaznému určení deficitů v dostupnosti, a tedy ke stano-

vení problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci. Novela vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, účinná od roku 2018, nově ukládá v rámci rozboru udržitelného rozvoje území zjišťovat a vyhodnocovat stav občanské vybavenosti, veřejných prostranství a dopravní a technické infrastruktury včetně jejich dostupnosti.

V zásadách územního rozvoje se standardy použijí zejména při formulaci cílů a úkolů územního plánování kraje, při vymezení rozvojových oblastí, rozvojových os a specifických oblastí, a při stanovení úkolů pro územní plánování pro jednotlivé oblasti a osy. V neposlední řadě se standardy použijí při stanovení úkolů pro vzájemnou koordinaci územně plánovací činnosti obcí na území kraje. Cílem je přitom vytvoření podmínek pro dosažení standardů sídelně strukturální dostupnosti vyšší kategorie občanského vybavení, kam spadají například střední školy, zařízení lůžkové sociální péče, speciální obory ambulantní zdravotní péče, divadla atd.

V plném rozsahu se standardy použijí při tvorbě územních plánů. Další plošný rozvoj zástavby má být vždy navrhován přednostně v územích, která splňují standardy dostupnosti existující veřejné infrastruktury. Jakýkoliv rozvoj se má dle základního postulátu standardů navrhovat přednostně v územích, která jsou přímo a bez zásadních vyvolaných nároků napojitelná na existující síť technické infrastruktury a na stávající uliční a komunikační systém, a která jsou v dostupnosti stanic a zastávek veřejné hromadné dopravy osob. Bydlení má být navíc přednostně rozvíjeno v územích v dostupnosti stávajícího občanského vybavení, zejména základního občanského vybavení. Stávající podmínky dostupnosti veřejné infrastruktury mají být jedním ze základních kritérií při rozhodování o vhodnosti dalšího rozvoje, zejména rozvoje zástavby pro bydlení. Pro rozvoj bydlení mimo dostupnost veřejné infrastruktury (viz modelový příklad č. 1) je vždy třeba důsledně zvážit nároky na veřejnou infrastrukturu, které tento rozvoj vyvolá, a s tím spojené investice i pro-

vozní náklady. Pokud územní plán navrhuje rozvoj mimo dostupnost stávající veřejné infrastruktury, je nezbytné, aby zároveň vytvořil předpoklady pro zajištění potřebné nové veřejné infrastruktury. V případě navrhovaného rozvoje bydlení mimo dostupnost základního občanského vybavení je tedy třeba v územním plánu vymezit také odpovídající plochu/plochy pro umístění nového občanského vybavení vyhovující požadavkům standardu (viz modelové příklady č. 2 a č. 3).

Standards dostupnosti vyšších kategorií občanského vybavení se u územních plánů menších obcí využijí při řešení širších vztahů, k ověření, že jsou standardy dostupnosti vyššího občanského vybavení splněny dojížděnou do sousedních obcí a vyšších spádových center osídlení. Zlepšení podmínek dostupnosti vyšších kategorií občanského vybavení z menší obce může územní plán takové obce přispět například návrhem na zlepšení pěší dostupnosti zastávek veřejné hromadné dopravy osob v obci, nebo návrhem

nových komunikací či cest mezi menší obcí a jejím vyšším spádovým centrem osídlení vybaveným vyšším občanským vybavením: tedy přispět ke zkrácení dojezdových časů z menší obce do jejího spádového centra osídlení.

Standards dostupnosti veřejné infrastruktury se využijí přiměřeně rovněž v regulačních plánech pro stanovení podrobných podmínek pro využití pozemků, zejména pozemků pro umístění a prostorové uspořádání staveb veřejné infrastruktury.

PŘÍKLAD Č. 1: MĚSTYS

počet obyvatel: 2 350

typ území z hlediska intenzity jeho využití: C

nástroj územního plánování pro aplikaci standardů: územní plán

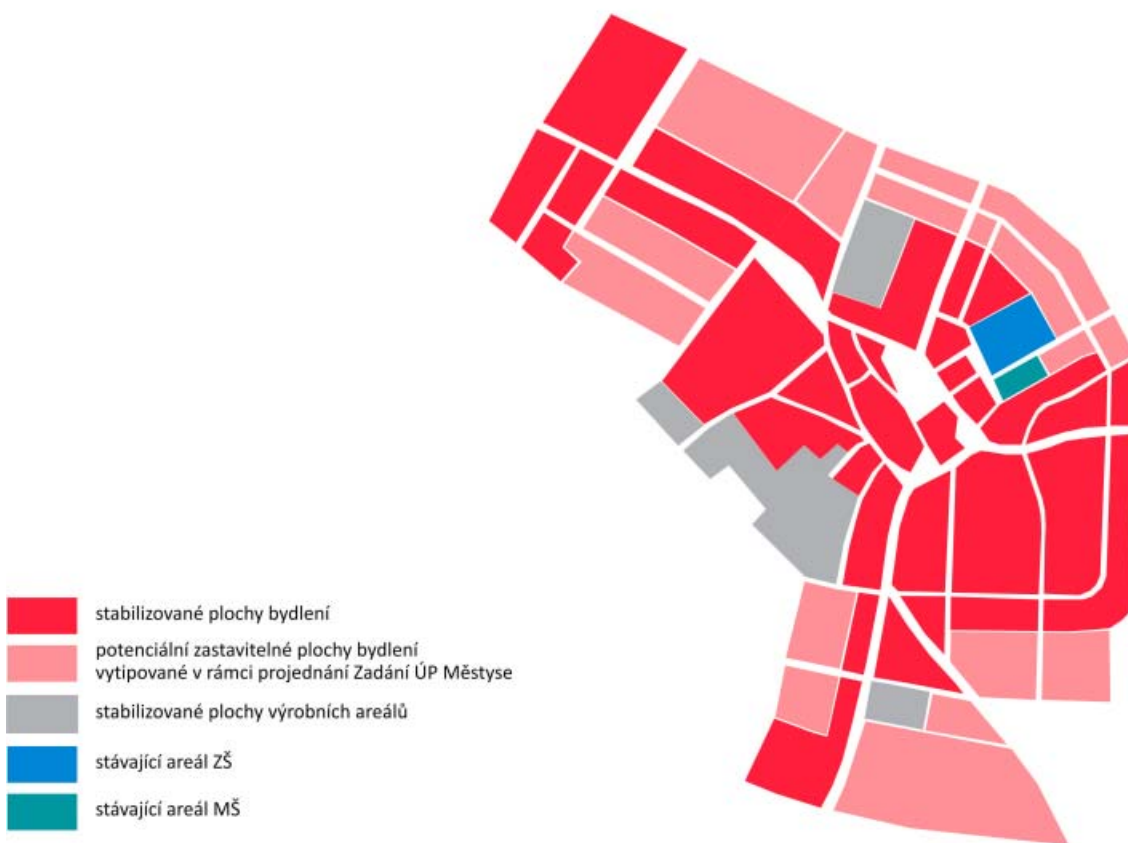
typ veřejné infrastruktury sledovaný v příkladu: mateřská škola, základní škola

Zadání:

Městys pořizuje nový územní plán. Na základě podnětů obyvatel a vlastníků pozemků a na základě vlastních preferencí Městys byly v rámci pořízení Zadání územního plánu Městys vybrány plochy pro potenciální plošný rozvoj bydlení. Potřeba zastavitelných ploch pro bydlení je přitom dle predikce potřeby nových bytů v návrhovém období územního plánu podstatně menší, než je rozsah vybraných potenciálních zastavitelných ploch pro bydlení.

Městys má fungující mateřskou školu a základní školu s I. i II. stupněm. Obě školská zařízení vykazují v posledních letech kapacitní rezervu, která pokryje i případný nárůst počtu obyvatel Městys. Vzhledem ke kapacitním rezervám mateřské i základní školy je vyloučena výstavba nové MŠ či ZŠ v jiném místě Městys, dostupnost MŠ a ZŠ z rozvojových ploch bydlení musí být proto vztahována ke stávajícím školským zařízením.

Úkolem územního plánu je tedy posoudit a rozhodnout, ve kterých potenciálních zastavitelných plochách je rozvoj bydlení vhodný. Jedním z hlavních kritérií výběru zastavitelných ploch pro bydlení je přitom dostupnost stávajícího základního občanského vybavení, zejména mateřské školy a základní školy z ploch bydlení.

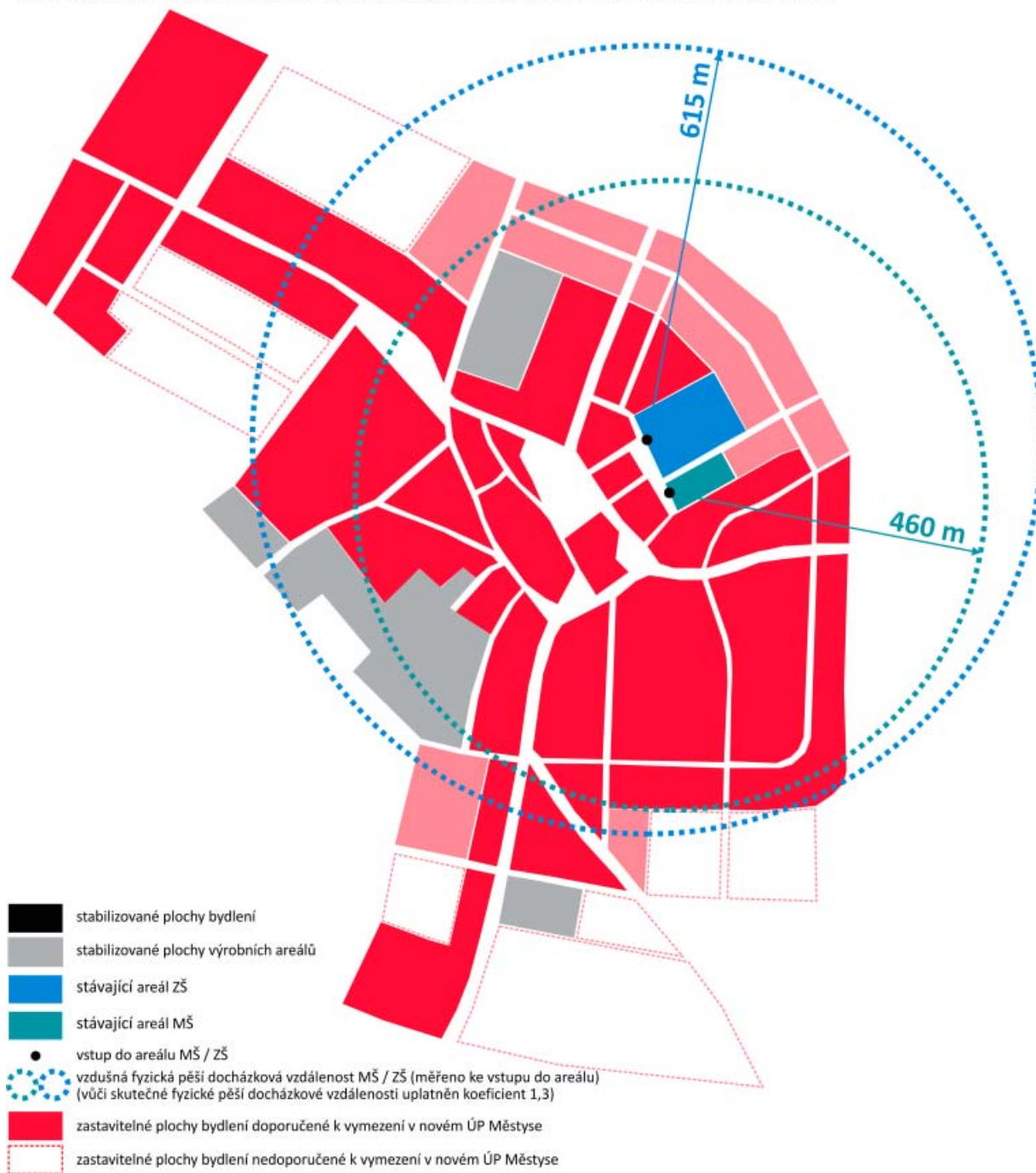

Řešení:

Standards stanoví pro typ území C skutečnou fyzickou pěší docházkovou vzdálenost mateřské školy z obytných ploch **600 m** (převládající charakter stávající i navrhované obytné zástavby Městyse je bydlení v rodinných domech) a I. stupně základní školy **800 m**. Vzhledem k velikosti Městyse a absenci vektorových dat kompletní uliční sítě Městyse je docházková vzdálenost mateřské školy a I. stupně základní školy posuzována prostřednictvím vzdušné fyzické pěší docházkové vzdálenosti po uplatnění redukčního koeficientu 1,3.

Metodika ve svých cílech uvádí: „využití standardů umožní identifikaci těch alternativ rozvoje území krajů a obcí, které by vedly ke zhoršování dostupnosti veřejných infrastruktur, a zejména k rozvoji na plochách, kde nelze nebo není efektivní zajistit odpovídající standard dostupnosti veřejných infrastruktur.“

Pro vymezení v novém Územním plánu Městyse jsou z vytipovaných zastavitelných ploch pro bydlení vybrány pouze ty zastavitelné plochy, které se nacházejí ve fyzické pěší docházkové vzdálenosti stávající mateřské školy a I. stupně základní školy. Čistě z důvodů urbanistických zůstávají některé zastavitelné plochy nebo jejich okrajové části na okraji dostupnosti nebo těsně za ní.

PŘÍKLAD Č. 2: MĚSTO

počet obyvatel: 16 000

typ území z hlediska intenzity jeho využití: A

nástroj územního plánování pro aplikaci standardů: územní plán

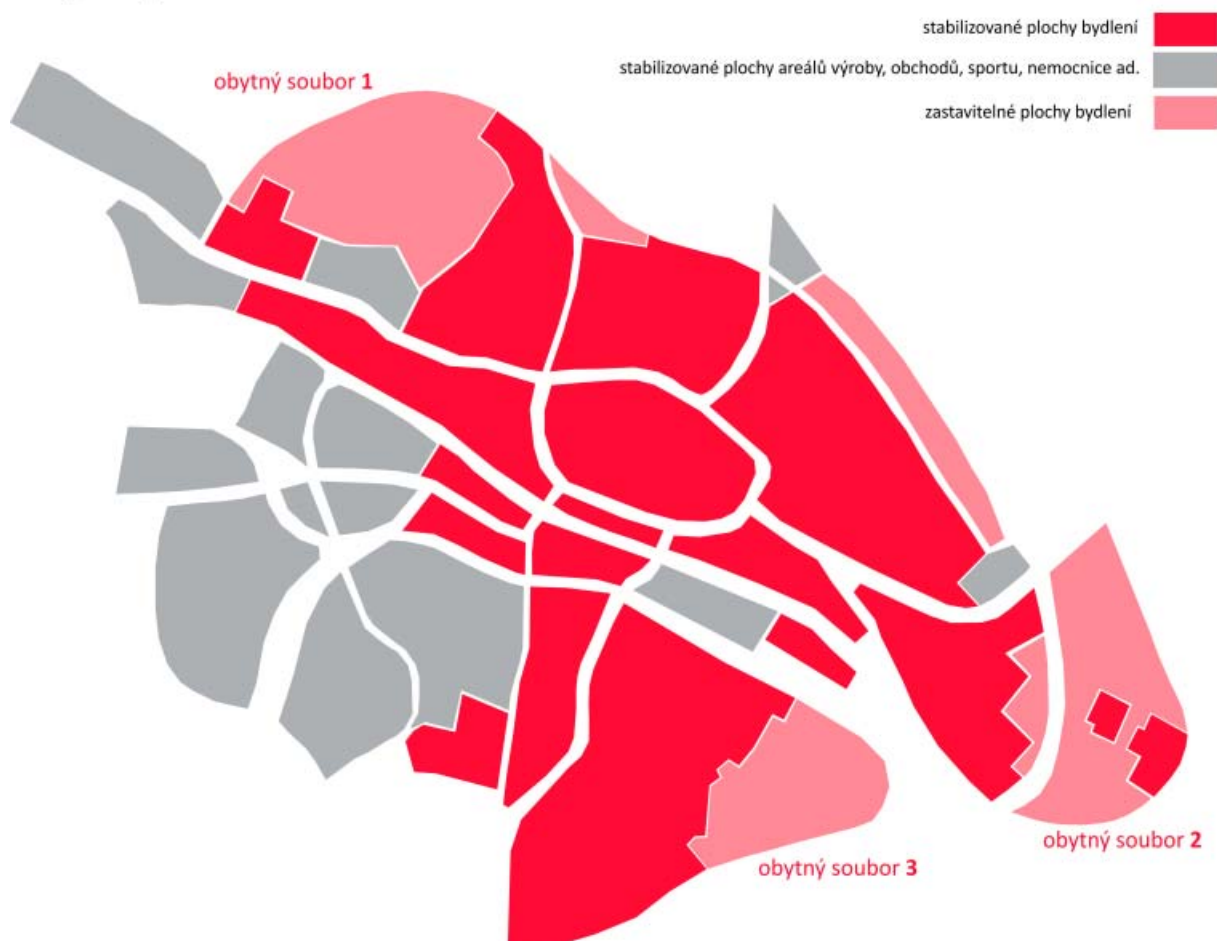
typ veřejné infrastruktury sledovaný v příkladu: mateřská škola

Zadání:

Město pořizuje nový územní plán. V rámci doplňujících průzkumů a rozborů a pořízení zadání ÚP byla stanovena odhadovaná potřeba nových bytů na území Města v návrhovém období nového územního plánu. Po zohlednění vnitřních rozvojových rezerv v zastavěném území včetně všech disponibilních proluk vhodných pro rozvoj bydlení byla stanovena potřeba nových zastavitelných ploch pro bydlení.

Požadavkem Města je uspokojit potřebu nových zastavitelných ploch pro bydlení přednostně v návaznosti na dlouhodobě rozestavěné a urbanisticky nedokončené obytné soubory (1) na severozápadním okraji města, (2) na východním okraji města a (3) na jihovýchodním okraji města. Cílem Města je vytvořit v novém územním plánu podmínky pro urbanistické dokončení rozestavěných obytných souborů po obvodu města.

S ohledem na navrhovaný plošný rozvoj ploch pro bydlení je nezbytné v rámci nového ÚP řešit dostupnost základního veřejného občanského vybavení, zejména mateřských škol. Z navrhovaných zastavitelných ploch pro bydlení není zajištěna pěší dostupnost stávajících mateřských škol na území Města. ÚP tak má prověřit a navrhnout vymezení ploch pro možné umístění nových mateřských škol. Potřeba nových mateřských škol je kromě jejich dostupnosti vyvolána také potřebou navýšení kapacit mateřských škol, a to vzhledem k předpokládanému růstu počtu obyvatel Města.

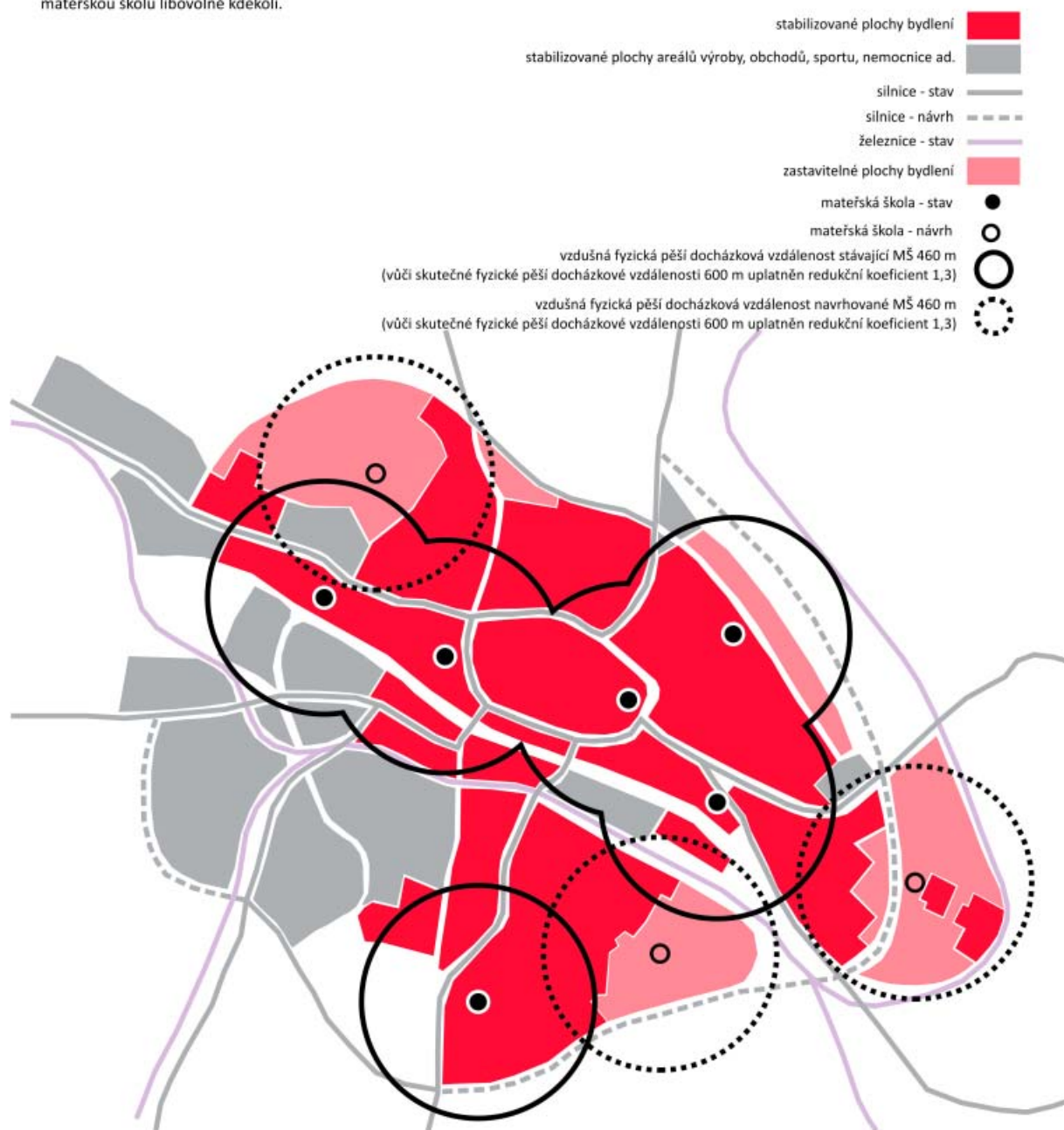
Řešení:

Standards stanoví pro typ území A skutečnou fyzickou pěší docházkovou vzdálenost mateřské školy z obytných ploch **600 m** (převládající charakter stávající i navrhované obytné zástavby Města je bydlení v rodinných domech a viladomech, tedy zástavba charakteru zahradních měst). Vzhledem k velikosti Města a absenci vektorových dat kompletní uliční sítě Města je docházková vzdálenost mateřských škol posuzována prostřednictvím vzdušné fyzické pěší docházkové vzdálenosti po uplatnění redukčního koeficientu 1,3.

Stávající mateřské školy nepokrývají svou docházkovou vzdáleností navrhované zastavitelné plochy pro bydlení.

Nový územní plán vymezuje v každém ze tří obytných souborů 1, 2, 3, navržených k plošnému rozvoji bydlení, plochu pro umístění nové mateřské školy. Vzdušná fyzická pěší docházková vzdálenost nových mateřských škol pokrývá celé zastavitelné plochy všech tří obytných souborů navržených k plošnému rozvoji. Umístění nových mateřských škol částečně zlepší i dostupnost mateřských škol ze stabilizovaných ploch bydlení.

Zcela nepokryté docházkovou vzdáleností mateřských škol (stávajících i navrhovaných) zůstávají dvě plochy existujících obytných souborů (v severní části města a jižně od železniční trati, kde nejsou k dispozici žádné proluky pro možné vymezení plochy určené přímo pro umístění nové mateřské školy. V souladu s podmínkami pro využití ploch bydlení lze však ve stabilizovaných plochách bydlení umístit mateřskou školu libovolně kdekoli.

PŘÍKLAD č. 3: ODDĚLENÁ SÍDLA NA ÚZEMÍ MĚSTA

počet obyvatel města: 45 000

počet obyvatel prostorově oddělených sídel na území města: 200 až 1 200

typ území z hlediska intenzity jeho využití: D

nástroj územního plánování pro aplikaci Metodiky: územní plán - doplňující průzkumy a rozbor

typ veřejné infrastruktury sledovaný v příkladu: mateřská škola, základní škola - I. stupeň

Zadání:

Město schválilo pořízení nového územního plánu. Jako podklad pro zpracování nového Územního plánu Města se zpracovávají doplňující průzkumy a rozbor. V nich se vyhodnocuje rozvojový potenciál prostorově oddělených sídel ve vztahu k dostupnosti základního občanského vybavení, zejména mateřských škol a základních škol.

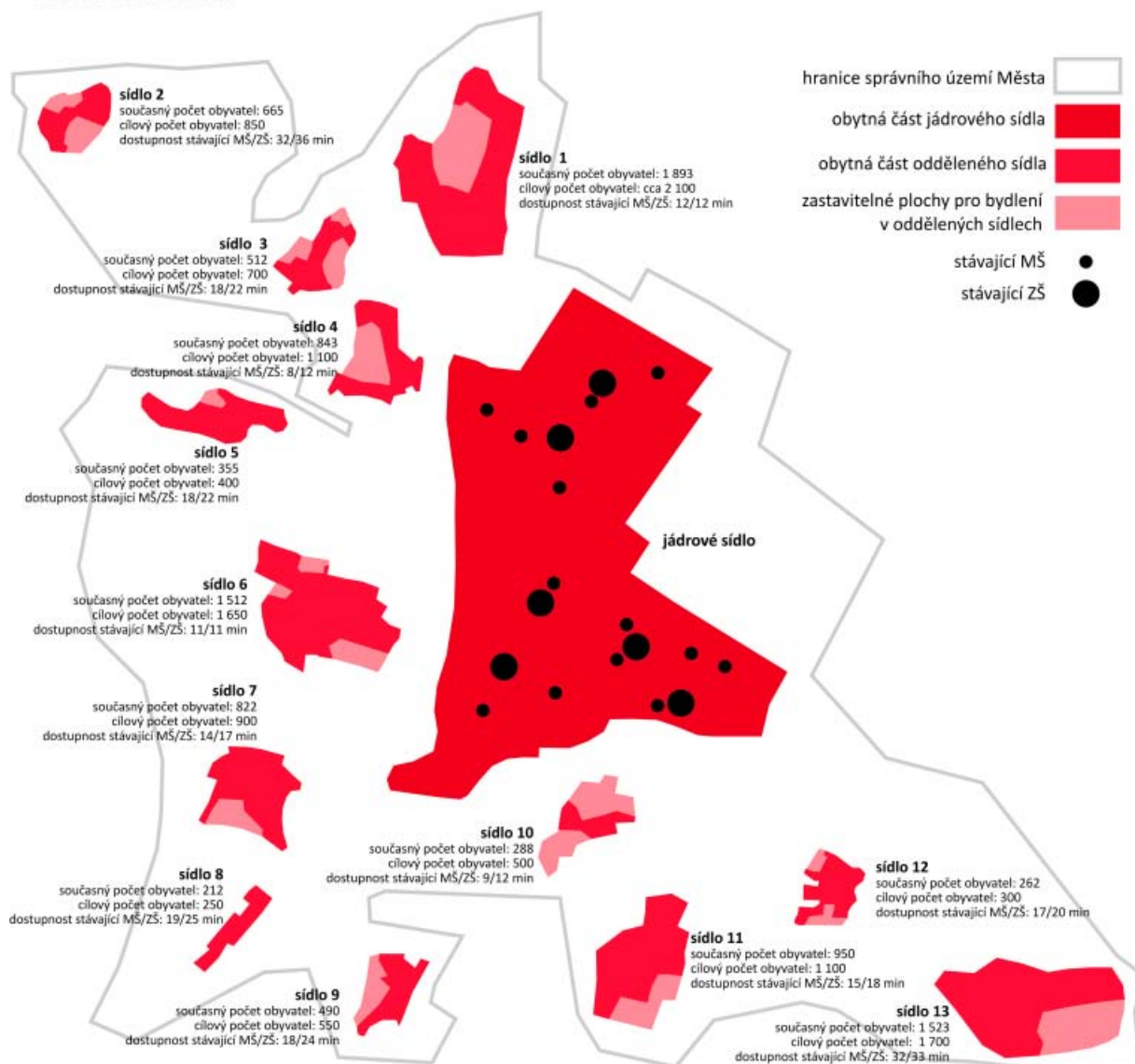
Sídelní struktura Města je tvořena jádrovým městem a třinácti prostorově oddělenými obytnými sídly po jeho obvodu, ve vzdálenosti 1 až 4 km od okraje jádrového sídla.

Na území Města je zavedena městská autobusová hromadná doprava obsluhující všechna prostorově oddělená sídla.

V žádném prostorově odděleném sídle není mateřská škola ani I. stupeň základní školy.

Jedním z úkolů územního plánu je posoudit současné podmínky dostupnosti mateřských škol a základní školy (alespoň I. stupně)

v oddělených sídlech a podle odhadu budoucího nárůstu počtu obyvatel jednotlivých oddělených sídel (na základě rozvojových kapacit vymezených v platném Územním plánu Města) stanovit požadavky na řešení doplnění sítě mateřských škol, resp. I. stupně základních škol v rámci nového ÚP Města.

Řešení - mateřská škola:

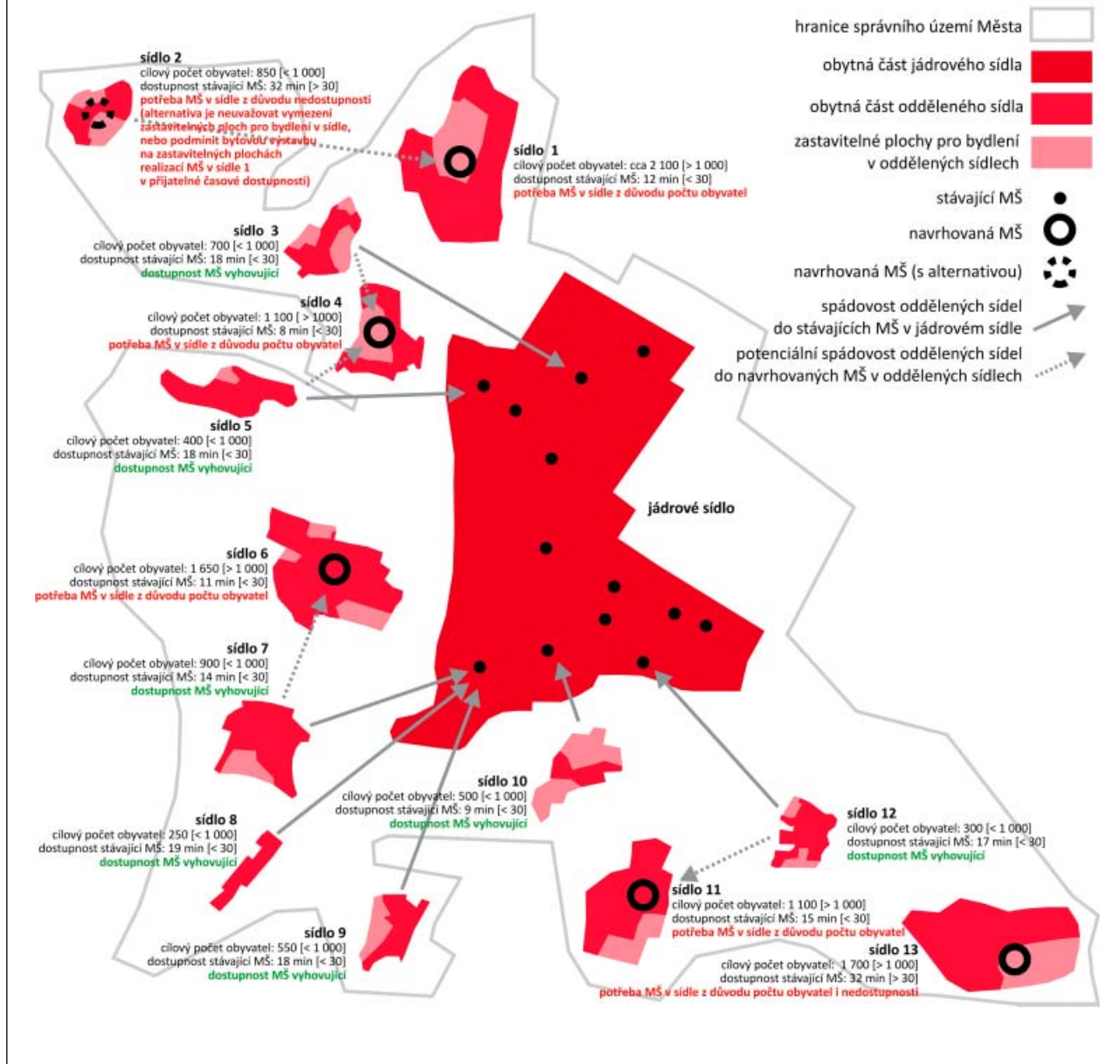
Standards stanoví pro části měst zařazených do typů A, B nebo C, které prostorově nesouvisí s jeho jádrovým územím, a které mají méně než 1 000 obyvatel, standard časové dostupnosti mateřské školy prostřednictvím veřejné hromadné dopravy do 30 minut. Standardy zároveň stanoví 1 000 obyvatel v sídle jako práh pro přítomnost mateřské školy přímo v sídle.

Dostupnost stávající mateřské školy v jádrovém sídle z oddělených sídel 3, 5, 7, 8, 9, 10 a 12 je vyhovující. Počet obyvatel ve všech těchto oddělených sídlech nemá podle rozvoje navrhovaného v platném ÚP Města překročit 1 000 obyvatel a zároveň je splněna časová dostupnost stávajících mateřských škol v jádrovém sídle z oddělených sídel veřejnou hromadnou dopravou do 30 minut.

V sídlech 1, 2, 4, 6, 11 a 13 je identifikovaná potřeba mateřské školy přímo v sídle.

Cílový počet obyvatel v oddělených sídlech 1, 4, 6, 11 a 13 je více než 1 000, je tak překročen kapacitní práh pro mateřskou školu přímo v daném sídle. V sídlech 1, 6 a 13 je přítom práh 1 000 obyvatel v sídle překročen již dnes.

Cílový počet obyvatel v odděleném sídle 2 nemá překročit 1 000, ale časová dostupnost MŠ v jádrovém sídle z tohoto odděleného sídla překračuje 30 minut. U sídla 2 je proto třeba zvážit umístění nové mateřské školy, i přes počet obyvatel v sídle menší, než je práh, což ale není efektivní. Další možností je nevyomezovat žádné zastavitelné plochy pro bydlení v sídle, aby se počet obyvatel mimo dostupnost mateřské školy dále nezvyšoval. Třetí možností je rozvoj bydlení v sídle 2 podřídit realizaci mateřské školy v sídle 1, kam může sídlo 2 s výhodou spádovat.

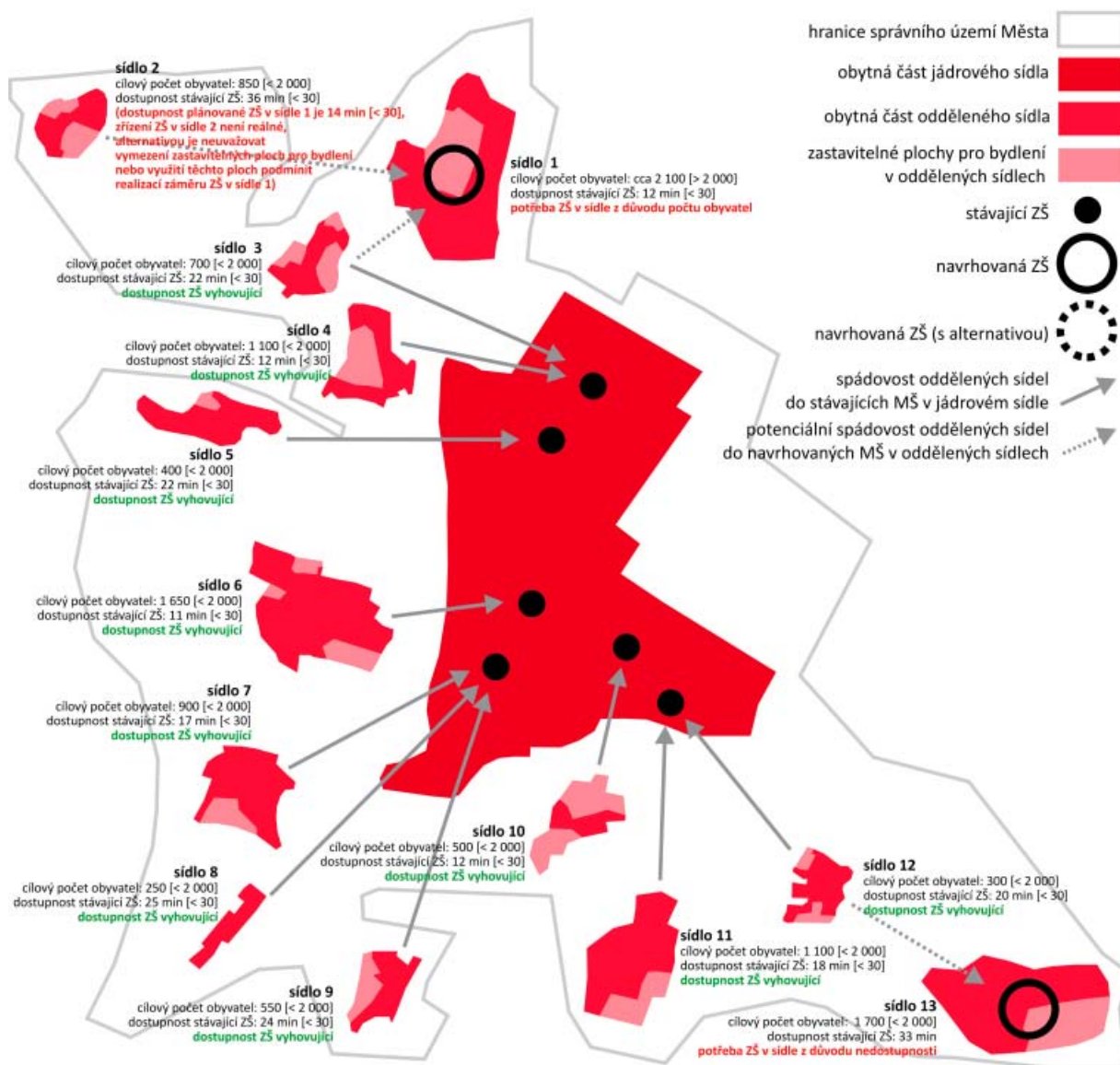
Řešení - základní škola - I. stupeň:

Standards stanoví pro části měst zařazených do typů A, B nebo C, které prostorově nesouvisí s jeho jádrovým územím, a které mají méně než 2 000 obyvatel, standard časové dostupnosti I. stupně základní školy prostřednictvím veřejné hromadné dopravy do 30 minut. Standardy zároveň stanoví 2 000 obyvatel v sídle jako práh pro přítomnost alespoň I. stupně základní školy přímo v sídle.

Dostupnost stávající základní školy v jádrovém sídle z oddělených sídel 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 a 12 je vyhovující. Počet obyvatel ve všech těchto oddělených sídlech nemá podle rozvoje navrhovaného v platném ÚP Města překročit 2 000 obyvatel a zároveň je splněna časová dostupnost stávajících základních škol v jádrovém sídle z oddělených sídel veřejnou hromadnou dopravou do 30 minut.

V sídlech 1, 2 a 13 je identifikována potřeba I. stupně základní školy přímo v sídle.

Cílový počet obyvatel v odděleném sídle 1 je více než 2 000, je tak překročen kapacitní práh pro I. stupeň základní školy přímo v daném sídle. Cílový počet obyvatel v oddělených sídlech 2 a 13 nemá překročit 2 000, ale časová dostupnost ZŠ v jádrovém sídle z těchto oddělených sídel překračuje 30 minut. U těchto sídel je proto třeba zvážit umístění alespoň I. stupně základní školy, i přes počet obyvatel v sídle menší, než je práh. S ohledem na poměrně malý počet obyvatel v sídlech 2 a 13 a zároveň nevyhovující časovou dostupnost jak stávající mateřské školy tak základní školy v jádrovém sídle, je vhodné zvážit spojení potřebné mateřské školy s malotřídním I. stupněm základní školy. Zejména u sídla 2 je však třeba zvážit rovněž alternativu nevymezovat žádné zastavitelné plochy pro bydlení v sídle, aby se počet obyvatel mimo dostupnost základní školy dále nezvyšoval. Podmínit rozvoj bydlení v sídle 2 výstavbou základní školy v sídle není reálné, ale růst obytné funkce sídla by bylo možné podmínit realizací základní školy v sídle 1, kam může sídlo 2 s výhodou spádovat.

Diskuse a závěr

Předkládané standardy ve většině případů spíše sumarizují požadavky porůznu roztržité v platných předpisech a normách. Pouze v případě občanského vybavení a vztahu obytného území k veřejné zeleni standardy vycházejí z ukazatelů platných v zahraniční anebo i u nás v minulosti a z odborné literatury. Standardy tedy nejsou nic nového a nepředstavují žádný zásadní zlom v teorii, spíše vyjadřují požadavky na dobrou praxi územního plánování.

Na rozdíl od některých podkladových materiálů zahrnutých v rešerši se předkládané standardy netýkají dostupnosti komerčního občanského vybavení. Vycházejí totiž ze zadání Cíle 1.4 Politiky architektury a stavební kultury České republiky „zajistit přiměřenou dostupnost veřejné infrastruktury“. Regulace vztahující se ke komerčním zařízením nebyla v dokumentu implicitně uvažována a byla by zřejmě i obtížně dosažitelná, protože územní plánování nemá k jejímu prosazení potřebné nástroje. Pokus o regulaci by zřejmě nebyl konformní se samotnou povahou komerčního občanského vybavení, ale pro praxi územního plánování lze doporučit umístění ploch bydlení umožňujících přiměřené komerční občanské vybavení do vhodných míst v obytném území.

Standardy vytvářejí potřebnou oporu pro prosazení principů dostupnosti, pro něž se v posledních letech užívá termín

„město krátkých vzdáleností“. Přitom respektují omezení daná ekonomikou pro některé méně urbánní typy zástavby a dávají dostatečný prostor pro hledání vhodného koncepčního řešení prostorového uspořádání sídel.

První zkušenosti s aplikací standardů naznačují, že pořizovatelé jsou připraveni tyto standardy uplatňovat, a že s nimi dokáží pracovat. Napříště tedy snad už nebude tak snadné prosazovat v plánech monofunkční obytné plochy bez návaznosti na vybavení a zeleň.

Článek vychází z projektu Technologické agentury České republiky (TAČR) Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury vypracovaného na Fakultě architektury Českého vysokého učení technického v Praze v roce 2016.

Použité zdroje:

- CELIS – BOLLING-LADEGAARD. *Bicycle Parking Manual*. 2008.
- ČESKÁ REPUBLIKA. *Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně plánovacích podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti*, v platném znění.
- ČESKÁ REPUBLIKA. *Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území*, v platném znění.
- ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)*, v platném znění.
- ČSN 73 6110 *Projektování místních komunikací*
- ČTÚ. *Vyhláška Českého telekomunikačního úřadu č. 464/2012 Sb., o stanovení specifikace jednotlivých základních služeb a základních kvalitativních požadavků na jejich poskytování*, v platném znění.

GEHL, Jan: *Život mezi budovami*. Brno: Nadace Partnerství, 2000.

CHRISTALLER W. *Die zentralen Orte in Süddeutschland: eine ökonomisch-geographische Untersuchung über die Gesetzmässigkeit der Verbreitung und Entwicklung der Siedlungen mit städtischen Funktionen*. Jena: Gustav Fischer, 1933.

KOLEKTIV. *Lexikon der Geographie*. Heidelberg: Spektrum Akademischer Verlag, 2001.

MMR. *Analýza stavební kultury*. 2012. http://www.mmr.cz/getmedia/dbc2426f-072c-4c88-bda1-f43916ffdc41/Analýza_stavebni_kultury.pdf?ext=.pdf.

MMR. *Metodické sdělení MMR ke zpracování sídelní struktury v 2. úplné aktualizaci územně analytických podkladů krajů*. Praha: MMR, odbor územního plánování 2013.

MMR. *Politika architektury a stavební kultury*. 2015. https://www.mmr.cz/getmedia/98015a2c-08e9-4ce1-8cf1-8dbc84c78e2d/2015_IV_17_Politika_architektury_a_stavebni_kultury_Ceske_republiky.pdf?ext=.pdf.

ROGERS R. et al. *Towards an Urban Renaissance*. London: Crown Copyright, 1999.

URBION. *Standardy minimálnej vybavenosti obcí*. Metodická príručka pre obstarávateľov územnoplánovacej dokumentácie. Bratislava: Inštitút urbanizmu a územního plánovania URBION, 2010.

VLÁDA ČR: *Nařízení vlády č. 307/2012 Sb. ze dne 29. srpna 2012 o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb*.

VÚVA. *Stavba měst a vesnic*. Urbanistická příručka. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury, Skupina územního plánování v Brně, 1957.

VÚVA & URBION. *Zásady a pravidla územního plánování. 3. Koncepce funkčních složek*. Brno: Výzkumný ústav výstavby a architektury / Bratislava: Inštitút urbanizmu a územního plánovania URBION, 1983.

prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D.
Fakulta architektury ČVUT

ENGLISH ABSTRACT

Availability of public infrastructure, by Karel Maier & Veronika Šindlerová

According to the document Policy of Architecture and Building Culture of the Czech Republic, authorized by the Government in 2015, the Ministry for Regional Development is entrusted with the definition of availability/capacity standards for public facilities and availability standards for public areas. To achieve this, the Ministry must cooperate with the Institute for Spatial Development, the Association for Urban and Regional Planning and higher education institutions. This article presents the standards originated as part of the execution of this assignment as they apply to spatial planning. These standards focus mainly on the accessibility of basic public facilities, which has not been regulated by Czech urban planning for the last three decades, taking into consideration a variety of negative consequences, notably the rapid growth of suburbs of big cities.

Poznámka redakce:

Certifikovaná metodika TB050MMR001 Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury je zveřejněna na stránkách MMR na adrese <http://mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Stanoviska-a-metodiky/Stanoviska-odboru-uzemniho-planovani-MMR/9-Ostatni-standoviska-a-metodiky/Standardy-dostupnosti-verejne-infrastruktury>

PŘÍPADOVÁ STUDIE – ANALÝZA PROBLEMATIKY OCHRANY PŘÍRODY A EKOLOGICKÉ STABILITY KRAJINY JAKO SOUČÁST ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY SO ORP ZNOJMO

Tamara Faberová

Územní studie krajiny, které jsou v současnosti zpracovávány, nabízejí jedinečnou příležitost, jak lépe začlenit zájmy ochrany přírody do územního plánování. Článek představuje výsledky analýz v tématu ochrany přírody a ekologické stability, které byly zpracovány firmou Ekotoxa v rámci územní studie krajiny pro SO ORP Znojmo.

Zpracovatelé studie vytvořili vlastní metodický postup, který umožňuje posouzení přítomnosti problémů a hodnot v území. Bylo stanoveno a kvantifikováno pět parametrů popisujících hlavní problémy a hodnoty z hlediska ochrany přírody: výměra zvláště chráněných území, hodnota koeficientu ekologické stability krajiny (KES), změna výměr ekologicky stabilních ploch mezi lety 2005 a 2016, výměra přírodních biotopů a ohrožení dálkových migračních koridorů a migračně významného území pro velké savce. Tyto parametry jsou doplněny informacemi z dalších zpracovaných oblastí (zejména daty o velikosti půdních bloků). Problémy byly vyjádřeny pro území jednotlivých obcí na škále 0 (bez problému nebo zachovalé přírodní hodnoty) po 3 (výrazný problém nebo malá přítomnost přírodních hodnot v území). Výsledky identifikují území se zachovalými přírodními hodnotami s dostatečnou ochranou, území s přítomností hodnotných lokalit bez ochrany, které je vhodné více chránit; byl popsán trend ve vývoji rozloh ekologicky stabilních ploch, rovněž byly určeny obce s velmi malou plochou přírodně hodnotných lokalit, u kterých se i přes to za posledních deset let stav ještě zhoršil. Byly vymezeny hodnotné nechráněné biotopy a plochy v migračně významných územích a dálkových migračních koridorech ohrožené zastavbou. Výsledky rovněž podávají informaci o míře závažnosti problémů v jednotlivých obcích. Článek stručně prezentuje závěry z analytické části ÚSK, které budou využity pro tvorbu konkrétních doporučení v návrhové části ÚSK.

Úvod

Předkládaný text se zaměřuje na téma ochrany přírody a ekologické stability krajiny zpracované v dokumentu Územní studie krajiny pro správní obvod obce s rozšířenou působností (SO ORP) Znojmo, část doplňující průzkumy a rozborů [Ekotoxa 2017]. Text nastiňuje problémy řešené zpracovatelem při přípravě analytické části územní studie krajiny a návaznosti v návrhové části studie.

Územní studie krajiny (ÚSK) je územně plánovacím podkladem, který se řadí podle § 25 a § 30 stavebního zákona mezi územní studie a má se stát jedním ze základních dokumentů pro plánovací činnost v krajině, a sice pro orgány územního plánování, stavební úřady a další orgány, včetně orgánů ochrany přírody [MMR, MŽP 2016]. Problémy ve volné krajině, jakými jsou ero-

ze, povodně, malá prostupnost území, nedostačující ochrana krajinného rázu, nedostatek rekreačních příležitostí, růst sídel, ztráta biodiverzity a přírodních hodnot a mnohé další, nebyly v územním plánování doposud dostatečně řešeny [MMR, MŽP 2016; Wirth 2016; Vorel, Švecová 2015] a také nebyly řešeny v rámci jediného víceoborového dokumentu. Dlouhodobě bylo vyvíjeno úsilí o podrobnou analýzu problémů ve volné krajině na úrovni vyšší, než jsou jednotlivé obce prostřednictvím např. strategického plánu krajiny [Salašová 2008] či krajinného plánu [Birklen 2011], ale i přesto zodpovědné orgány mnohdy nemají přesné informace o lokalizaci výše uvedených problémů v území, míře jejich závažnosti, o možnostech řešení nemluvě. Zpracováním ÚSK může být mimo jiné docíleno lepšího začlenění zájmů ochrany přírody do územního plánování, které je zakotveno v zákoně č. 114/1992¹⁾, ÚSK

by měla rovněž naplňovat významnou část požadavků vyplývajících z Evropské úmluvy o krajině, napomoci zajistit udržitelný rozvoj území a uchování krajiny pro budoucí generace [Dujka 2016; MMR, MŽP 2016].

V metodickém pokynu Zadání územní studie krajiny [MMR, MŽP 2016] jsou vymezeny hlavní požadavky na řešení tématu spadající pod oblast ochrany přírody: je zmiňována identifikace přírodních hodnot a hlavních problémů, střety dálkových migračních koridorů pro velké savce, snižování a ztráta biodiverzity, vymezení dalších rizik, která mohou hodnoty ohrožovat, či návrh doporučení dalších opatření k ochraně a zvýšení biodiverzity. Tento článek je zaměřen zejména na představení výsledků analýz problémů ochrany přírody v SO ORP Znojmo, které mají spojitost s územním plánováním. V analytické části ÚSK pro SO ORP Znojmo byl také vyhodnocen

1) Ochrana přírody podle zákona č. 114/1992 má být zajišťována mj. spoluúčastí v procesech územního plánování a povolování staveb s cílem prosazovat vytváření ekologicky vyvážené a esteticky hodnotné krajiny, obnovou a vytvářením nových přírodně hodnotných ekosystémů a dalšími aktivitami souvisejícími s územním plánováním.

biotický potenciál, vymezeny významné krajinné prvky údolní niva²⁾, popsána rizika působící na biodiverzitu; problematika střetů a nenávaznosti ÚSES byla řešena autorizovaným projektem. Byly zpracovány další náležitosti vyplývající z požadavků zadání podle provedených konzultací s příslušnými orgány ochrany přírody z ORP a kraje.

Územní studie krajiny jsou financovány z evropských fondů v rámci dotačního titulu Integrovaný regionální operační program v prioritní ose 3 Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí [MMR 2017]. V době zpracování článku byla finanční podpora pro zpracování ÚSK schválena pro celkem 47 obcí s rozšířenou působností, které pokrývají zhruba 23 % území ČR [Pe-

šek 2017]. SO ORP Znojmo (111 obcí, rozloha 1 242 km²) je jedním ze správních obvodů obcí s rozšířenou působností, pro který je v současné době ÚSK zpracovávána.

Metody práce

Metody práce se odvíjely od cílů analytické části ÚSK, tedy identifikace hodnot ochrany přírody a vyjádření problémů, a to prostřednictvím popisu aktuálního stavu a kvantifikace parametrů relevantních pro ochranu přírody a ekologickou stabilitu krajiny. Při analýzách bylo navazováno na dříve zpracované dokumenty, zejména Koncepti uspořádání krajiny pro vybrané obce SO ORP Znojmo [Ekotoxa 2013] a Pilotní územní studii

krajiny ORP Kyjov [Ekotoxa 2016]. Bylo postupováno v souladu s metodickým pokynem MMR a MŽP.

Na základě dříve zpracovaných materiálů, dostupných dat a konzultací v řešitelském týmu i mimo něj bylo pro analýzu problematiky ochrany přírody vybráno celkem pět hlavních parametrů popisujících základní hodnoty a problémy ochrany přírody: výměra zvláště chráněných území (ZCHÚ), hodnota koeficientu ekologické stability krajiny (KES), změna výměr ekologicky stabilních ploch za posledních 10 let, výměra přírodních biotopů³⁾ a ohrožení dálkových migračních koridorů a migračně významného území pro velké savce. Hlavních pět parametrů lze kvantifikovat; jsou blíže vysvětleny v následující tabulce. V textu

Parametr	Definice parametru
1. procento zvláště chráněných území z rozlohy obce	Plocha nejceněnějších území chráněných ze zákona vypovídá o míře výskytu přírodně hodnotných lokalit v daném území. Parametr vypovídá o koncentraci přírodních hodnot a umožňuje posoudit, nakolik je potřeba vymezovat nové významné krajinné prvky či vybrané vhodné lokality jinak chránit.
2. hodnota koeficientu ekologické stability (KES)	KES vypovídá o ekologické stabilitě krajiny v rámci dané obce. Čím nižší KES, tím méně ekologicky stabilní krajina je a tím víc je prioritní v územních plánech navrhnout nové, stabilnější plochy. Ekologicky stabilní plochy zahrnují přírodní biotopy, ale i jiné typy ploch, které nejsou zastavěné či zorněné [Míchal 1994].
3. nárůst / pokles výměry ekologicky stabilních ploch mezi lety 2005 a 2016 (v %)	Procento změny výměry ekologicky stabilních ploch popisuje trend vývoje v krajině v poslední dekádě. Pokud procento stabilních ploch klesá, značí to především v málo a středně stabilních krajinách negativní trend (obecné poškození stability krajiny). Naopak nárůst stabilních ploch indikuje z hlediska stability krajiny trend pozitivní.
4. procento rozlohy biotopů z rozlohy katastru	Procento biotopů vyjadřuje, kolik zachovalejších přírodních společenství se v území nachází. Informace bude sloužit v návrhové části k posouzení lokalit vhodných pro vymezení VKP (týká se zejména zachovalých a jinak nechráněných biotopů v katastrech s nízkým KES). Upravená vektorová vrstva s lokalizací ploch biotopů je součástí výstupu ÚSK.
5. konflikt zastavitelných ploch a migračně významných území a dálkových migračních koridorů	Tento parametr popisuje, jaká plocha zastavitelných ploch v obci je v konfliktu s migračně významnými územími (MVÚ) a dálkovými migračními koridory (DMK). Součástí výstupu je vektorová vrstva s vymezením míst konfliktů.

Tabulka 1: Parametry popisující hodnoty a problémy v tématu ochrany přírody a ekologické stability krajiny

2) Problematika VKP údolních niv je zmiňována v několika pramenech (MŽP 2007, Křížek 2012, Chuman 2008). MŽP (2007) definuje údolní nivu jako: „(...) rovinné údolní dno aktivované při povodňovém stavu vodního toku: tvoří ji šterkovité, písčité, hlinité nebo jílovité naplaveniny, jejichž úložné poměry často vykazují nepravidelnosti způsobené větvením toku, vznikem ostrovů, meandrů, náplavových kuželů a delt, sutí, svahových sesuvů apod. Ekotoxa vymezila část VKP údolních niv v SO ORP Znojmo v rámci Konceptu uspořádání krajiny pro vybrané obce SO ORP Znojmo (Ekotoxa 2013). VKP údolní niva pro zbývající území SO ORP byla vymezena v analytické části ÚSK. Použitý metodický postup vymezení VKP niva zohledňoval geomorfologické a půdní charakteristiky dané lokality, vodní režim řeky, biotu a charakter současného využití území a je více popsán ve výše uvedeném materiálu (Ekotoxa 2013).

3) Pojem biotop je vysvětlen v podkapitole *Postup získání parametrů*.

příslušné kapitoly ÚSK byly dále uvedeny další informace týkající se výskytu chráněných druhů a nelesní dřevinné vegetace. Ve studii bylo usilováno o syntézu poznatků ze základní literatury týkající se ochrany přírody (např. rizika podle plánů péče o ZCHÚ, další rizika působící na biodiverzitu), mapové a obrazové podklady, které nejsou detailně rozepisovány v tomto textu.

Důvody, které vedly zpracovatele k stanovení uvedených parametrů

Parametry poukazují na přítomnost hodnot v území (parametr ZCHÚ, výměry biotopů) a na možné problémy v území (KES, změna KES, konflikty v MVÚ a DMK). Kombinace hodnocení z parametrů umožňuje efektivně určit obce s největší kumulací problémů a odlišit území s vyšším výskytem nechráněných přírodních hodnot od území, kde jsou přírodní hodnoty chráněny více. Velmi přínosný je v tomto podklad k mapování biotopů, jelikož žádná územní studie krajiny by nemohla provést mapování zahrnující zjištění o stavu tisícovek lokalit v takové podrobnosti. Použití KES má svá omezení (viz kapitola Diskuse) – pokud by byl používán pro hodnocení a následný návrh opatření pouze KES, došlo by samozřejmě ke zkreslení stavu území, ovšem tento postup použit nebyl. Při terénních průzkumech bylo potvrzeno, že KES dobře určuje obce, které mají velmi výrazný a poměrně výrazný problém s malým množstvím zelené infrastruktury (hodnocení parametru 3 a 2 zejména v kombinaci s hodnocením parametru biotopy za 3). Zpracovatel případové studie hodnotí parametry jako dobrý výchozí podklad pro terénní průzkum a následné konzultace s ORP a starosty, které už byly provedeny. Výchozí data k parametrům jsou poměrně jednoduše dostupná pro celé území SO ORP Znojmo i další správní obvody obcí s rozšířenou působností. Při množství obcí v SO ORP Znojmo umožňuje použití parametrů v kombinaci s dalšími hodnoceními – zejména údaji o velikosti půdních bloků, viz Diskuse – efektiv-

něji posoudit, které obce jsou prioritní z hlediska řešení, než kdyby pro každou ze 111 obcí bylo použito jen slovní hodnocení problémů.

Postup získání parametrů

Parametry byly kvantifikovány pro území všech obcí SO ORP Znojmo. Podobná hodnocení po obcích byla provedena i pro ostatní témata, která byla zpracována v ÚSK – cílem bylo umožnit snadnou orientaci v problémech jednotlivých obcí a umožnit rychlé srovnání stavu mezi administrativními celky. Všechny pět parametrů týkajících se ochrany přírody bylo získáno vlastními výpočty podle dat z ÚAP (výměra zvláště chráněných území), dat Českého statistického úřadu (KES, změna výměry ekologicky stabilních ploch) a z dat poskytovaných smluvně AOPK (mapování biotopů, migrace velkých savců v území).

1. Procento výměry zvláště chráněných území z celkové rozlohy obce – pomocí analýzy v GIS byla spočítána výměra území náležícího do některé formy územní ochrany (nebyly uvažovány překrývy).

2. Koeficient ekologické stability (KES) – parametr byl převzat z dat Českého statistického úřadu. Limity využití tohoto parametru jsou uvedeny v diskusi. KES je standardně počítán jako poměr mezi ekologicky stabilními plochami (lesy, TTP, vodní plochy, mokřady, sady a další) a plochami ekologicky nestabilními (hlavně zastavěná území, orná půda).

3. Změna ekologicky stabilních ploch mezi lety 2005 a 2016 – byl proveden výpočet na základě dat o KES za roky 2016 a 2005. Pokud přepočítáme hodnotu KES na rozlohu ekologicky nestabilních ploch (nestabilní plocha = rozloha obce / (KES + 1)) a odečteme od sebe hodnotu ekologicky nestabilních ploch z roku 2016 a z roku 2005, získáme informaci o tom, jak se změnila celková výměra nestabilních ploch v daném katastru za poslední dekádu.

4. Procento výměry přírodních biotopů – Na základě mapování biotopů, jehož garantem je AOPK, byly v ČR vymezeny evropsky významné lokality (EVL) pro soustavu chráněných území NATURA 2000, ovšem velká část přírodně hodnotnějších biotopů se nachází mimo EVL nebo jiná území chráněná dle zákona č. 114/1992 o ochraně přírody a krajiny. Mapování biotopů tedy zajišťuje odborný, metodicky podložený a celoplošný podklad vymezující přírodně hodnotné prvky v krajině, který je také využitelný jako podklad pro potřeby územního plánování (další informace jsou uvedeny v kapitole Metody). Termín biotop označuje „typ přírodního stanoviště“ a je používán podle definice z Katalogu biotopů [Chytrý, Kučera 2010]. Biotopy se mezi sebou mohou lišit svou kvalitou, reprezentativností, zachovalostí, mírou degradace a mnohými dalšími charakteristikami, které jsou dohledatelné v literatuře [např. Filippov et al. 2008].⁴⁾

Pomocí analýzy vrstvy mapování biotopů byly vybrány plochy biotopů bez antropogenních biotopů X a spočítána jejich výměra na území obcí. Absolutní výměra v hektarech byla převedena na procento výměry dané obce, aby bylo umožněno srovnání mezi jednotlivými obcemi. V rámci ÚSK byly z vrstvy mapování biotopů rovněž identifikovány plochy biotopů, které přispívají k souboru přírodních hodnot v krajině SO ORP, a které nejsou chráněny jako zvláště chráněná území a les. Jedná se i o trvalé travní porosty, které jsou často ohroženy např. zalesnění, či přeoráním a osetím druhově chudou směsí. Shapefile s lokalizací těchto ploch je nyní k dispozici příslušným orgánům, které mohou uvážit, zda více chránit tyto biotopy např. jako významné krajinné prvky. Biotopy jsou cenné zvláště v území, kde převládá zemědělsky intenzivně využívaná krajina s nízkou ekologickou stabilitou.

5. Konflikty zastavitelných ploch a migračně významných území (MVÚ) – pomocí analýzy vrstev MVÚ a DMK a zastavitelných ploch vymezených v ÚAP byly určeny lokality, na kterých

4) Vrstva mapování biotopů od AOPK (2016), která byla využita v analýze, tedy zahrnuje jak biotopy skoro neovlivněné člověkem (př. přírodní les v bezzásahovém území) po biotopy v různé míře ovlivňované člověkem až po biotopy vytvářené a udržované člověkem, které jsou samozřejmě hodnotné (př. druhově bohaté louky). Antropogenní biotopy jsou biotopy silně ovlivněné nebo vytvořené člověkem, zahrnují např. Ruderalní bylinnou vegetaci mimo sídla, Nálety pionýrských dřevin či Lesní kultury s nepůvodními dřevinami a další.

by z hlediska migrace velkých savců bylo vhodné nestavět, ale které jsou už vedeny jako zastavitelné.

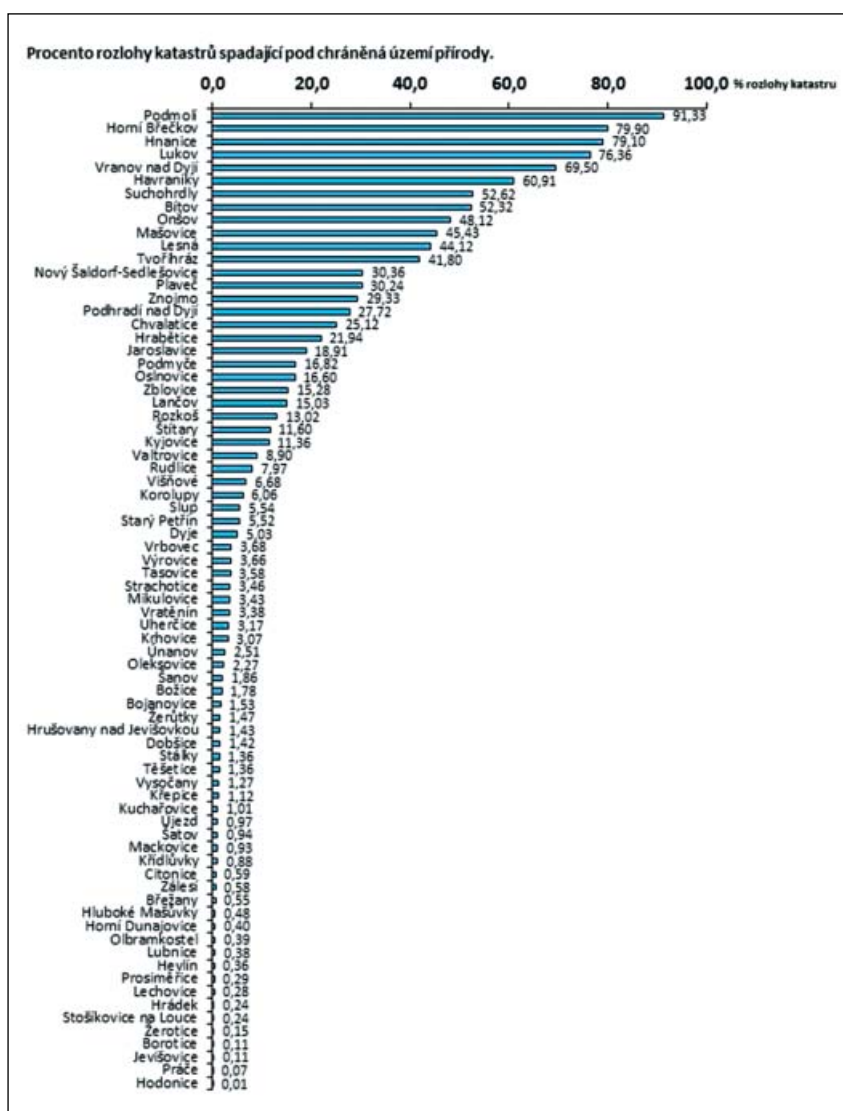
Pro vyjádření závažnosti problémů byla ke každému z pěti parametrů přiřazena škála 0–3, kdy 0 znamená stav bez problému a 3 značí významný problém [více viz Ekotoxa 2017]. Ukázka hodnocení pro vybrané obce je uvedena na konci Výsledků.

Výsledky

Zvláště chráněná území

V SO ORP Znojmo se vyskytují jak lokality s velmi vysokou přírodní hodnotou a cennou biodiverzitou, tak i území na přírodní hodnoty chudá. Výrazným znakem je proměnlivá přítomnost hodnot ochrany přírody: část SO ORP (jihozápad) disponuje značnými hodnotami, zatímco východ SO ORP je na tyto hodnoty chudý. Celkem 14 652,5 ha (11,8 %) území je chráněno v rámci některého či více režimů územní ochrany (tj. národní park, přírodní rezervace, přírodní památka, Natura 2000). Zbývajících 88,2 % výměry SO ORP (109 592,5 ha) je bez územní ochrany.⁵⁾ 38 obcí v SO ORP nemá na svém území žádnou formu ZCHÚ (parametr hodnocení je zde 3). Dalších 40 obcí má výměru ZCHÚ nižší než 5 % výměry rozlohy dané obce (obr. 1). Právě na obce s nulovou a nízkou výměrou ZCHÚ bude soustředěna pozornost v návrhové části ÚSK při vyšší ochraně zbývajících ploch biotopů, zejména pomocí významných krajinných prvků a návrhů nových ekologicky stabilních ploch.

Naopak u celkem 12 obcí je výměra ZCHÚ více než 40 % rozlohy obce (obr. 1). Katastry s celkově nejvyšší absolutní plochou ZCHÚ jsou Znojmo, Horní Břečkov, Podmolí, Lukov a Vranov nad Dyjí, tedy obce rozkládající se v Národním parku Podyjí (parametr hodnocení je 1). Co se týče významných krajinných prvků, v SO ORP je jich vymezeno pouze 10 a jejich výměra je velmi malá.

Obrázek 1. Procento rozlohy katastrů spadajících pod chráněná území přírody (národní park, přírodní rezervace, přírodní památka, Natura 2000)

Pozn. Nejsou uvedeny obce (celkem 35), ve kterých se zvláště chráněná území nevyskytují.

Koeficient ekologické stability

Na základě analýzy dat ČSÚ [2016] byly obce v SO ORP Znojmo rozděleny do typů krajiny podle jejich ekologické stability. Počty obcí v jednotlivých kategoriích a další shrnutí je k dispozici v tabulce 2. Přibližně 74 % výměry SO ORP náleží do území ekologicky nestabilního a mírně nestabilního, pouze 2,7 % výměry SO ORP tvoří krajina relativně přírodní.

Celkem 41 % území má velmi nízkou hodnotu KES (hodnota parametru 3); dalších 32 % je ekologicky málo stabil-

ního (KES 0,31–0,8; hodnota parametru 2). Území mírně stabilní (hodnota 1, KES 0,81–2,90) je v celkem 22 obcích (tj. 23 % výměry ORP). Jedná se o obce Bojanovice, Boskovštejn, Hluboké Mašůvky, Hnanice, Horní Břečkov, Hostim, Chvalatice, Kravsko, Lančov, Lukov, Němčičky, Onšov, Oslonice, Plaveč, Podhradí nad Dyjí, Rozkoš, Střelice, Suchohrdly, Šumná, Tvořhráz, Zálesí a Zblovce. Na území těchto obcí se nachází také větší množství ploch přírodních biotopů (viz část Biotopy). Krajina relativně stabilní (hodnota parametru 0, KES 2,91–6,2) je jen ve 3 obcích (2,7 % obcí), a to v Bito-

5) Do tohoto území jsou zahrnuty i dva přírodní parky, jejichž způsob ochrany je ve srovnání s ostatními chráněnými územími odlišný.

Ekologická stabilita krajiny	Hodnota parametru	počet obcí	rozloha (ha)	% rozlohy ORP
Území ekologicky nestabilní (KES do 0,3)	3	48	51 546,30	41,5
Území mírně nestabilní (0,3–0,8)	2	33	40 289,50	32,4
Území mírně stabilní (0,9–2,9)	1	27	29 053,80	23,4
Krajina relativně přírodní (nad 2,9)	0	3	3 336,00	2,7
Celkem	–	111	124 244,6 ha	100%

Zdroj: Data ČSÚ, 2016
– vlastní výpočet

Tabulka 2: Podíl rozlohy podle kategorie KES na celkové rozloze SO ORP

vě, Podmolí a Vranově nad Dyjí, což je podmíněno celkovým využitím krajiny v těchto obcích (lesy, vodní plochy).

Trendy ve vývoji KES – změny rozlohy ekologicky stabilních a nestabilních ploch mezi roky 2005 a 2016

Změna KES mezi dvěma daty ukazuje, zda se v daném území zvyšuje či snižuje poměr ekologicky stabilních a nestabilních ploch. Výměra stabilních ploch v celém SO ORP Znojmo velmi mírně vzrostla o 0,2 % rozlohy SO ORP (197 ha). Při srovnání hodnot KES pro jednotlivé obce z let 2005 a 2016 jsou patrné určité změny výměry ekologicky stabilních a nestabilních ploch na úrovni obcí:

Výraznější nárůst ekologicky stabilních ploch

U celkem 12 obcí došlo mezi lety 2005 a 2016 k většímu zvýšení výměry stabilních ploch. Největší nárůst zaznamenaly Hnanice (75 ha nových stabilních ploch tj. 9,7 % rozlohy obce), Borotice (47 ha, 3,9 % obce) a Hrabětice (59 ha, 3,7 % obce). U dalších 9 obcí došlo ke zvýšení mezi 1–3 % rozlohy příslušného obce (Vranov, Podmyče, Mašovice, Šatov, Vrbovec, Slup, Božice, Stošíkovice, Žerotice). Jako velmi pozitivní je možné hodnotit tento trend zejména u obcí s nízkým KES, tj. Podmyče, Šatov, Slup a další.

Zvýšení výměry ekologicky stabilních ploch

U 52 obcí alespoň mírně vzrostla výměra stabilních ploch (0,01 až 0,99 % rozlohy obce), ovšem u 32 obcí to byl spíše menší nárůst do 2 ha rozlohy.

Snížení výměry stabilních ploch

U 42 obcí došlo ke snížení výměry stabilních ploch (-0,01 až -1 % rozlohy obce), přičemž u 30 obcí bylo zhoršení jen menší, do -2 ha.

Výrazné snížení stabilních ploch

U 5 obcí výměra stabilních ploch výrazněji poklesla (-1 až -10 % rozlohy obce). Jedná se o obce Krhovice, Hodonice, Dyjčkovice, Hodonice, Hrušovany, a Stálky. Nejhorší byl trend v obcích Krhovice (-66 ha, 8,21 % obce), Hodonice (-38,4 ha, 4,42 % obce) a Hrušovany (-82 ha, 3,23 % obce). **S výjimkou Stálky byla už v roce 2005 krajina těchto obcí ekologicky nestabilní (KES nižší než 0,3) a další snižování stability lze hodnotit jako výrazný problém.**

dy tvoří více než 90 % plochy všech biotopů. Rozlohou nejmenší jsou prameniště a rašeliniště (R), následovány skálami a sutěmi (S), tj. biotopy vázané na specifické abiotické podmínky. Mokřady (M), křoviny (K) a zejména sekundární trávníky (T) mají také velmi malou výměru, přestože jejich význam pro dobré fungování krajiny (hlavně zemědělské v jihovýchodní části SO ORP) je zásadní.

Co se týče jednotlivých obcí, u celkem 64 obcí (více než polovina obcí v SO ORP) je procento rozlohy přírodních biotopů nižší než 10 %. Naopak u 17 obcí představuje výměra biotopů více než 30 % rozlohy obce (nejvyšší hodnotu dosahuje Podmolí s 64 % rozlohy, na které se vyskytují biotopy).

Biotopy

V celém SO ORP se vyskytuje 17 468 ha přírodních biotopů, tedy přibližně 14 % z rozlohy SO ORP (viz tab. 3). Nejrozsáhlejšími biotopy jsou lesy (L) a mozaiky (moz.), které dohromady

Migrační území a koridory

Migrační území (rozsáhlejší plochy) a koridory (linie v krajině o šířce cca 500 m) jsou důležité z důvodu zachování prostupnosti krajiny zejména pro velké savce ale i další zvířata a zajištění

Zkratka	Biotop	Výměra biotopů (ha)	% z celkové rozlohy biotopů
R	Prameniště a rašeliniště	0,11	0
S	Skály a sutě	22,46	0,13
M	Mokřady	157,09	0,9
K	Křoviny	164,67	0,94
T	Sekundární trávníky a vřesoviště	455,7	2,61
V	Vodní toky a nádrže	842,1	4,82
moz.	Mozaiky	5 089,32	29,13
L	Lesy	10 736,86	61,46
Celkem		17 468,31 (14 % výměry SO ORP)	100

Zdroj: vlastní výpočty podle vrstvy biotopů [AOPK 2016]

Tabulka 3: Výměra přírodních biotopů na území SO ORP

životaschopností jejich populací [Anděl a kol. 2010]. Migrační prostupnost krajiny je propojena s problematikou fragmentace ekosystémů a konektivitou krajiny, která vykazuje podle prognóz založených na dopravním modelu Ředitelství silnic a dálnic vzestupný, tedy negativní trend [Anděl a kol. 2011].

V SO ORP Znojmo se nachází několik dálkových migračních koridorů v celkové délce 277,5 km, které jsou obklopeny migračně významnými územími. V území jsou celkem **4 bariérová místa dálkových migračních koridorů v celkové délce 12,3 km**, z toho 3 se nachází ve východní části koridoru kopírujícím řeku Jevišovku:

1. severně od Hrušovan nad Jevišovkou
2. úsek v katastru Božic
3. nejdelší bariéra se nachází severně od Únanovky v úseku Těšetice, Banťovice, Práče
4. úsek mezi Olbramkostelem a Vranovskou vsí

Důvodem střetů je v prvních třech případech křížení koridoru se silnicí II. třídy; ve třetím případě roli hrají i velké bloky orné půdy. Mezi Olbramkostelem a Vranovskou vsí probíhá silnice I. třídy.

Dále byla zpracována analýza konfliktů zastavitelného území vymezeného v ÚAP a dálkových migračních koridorů a migračně významných území.

Bylo zjištěno, že v migračních koridorech a územích je **plánována zástavba v celkovém rozsahu přes 67 ha**. U konfliktů plánované zástavby přímo v dálkovém migračním koridoru u obcí Těšetice a Oleksovice je velmi potřebné zástavbu přesunout, u 22 obcí s větší plánovanou výstavbou v migračním území je přesunutí co největší části výstavby velmi žádoucí.

V tabulce 4 je uvedena ukázka celkem 15 obcí a jejich hodnocení. Hodnota 3 znamená výrazný problém či nepřítomnost hodnot ochrany přírody, hodnota 0 značí bezproblémový stav či přítomnost hodnot.

Diskuse a limity

Hodnocení pomocí parametrů je limitováno přesností vstupních dat, tedy přesností vrstev z územně analytických podkladů (zejména ploch ZCHÚ, zastavitelného území), údajů o KES a kvalitou vymezených ploch biotopů. Bývá zmiňováno, že v některých případech se aktuální land use neshoduje s druhem pozemku uvedeným v katastru nemovitostí, nicméně v SO ORP Znojmo tento problém není tak výrazný, částečně i kvůli velké výměře orné půdy. Na přesnost KES má vliv také tzv. ostatní plochy. Ostatní plochy zahrnují typy ploch s různým stupněm ekologické stability od pozemků určených k do-

pravě, k dobývání nerostů (vč. lomů), hřbitovy, a další typy pozemků, avšak ve výpočtu KES jsou řazeny do ekologicky nestabilních ploch a tím do určité míry zpěšňují informace, které poskytuje parametr 2 (KES) a parametr 3. Také bývá poukazováno na to, že evidence těchto ploch bývá někdy nepřesná. Zpracovatel si je tohoto problému vědom – parametry z analytické části slouží v návrhové části jako užitečný výchozí přehled, ovšem samozřejmě v návrhové části ÚSK parametry není možné používat bez dalších údajů o území včetně terénních průzkumů a konzultací. Rovněž kromě parametrů pro téma ochrany přírody jsou k dispozici i parametry zpracované za jiná témata, přičemž pro identifikaci „polních pouští“ i v obcích s relativně vyšším KES slouží parametr popisující velikost půdních bloků a informace o distribuci krajinných prvků (remízky, větrolamy apod.). Zpracovatel tak v návrhové části bude schopen lépe cílit na problematiku území i u obcí s hodnocením parametru KES za 1 či 2. Údaje o velikosti půdních bloků byly vyhodnoceny za téma zemědělství a protierozní problematika, tedy v jiném tématu, než je ochrana přírody, a proto v tomto textu nejsou podrobněji rozváděny.

Problematika ÚSES je řešena v samostatné kapitole ÚSK a to autorizovaným projektantem ÚSES, který se po dohodě ve zpracovatelském týmu se za-

správní region	katastr	rozloha obce (ha)	plocha zchů (ha)	% ZCHÚ z rozlohy katastru	Hodnocení ZCHÚ 0-3	KES 2016	Hodnocení KES 0-3	nárůst / pokles stabilních ploch 2005-2016 (ha)	% nových stabilních ploch z rozlohy obce	Hodnocení NÁRŮST 0-3	area biotopu (ha)	% biotopů z rozlohy katastru	Hodnocení Biotopů 0-3	Migrace konflikt (ha)	Hodnocení migrace
Vranovsko	Vranov nad Dyjí	1,346.55	935.85	69.5	0	5.13	0	21.0	1.56	0	814.36	60.48	0	0.00	0
Vranovsko	Chvalatice	1,181.02	296.68	25.1	0	1.71	1	0.8	0.07	1	396.43	33.57	0	0.00	0
Vranovsko	Biřov	607.49	317.85	52.3	0	3.26	0	-0.6	-0.10	2	338.79	55.77	0	3.78	2
Jevišovicko	Bojanovice	1,141.05	17.48	1.5	2	1.62	1	-1.4	-0.12	2	268.97	23.57	1	0.00	0
Jevišovicko	Běhařovice	1,402.52	0.00	0.0	3	0.17	3	1.1	0.07	1	35.22	2.51	3	0.00	0
Jevišovicko	Blanné	247.16	0.00	0.0	3	0.04	3	0.0	0.00	2	0.44	0.18	3	0.00	0
Znojmsko	Lukov	1,428.57	1090.80	76.4	0	1.18	1	1.2	0.08	1	725.77	50.80	0	0.00	0
Znojmsko	Kuchařovice	756.46	7.61	1.0	2	0.09	3	3.8	0.50	1	6.82	0.90	3	0.00	0
Znojmsko	Krhovice	813.20	24.96	3.1	2	0.23	3	-66.8	-8.21	3	29.74	3.66	3	0.00	0
Prosiměřicko	Prosiměřice	645.56	1.84	0.3	3	0.06	3	1.8	0.27	1	1.93	0.30	3	0.00	0
Prosiměřicko	Preskače	492.33	0.00	0.0	3	0.04	3	0.9	0.19	1	6.58	1.34	3	0.00	0
Prosiměřicko	Těšetice	726.79	9.89	1.4	2	0.34	2	-5.5	-0.75	2	5.52	0.76	3	197.65	3
Hrušovanský	Křidlůvky	787.11	6.93	0.9	3	0.15	3	-1.0	-0.13	2	27.40	3.48	3	0.00	0
Hrušovanský	Hrušovany n. Jev.	2,529.59	36.06	1.4	2	0.15	3	-81.8	-3.23	3	99.25	3.92	3	0.00	0
Hrušovanský	Borotice	1,206.17	1.32	0.1	3	0.38	2	47.0	3.90	0	67.03	5.56	3	7.35	3

Tabulka 4: Problémy ve vybraných obcích vyjádřené pomocí parametrů

Hodnocení: 0 – bez přítomnosti problémů či výrazné hodnoty, 3 – výrazné problémy či bez výskytu hodnot.

měřoval pouze na kontrolu metodické správnosti aktuálního vymezení ÚSES v územních plánech v celém SO ORP (např. identifikace nenáraznosti biokoridorů, kontrola rozměrových parametrů lokálního ÚSES a dalších náležitostí podle Metodiky vymezování územního systému ekologické stability). Tematika migrace velkých savců je poněkud odlišná, protože se soustředí na konkrétní zvláště chráněné živočišné druhy, které jsou ovlivněny problémy (bariérová místa, zástavba v migračních územích a koridorech), jež nejsou vždy dobře řešitelné skrze ÚSES.

Závěr

V analytické části práce pro SO ORP Znojmo byly identifikovány hlavní problémy a hodnoty týkající se ochrany přírody a ekologické stability krajiny. Výstupy analytické části jsou využitelné jako podklad pro ochranu přírodních hodnot v krajině a podklad pro návrhovou část studie, zejména vhodnou lokalizaci záměrů a návrhových ploch v území, kdy bude možné se vyhnout nejhodnotnějším biotopům, podklad pro doplnění lokálního územního systému ekologické stability a interakčních prvků a podklad pro vymezení významných krajinných prvků. Informace mohou být podkladem i pro stanoviska orgánů ochrany přírody. Na obce s nulovou a nízkou výměrou ZCHÚ a nízkou hodnotou KES bude soustředěna pozornost v návrhové části ÚSK při vyšší ochraně zbývajících ploch biotopů, zejména pomocí významných krajinných prvků a návrhů nových ekologicky stabilních ploch. Zpracovatel studie bude návrhy nových ekologicky stabilních ploch kvantifikovat, tedy bude vyjádřena výměra ploch doporučených ke změně využití a bude doporučeno rozložení nových ekologicky stabilních ploch na území obcí.

Nové ekologicky stabilní plochy budou zahrnovat doplnění ploch biotopů (typů přírodních stanovišť), tedy např. lesů s přírodě blízkou druhovou skladbou, druhově bohatých luk, nových mokřadů, remízků apod.; i podobu jiných ekologicky stabilních ploch, které ale nebudou nutně biotopy (např. druhově chudší zatravnění ochranných pá-

sů u toků, pásů kolem lesů, plochy pro agrolesnictví, kde není předpokládána zvláště druhově bohatá skladba apod.). Přestože se v druhém případě jedná o produkční plochy, mají pozitivní vliv na ekologickou stabilitu krajiny a kromě jiného i na potravinovou nabídku pro volně žijící živočichy a další ekosystémové služby. Opatření budou mj. dělit velké bloky orné půdy ekologicky stabilními (stabilnějšími) prvky, přičemž výsledný návrh bude zahrnovat dílčí návrhy zpracováváné za tematiku protierozní a protipovodňové ochrany, rekreace, prostupnosti krajiny, ÚSES, krajinného rázu a dalších okruhů tak, aby podle možností docházelo k synergickým efektům (tj. jeden prvek bude pozitivně působit na několik témat). Typicky plochy navržené k zatravnění v rámci protierozních opatření budou zároveň doporučeny k vytvoření nových ploch biotopů a zařazení do ÚSES např. jako interakční prvky. Kromě nových interakčních prvků plánujeme v návrhové části také větší ochranu dosud funkčních tras pro migraci velkých savců pomocí ÚSES. Rovněž plánujeme zpracovat i přehled lomů v SO ORP, kde má být do několika let ukončená těžba a bude je možné vyčlenit jako plochy podporující ekologickou stabilitu a druhovou bohatost. Co se týče rekreace, mnoho obcí potřebuje více vhodné zelené infrastruktury, jakými jsou např. pásy zeleně podél cyklostezek a polních cest, a zde je příležitost k propojení návrhů s tématem ochrana přírody. Na druhou stranu některé lokality je spíše nevhodné více zpřístupňovat turistům, zejména když se jedná o zranitelnější území, kterým větší množství návštěvníků nemusí vždy prospívat. Doporučení propojující téma rekreace a ochrany přírody budou více specifikována v návrhové části ÚSK.

Použité zdroje:

- ANDĚL, Petr a kol. *Opatření na ochranu migrační propustnosti krajiny pro velké savce*. Liberec: Evernia, 2010. [cit. 10. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.evernia.cz/publikace/Ochrana_pruchodnosti_krajiny_cz.pdf
- ANDĚL, Petr. *Fragmentace krajiny a migrační propustnost pro velké savce*. Prezentace na Semináři 22.2.2011, MŽP.
- AOPK. *Vrstva mapování biotopů*. Praha: AOPK, 2016.

BIRKLEN, Petr. Krajina v územním plánování. [online] 2011. [cit. 11.2.2018]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/images/1-uzemni-planovani-a-stavebni-rad/konzultacni-stredisko/seminare/2011/III-blok/2-krajina-nove-up-birklen.pdf>

ČSÚ. *Veřejná databáze* [online]. Praha: ČSÚ, 2016 [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afz=uziv-dotaz#

DUJKA, Vladimír. *Územní studie krajiny*. 2016 Informativní seminář pro odbory životního prostředí obcí s rozšířenou působností k vybraným podporovaným opatřením z OPŽP a IROP 2014 – 20. Praha, 31. května 2016.

EKOTOXA. *Koncepce uspořádání krajiny pro vybrané obce SO ORP Znojmo*. [online] 2013. [cit. 13.11.2017] Dostupné z: <http://www.znoj-mocity.cz/koncepce-usporadani-krajiny-vybanych-obci-znojemska/d-50299>

EKOTOXA. *Pilotní územní studie krajiny ORP Kyjov. Technická zpráva*. Výstup projektu AdaptaN – Komplexní plánovací, monitorovací, informační a vzdělávací nástroje pro adaptaci území na dopady klimatické změny s hlavním zřetelem na zemědělské a lesnické hospodaření v krajině. 2016, 135 s.

EKOTOXA. *Územní studie krajiny správního obvodu ORP Znojmo*. Doplňující průzkumy a rozborů. 2017.

FILIPPOV, Petr, Vít, GRULICH, Jiří, GUTH, Michal, HÁJEK et al. *Příručka Mapování Biotopů*. AOPK, Praha 2008.

CHUMAN, Tomáš. 2008 Vymezení nivy pomocí pedologických a biogeografických podkladů na příkladu povodí Opavy. In: Langhammer, J. (ed.) *Údolní niva jako prostor ovlivňující průběh a následky povodní*. PřF UK, Praha, s. 191–198. Dostupné z: https://web.natur.cuni.cz/geografie/vzgr/monografie/niva/niva_chuman.pdf

CHYTRÝ, Milan, KUČERA Tomáš, KOČÍ Martin, GRULICH Vít, LUSTYK Pavel, eds. *Katalog biotopů České republiky: Habitat catalogue of the Czech Republic*. Druhé vydání. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010.

KŘÍŽEK, Martin. Údolní niva jako geomorfologický fenomén. In: *Geografické rozhledy*. 5/11–12. [online] 2008. [cit. 10.2.2018]. Dostupné z: <http://geography.cz/geograficke-rozhledy/wp-content/uploads/2012/06/2-5.pdf>

MÍČAL, Ivan. *Ekologická stabilita*. 2. vyd. Ministerstvo životního prostředí České republiky, Brno: Veronica, 1994, 275 s. ISBN 80-85368-22-6.

MMR, MŽP. *Zadání územní studie krajiny pro správní obvod obce s rozšířenou působností*. Společný metodický pokyn Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva životního prostředí. [online] 2016. [cit. 30.10.2017]. Dostupné z: https://www.mmr.cz/getmedia/8d4339ce-1625-4364-b0f6-923676b1f816/2016_II_23_Zadani_US_krajiny_ORP_2016-02-23.pdf?ext=.pdf ISBN: 978-80-7538-064-7

MMR. *Výzva č. 9. územní studie*. [online] 2017. [cit. 16.2.2018]. <http://dotaceeeu.cz/cs/Microsites/IROP/Vyzvy/Vyzva-c-9-Uzemni-studie>

MŽP. *Věstník MŽP (2007/08)*. [online] 2007. [cit. 10.2.2018]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/3cabe013a0d54603c1257378004b5666?OpenDocument>

PEŠEK, Ondřej. *SC 3.3 IROP – Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje se zaměřením na územní studie krajiny*. Prezentace na 1. workshopu pořizovatelů a projektantů k územní studii krajiny. 10. listopadu 2017, MMR, Praha.

SALAŠOVÁ, Alena. Strategický plán krajiny. Metodický rámec zpracování. [online] 2008. [cit. 10.2.2018]. Dostupné z: <https://docslide.us/download/link/strategicky-plan-krajiny>

VOREL, Ivan, Simona, ŠVECOVÁ. Plán ochrany a koncepce regenerace krajinné památkové zóny a problémy dostupnosti informací o kulturní krajině pro územní plánování. In: *ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ V PROCESECH PLÁNOVÁNÍ A PROJEKTOVÁNÍ KRAJINY*. Sborník z konference AUÚP, Lednice 24.–25. 9. 2015. [online]. [cit. 10.2.2018]. Dostupné z: http://www.urbanismus.cz/assets/user/akce/2015_Lednice/planovani_a_projektovani_krajiny.pdf

WIRTH, Karel. Zadání územní studie krajiny. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. 2016, roč. XIX, č. 2.

Základní právní předpisy:

Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, ve znění vyhlášky č. 458/2012 Sb.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

Použité zkratky:

AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny

DMK – dálkový migrační koridor pro velké savce

KES – koeficient ekologické stability

MVÚ – migračně významné území

SO ORP – správní obvod obce s rozšířenou působností

ÚAP – územně analytické podklady

ÚSES – územní systém ekologické stability

ÚSK – územní studie krajiny

VKP – významný krajinný prvek

ZCHÚ – zvláště chráněné území

Tamara Faberová, MSc.

Ekotoxa, s.r.o.

Katedra environmentálních studií

Fakulta sociálních studií

Masarykova univerzita

Příprava článku byla podpořena z projektu Specifického výzkumu Masarykovy univerzity č. MUNI/A/0957/2017.

ENGLISH ABSTRACT

A case study: Analysis of the problems of nature protection and environmental stability as part of a spatial study of landscape administered by municipalities with extended powers in the district of Znojmo, by Tamara Faberová

The spatial studies of landscapes currently available provide a unique opportunity to better incorporate a concern for nature protection into spatial planning. This article describes the results of analyses of nature protection and environmental stability carried out within a spatial study of landscape administered by municipalities with extended powers in the district of Znojmo. The researchers created their own methodology for the assessment of territorial problems and values. Five parameters are stipulated and quantified in terms of nature protection: surface area of territories of particular protection, coefficient of environmental stability, shifts in environmentally stable areas between 2005 and 2016, surface area of biotopes, and threat to migration corridors and significant migration territories of large mammals. Problems in municipal territories are expressed using a scale from 0 (no problems and/or natural values well preserved) to 3 (significant problems and/or natural values almost absent). The results identify territories with well-preserved natural values and sufficient protection and those with valuable locations that should be subject to greater protection. Developments in the size of environmentally stable areas are described and municipalities with a very low number of valuable locations, including some which have deteriorated during the last decade, are identified. Valuable but unprotected biotopes and migration territories and corridors endangered by housing are delimited. The results also provide information on the gravity of the situation in particular municipalities. The article summarizes the results of the study's analytical part, which will be used for specific recommendations.

(NE)ÚČAST SPOLKŮ PŘI OCHRANĚ PŘÍRODY V ÚZEMNÍM A STAVEBNÍM ŘÍZENÍ

Tereza Snopková

Právní úprava ochrany životního prostředí se po roce 1989 stala respektovanou oblastí práva. Jedná se o komplexní právní odvětví zahrnující principy právní úpravy, systematiku, jakož i nástroje. Mezi významné nástroje ochrany životního prostředí patří účast veřejnosti ve spojení s právem na informace o životním prostředí.

Účast veřejnosti lze realizovat různými způsoby. Může jít o účast ve formě využití práva sdružovacího, shromažďovacího nebo petičního. Dále může jít např. o účast prostřednictvím aktivního či pasivního volebního práva.

Z pohledu výkonu práva je velmi významná účast veřejnosti na správních řízeních, popř. na procesech vedených mimo správní řízení. Účast v těchto procesech může být konzultativního charakteru, kdy veřejnost podává námítky či připomínky, aniž by měla práva účastníka řízení. Prakticky nejdůležitější je účast veřejnosti jako účastníků správních řízení.

Zvláštní zákony práva životního prostředí umožňují spolkům jakožto formalizovaným uskupením jednotlivců sdruženým za účelem prosazování společného zájmu účastnit se správních řízení coby účastníci. Z pozice účastníka správního řízení jim náleží např. právo vyjádřit se, právo navrhnout důkazy a účastnit se ústního jednání a dále právo využít opravné prostředky, popř. žalobu proti nezákonnému rozhodnutí.

Účast spolků na správním řízení je umožněna např. v řízeních podle zákona č. 254/2002 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) nebo v řízení o vydání integrovaného povolení podle zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci).

Široké pojetí účastenství ve správních řízeních obsahuje též zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, pouze však do nabytí účinnosti zákona

č. 225/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Ode dne 1. 1. 2018 dochází k zásadnímu zúžení širokého konceptu účastenství ve správních řízeních, která se dotýkají zájmů ochrany přírody a krajiny.

Podle původního znění ustanovení § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny se mohly spolky (občanská sdružení) účastnit při splnění zákonem stanovených podmínek jak správních řízení vedených podle zákona o ochraně přírody a krajiny, tak správních řízení vedených podle jiných právních předpisů, např. podle stavebního zákona, zákona o geologických pracích nebo horního zákona. Podle nové právní úpravy se spolky mohou na základě ustanovení § 70 zákona o ochraně přírody krajiny účastnit pouze správních řízení podle tohoto zákona.

V celkovém konceptu práva životního prostředí dochází touto změnou ke zúžení nástrojů k ochraně práva na příznivé životní prostředí, jakož i práva na spravedlivý proces.

Zúžení rozsahu účastenství ve správních řízeních, která se dotýkají ochrany přírody a krajiny, se dotýká též dostatečnosti naplnění, resp. omezení práv veřejnosti vyplývajících z Aarhuské úmluvy.

Původní znění ustanovení § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny zajišťovalo účinný nástroj veřejnosti k prosazení zájmů na ochraně životního prostředí. Dlužno dodat, že jeho využití přinášelo pejorativní náhled na spolky, které ve správních řízeních prosazovaly procesní práva, z toho důvodu, že blokují

další projednávání. Na druhou stranu lze konstatovat, že předmětné ustanovení reálně dávalo prostor též k obstrukčním jednáním.

Široce nastavené účastenství v § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny prakticky umožňovalo zohlednit požadavky na ochranu životního prostředí v co nejširší míře a zajišťovalo též plnění požadavků mezinárodního práva.

Změna právní úpravy účastenství na úseku ochrany přírody a krajiny by měla být výzvou pro nové koncepční řešení účasti dotčené veřejnosti v environmentálních procesech, které kromě toho, že bude všestranně uznané a funkční, bude též odpovídat evropským mezinárodním standardům environmentálního účastenství.

Úvod a metodika

Právo na příznivé životní prostředí je jedním ze základních práv, která výslovně zakotvila Listina základních práv a svobod vyhlášená dne 16. prosince 1992 předsednictvem ČNR jako součást ústavního pořádku. Za účelem naplnění tohoto práva a v souladu s čl. 41 Listiny základních práv a svobod definují jednotlivé předpisy práva životního prostředí „hodnoty příznivého stavu životního prostředí“. Dále vymezují způsoby, jakými mohou jednotlivé fyzické osoby, ať již samostatně nebo ve sdružení, prakticky realizovat své právo. Účast veřejnosti na správních řízeních je jedním z nástrojů realizace práva na příznivé životní prostředí a tím i ochrany životního prostředí.¹⁾

1) Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí, 3. vydání, C. H. Beck Praha, 2010, s. 250.

V postavení účastníka správního řízení má fyzická či právnická osoba řadu oprávnění, díky kterým může prosazovat své zájmy. Jedná se zejména o právo podat vyjádření, právo využít opravné prostředky, popř. právo na soudní přezkum správního rozhodnutí.

Jednotlivé fyzické osoby se mohou stát účastníky řízení (mimo žadatele v řízení o žádosti nebo osoby, jimž má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo anebo povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají, jde-li o řízení z moci úřední; viz ustanovení § 27 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád) zejména tehdy, je-li dotčeno jejich hmotné subjektivní právo, tj. zejména právo vlastnické (což nabývá na významu, jde-li o správní řízení, kde vlastnické právo hraje významnou roli, zejména v územním a stavebním řízení).

Správní řád v ustanovení § 27 odst. 2 vymezuje jako účastníky „další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech“. V ustanovení § 27 odst. 3 označuje správní řád jako účastníky řízení osoby, o kterých to stanoví zvláštní zákon.

Právní předpisy v oblasti ochrany životního prostředí zakotvují účast veřejnosti na správních řízeních na úseku integrované prevence, na úseku ochrany vod, v řízeních navazujících na proces posuzování vlivů na životní prostředí, a na úseku ochrany přírody a krajiny. V uvedených případech se spolky (dříve občanská sdružení) mohou za určitých podmínek stát účastníkem správního řízení vedeného podle příslušného zákona nebo podle zákona jiného, v němž se řeší dotčené otázky ochrany životního prostředí.

Spolky jako formalizovaná uskupení jednotlivců, kteří jsou vedeni společným zájmem, hájí v předmětných řízeních zájem svých členů na zachování životního prostředí.

Obecným rámcovým zákonem upravujícím účastenství (těž) environmentálních organizací, popř. jednotlivců ve správních řízeních, je správní řád. Zvláštní právní předpisy, jako např. stavební zákon, však mají speciální úpravu účastenství, která vylučuje uplatnění úpravy obecné. Prakticky je účast spolků ve správních řízeních k uplatnění zájmů na ochraně životního prostředí realizována na základě zvláštních zákonů.²⁾

V následujícím textu je zhodnocena změna provedená novelizací stavebního zákona a souvisejících zákonů v roce 2017 ve vztahu k účastenství na správních řízeních na úseku ochrany přírody a krajiny. Jedná se o zásadní změnu dotýkající se nejen kvality naplnění práva na příznivé životní prostředí a práva na spravedlivý proces podle Listiny základních práv a svobod, ale také dostatečnosti naplnění mezinárodních závazků České republiky.³⁾

Změna rozsahu účasti veřejnosti na úseku ochrany přírody a krajiny

V roce 1992 byl publikován zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen zákon č. 114/1992 Sb.). Jedná se o předpis, který navázal na tradiční prvky právní ochrany přírody na území České republiky a komplexně a podrobně zakotvil systém ochrany obecných a zvláštních částí přírody a krajiny v České republice. O kvalitě tohoto zákona svědčí to, že jeho systematika a struktura je dochována dodnes.

Hlavní změny, kterými byl postupem času zákon dotčen, byly vyvolány potřebou zohlednění evropské právní úpravy (zavedení ochrany soustavy Natura 2000).

Další změny byly vyvolány potřebou zmírňování administrativní zátěže pro povolování činnosti průmyslových podniků a stavební činnosti. V rámci důvodové zprávy ke stavebnímu zákonu

z roku 2006 byly procesy v ochraně životního prostředí označeny jako přebujelé a nepřehledné.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) spolu se zákonem č. 186/2006 Sb., o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění rozšířily koncept, podle něhož dotčené orgány státní správy (ať jde o orgány ochrany životního prostředí, orgány ochrany veřejného zdraví či jiné.) uplatňující své odborné argumenty v návaznosti na procesy vedené podle stavebního zákona nebudou svá odborná vyjádření formulovat prostřednictvím samostatného správního rozhodnutí, ale prostřednictvím stanoviska (do koncepční územně plánovací činnosti), popř. závazného stanoviska (do rozhodovací územně plánovací a stavební činnosti). Přezkum těchto stanovisek, pokud se promítnou do výroku navazujícího rozhodnutí, bude součástí přezkumu navazujících rozhodnutí správních orgánů.

Z hlediska ochrany přírody a krajiny šlo sice o změnu „procesního charakteru“, nicméně již tato změna se dotkla možného rozsahu uplatňování práv účastníků řízení. Pro vydání závazného stanoviska je třeba přiměřeně, resp. obdobně užít ustanovení o správním řízení, nejde však o plnohodnotné správní řízení s účastníky řízení.

Další novela stavebního zákona provedená zákonem č. 225/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, datovaná dnem 27. června 2017 (účinná dnem 1. 1. 2018) však oslabuje právo na ochranu životního prostředí založené Listinou základních práv a svobod.

Parlament České republiky změnil ustanovení § 70 zákona č. 114/1992 Sb., a to tak, že nově nedovoluje spolkům účastnit

2) K požadavkům na vymezení účastenství je třeba doplnit též požadavky Aarhuské úmluvy. Motzke a Podskalská doporučují spolkům dovolávat se postavení účastníka řízení na základě obecného ustanovení § 27 odst. 3 správního řádu, podle něhož jsou účastníky rovněž osoby, o kterých tak stanoví zvláštní zákon. V environmentálních správních řízeních by mohl být obecně účastníkem spolek podle § 70 zákona č. 114/1992 Sb., ve znění do dne 31.12.2017, ale také dotčená veřejnost podle Aarhuské úmluvy, a to na základě obecného ustanovení § 27 odst. 3 správního řádu. Viz MOTZKE, Radek, PODSKALSKÁ, Sandra. Aarhuská úmluva ve správní a soudní praxi. In: *PLANETA*. Ročník XV, číslo 6/2007, str. 20 a 26.

3) Účasti veřejnosti v environmentálních procesech se zabývá Aarhuská úmluva, která byla sjednána dne 25. června 1998 v dánském městě Aarhus, kterou je Česká republika vázána. Pro Českou republiku vstoupila úmluva v platnost dne 4. 10. 2004. Ve Sbírce mezinárodních smluv byla vyhlášena pod číslem 124/2004.

se správních řízení, ve kterých rozhodují jiné správní orgány, než orgány ochrany přírody. Jedná se o územní a stavební řízení podle stavebního zákona, ale také např. o řízení podle zákona o geologických pracích nebo horního zákona.

Pozn.: Specificky je účastenství spolků ve správních řízeních řešeno pro záměry, které podléhají posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí).

Ustanovení § 70 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb. nově zní: „*Občanské sdružení je oprávněno za podmínek a v případech podle odstavce 2 účastnit se správního řízení podle tohoto zákona, pokud oznámí svou účast písemně do osmi dnů ode dne, kdy mu bylo příslušným správním orgánem zahájení řízení oznámeno; v tomto případě má postavení účastníka řízení.*“

V návaznosti na tuto změnu byla provedena též úprava § 85 odst. 2 stavebního zákona, kde bylo z územního řízení vypuštěno účastenství osob, o kterých tak stanoví zvláštní právní předpis. Účastenství „osoby, o které tak stanoví zvláštní právní předpis, pokud mohou být stavebním povolením dotčeny veřejné zájmy chráněné podle zvláštních právních předpisů a o těchto věcech nebylo rozhodnuto v územním rozhodnutí“, bylo zrušeno též pro účely stavebního řízení (viz nové znění § 109 písm. g) stavebního zákona). V předmětném ustanovení však bylo zrušeno též slovo „pouze“ v úvodu. Změny provedené ve vymezení účastníků územního a stavebního řízení budou vyžadovat další výklad. Již z dřívější judikatury a odborné literatury je patrné, že určení toho, zda se v konkrétním případě jedná o taxativní výčet účastníků řízení, nebo zda lze současně použít obecná ustanovení správního řádu, resp. ustanovení o účastenství ve zvláštních právních předpisech, není zcela jednoznačné.⁴⁾

Charakteristika původní úpravy účastenství spolků podle původního znění zákona č. 114/192 Sb.

Podle právní úpravy ochrany přírody a krajiny z roku 1992 ve znění do dne 31. 12. 2017 měly spolky, resp. „*místně příslušné organizační jednotky občanských sdružení*“, možnost požadovat u příslušných orgánů státní správy informaci o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné podle zákona o ochraně přírody a krajiny, a účastnit se takového správního řízení.

Ustanovení § 70 zákona č. 114/1992 Sb. umožňovalo účast formalizovaných skupin jednotlivců – spolků v řadě řízení, v nichž mohly být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Jednalo se nejen o řízení vedená podle zákona č. 114/1992 Sb., ale zejména o řízení vedená podle zvláštních právních předpisů.⁵⁾ Z hlediska stavebního zákona šlo zejména o územní a stavební řízení.

Spolky zde měly poměrně snadnou cestu k účasti v územním a stavebním řízení. Samozřejmě za podmínky, že v konkrétním správním řízení byly dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny.

K účastenství v územním a stavebním řízení

Účastníky správních řízení podle stavebního zákona budou nově mimo žadatele, resp. stavebníka a obce, na jejímž území se záměr nachází, pouze osoby, které mají k záměru nebo ke stavbě vlastnická či jiná věcná práva.

Otevřenou otázkou zůstává, zda může být účastníkem osoba podle obecně formulovaného ustanovení § 27 odst. 2 a 3 správního řádu.

Vzhledem k tomu, že úprava účastenství ve stavebním zákoně je úpravou speciální, nelze v zásadě využít obecnou úpravu účastníků řízení ve správním řádu.

Na druhé straně vymezení v § 85 stavebního zákona není výčtem taxativním.

Dojde-li ke konkurenci dvou speciálních úprav vymezení účastníků řízení, je teoreticky možné (a praxe tomuto závěru vychází vstříc) využít obě právní úpravy najednou.⁶⁾

Praktickým příkladem je úprava účastenství v zákoně č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí).

Pokud byl záměr posouzen v procesu posuzování vlivů na životní prostředí, bylo pro něj vydáno závazné stanovisko k posouzení vlivů záměru na životní prostředí (stanovisko EIA) a řízení, kterého by se měl spolek (dotčená veřejnost) účastnit, bude tzv. navazujícím řízením podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (viz § 9c odst. 3 zákona č. 100/2001 Sb.), účastníkem navazujícího řízení za splnění zákonem stanovených podmínek též spolek, který se účastnil procesu posuzování vlivů na životní prostředí. Zákon č. 100/2001 Sb. je pro účely vymezení účastenství lex specialis vůči stavebnímu zákonu.

Judikatura k postavení spolků v ochraně životního prostředí

Judikatura Ústavního soudu z posledních let ukazuje, že hájení zájmů na ochraně životního prostředí prostřednictvím spolků je účelným a zcela legitimním nástrojem dosažení stanoveného účelu.

Je plným právem jednotlivců sdružit se do spolku za účelem dosažení společného cíle. Tímto cílem může být jak dlouhodobá praktická činnost v ochraně přírody, tak účelové účastenství ve správním řízení směřující k záchraně přírodně vzácné lokality.

Ústavní soud označil ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 59/14 ze dne 30. 5. 2014 za „*překonanou starší praxi Ústavního soudu ve vztahu k aktivní legitimaci*“.

4) PRŮCHOVÁ, I. Aktuální otázky účastenství v řízeních podle § 70 zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. *Dny práva – 2010 – Days of Law*, 1. ed. Brno. Masarykova Univerzita. 2010. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>. s. 1969.

5) Viz např. Stejskal, V. K účastenství občanských sdružení ve stavebním řízení a možnosti podat žádost o odkladný účinek žaloby. In: *České právo životního prostředí*, 30/2011. s. 18.

6) PRŮCHOVÁ, I., 2010, op. cit., s. 1971 a 1972.

spolků zastupovat zájmy svých členů na ochraně jejich práva na příznivé životní prostředí, vyjádřenou v usnesení ze dne 6. 1. 1998 sp. zn. I. ÚS 282/97. Fyzické osoby, pokud se sdruží do občanského sdružení (spolku), jehož účelem podle stanov je ochrana přírody a krajiny, mohou své právo na příznivé životní prostředí, zakotvené v čl. 35 Listiny, realizovat i prostřednictvím tohoto spolku“.

Ve stejném nálezu se Ústavní soud vyjadřuje k pejorativnímu označování spolků chránících zájmy na ochraně přírody a krajiny jako „ekologické iniciativy“. Konstatuje, že toto označení „mylně implikuje pouhou aktivistickou a vedlejší roli, kterou by snad občanská sdružení tohoto typu měla ve vztahu k soudním řízením sehrávat. Občanská sdružení (spolky), jež jsou rovnocenným subjektem práva, však jsou též významným a navýsost demokratickým prvkem občanské společnosti. Není korektní odsoudit spolek k neformální, potřebná oprávnění postrádající roli při prosazování jeho zájmů.“

Přestože Ústavní soud se v citovaném nálezu zabýval aktivní legitimací pro účely soudního řízení, tedy otázkou ne zcela srovnatelnou s účastenstvím ve správním řízení, domnívám se, že omezení účastenství spolků ve správním řízení v ustanovení § 70 zákona č. 114/1992 Sb. jde proti tomuto environmentálně příznivému trendu.

Omezení účastenství ve správním řízení s sebou přináší jako bezprostřední důsledek omezení možnosti hájit zájmy na ochraně životního prostředí v rámci správního soudnictví.

Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 5. 2011, č. j. 7 as 2/2011-52 uvedl, že „smyslem a účelem jejich účasti (roz. spolků, pozn. autorky) ve stavebních řízeních není blokáce, zdržování a protahování realizace stavebního zájmu procesními obstrukcemi, nýbrž to, aby kvalifikovaně, tj. odbornými argumenty z oblasti ochrany životního prostředí, urbanismu apod., hájila dotčené (veřejné) zájmy ochrany přírody a krajiny v konkurenci jiných veřejných zájmů a zájmů soukromých“.

Nový stav účasti spolků ve správních řízeních na základě § 70 zákona č. 114/1992 Sb.

Dnem 31. 12. 2017 skončila možnost ekologických spolků charakterizovaných v § 70 zákona č. 114/1992 Sb. vstupovat do správních řízení mimo řízení vedená podle zákona č. 114/1992 Sb., v nichž se řeší zájmy ochrany přírody a krajiny. Jedná se o řadu záměrů s lokálními dopady na životní prostředí (jak již bylo naznačeno výše, tam, kde se jedná o záměry, které podléhají procesu posuzování vlivů na životní prostředí, je účastenství spolků i nadále řešeno specifickým způsobem).

Pro účely tohoto příspěvku pouze okrajově doplňuji, že podle ustanovení § 70 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. mají být spolky na základě žádosti informovány nejen o zahajovaných správních řízeních, ale i o všech zamýšlených zásazích. Tím by se měly rozumět i zásahy podléhající „pouze“ závaznému stanovisku či vyjádření orgánu ochrany přírody.

Po uvedené změně mohou do územního a stavebního řízení z řad veřejnosti vstoupit v zásadě pouze osoby dotčené na právu vlastnickém a právu odpovídajícím věcnému břemeni. Spolek chránící zájmy přírody a krajiny by musel být např. vlastníkem části dotčeného území. V případě záměru, na který dopadají požadavky posuzování vlivů na životní prostředí, zůstává otevřená možnost účasti spolků na základě zákona č. 100/2001 Sb. S ohledem na poslední novelizaci na tomto úseku však došlo k omezení okruhu záměrů vyžadujících posouzení vlivů na životní prostředí, a tím též k zúžení prostoru pro účastenství spolků touto cestou.

Hodnocení změny účasti spolků ve správních řízeních na základě § 70 zákona č. 114/1992 Sb.

Nově přijatou podobu § 70 považuji za ústupek oproti nabytému standardu. Zákonem č. 114/1992 Sb. byl vytvořen koncept, který byl úspěšně naplňován více než dvě desítky let účinnosti zákona.

Jak je naznačeno výše, judikatura soudů ČR ukazuje, že pejorativní pohled na spolky je překonaný. Přesto přetr-

vává obava, že spolky brzdí investiční akce. Spolky konají tak, jak jim stávající právní úprava dovolí. Důvodem rušení řady správních rozhodnutí v oblasti stavebního zákona nemusí být obstrukce ze strany spolků, resp. jejich postavení podle zákona, ale může jít též o procesní pochybení při rozhodování příslušných (stavebních) úřadů. Roli spolků jako nevládních organizací lze vnímat též v podobě hlídání kvality výkonu státní správy.

Zúžení možnosti účasti spolků ve správních řízeních znamená omezení ochrany práva na příznivé životní prostředí a práva na spravedlivý proces. Fyzické osoby se mohou stát účastníky správních řízení pouze prostřednictvím jiného, zejména vlastnického vztahu k projednávané věci. Právě prostřednictvím spolků však měly možnost účastnit se i dalších správních řízení (kde jejich vlastnické právo není dotčeno) a hájit tak zájem na ochraně životního prostředí.

Schválená novelizace se nezabývá důsledky pro aplikaci bezprostředně závazných mezinárodních úmluv. Vzhledem k tomu, že přezkum rozhodnutí ve správním soudnictví je v zásadě vázán na předchozí účastenství ve správním řízení, dochází k omezení aktivní žalobní legitimace.

V srpnu 2017 podala skupina senátorů Ústavnímu soudu návrh na zrušení jednotlivých ustanovení zákona č. 183/2006 Sb. a zákona ČNR č. 114/1992 Sb., obou ve znění zákona č. 225/2017 Sb.

Závěr

Účast spolků na rozhodování orgánů veřejné správy v oblasti ochrany životního prostředí představuje kvalifikovanou formu účasti veřejnosti. Smyslem této účasti je zahrnout do předmětného řízení subjekty, které budou hájit zájem na ochraně životního prostředí, a to vedle dalších soukromých a veřejných zájmů.

Cílem dosavadní úpravy účastenství podle § 70 zákona č. 114/1992 Sb. byla jednoznačně ochrana veřejného zájmu na ochraně přírody a krajiny. V tomto smyslu představuje omezení účastenství v řízeních dotýkajících se ochrany přírody

a krajiny snížení úrovně ochrany občanských práv na zachování příznivého životního prostředí. Změny rozsahu účasti spolků na environmentálních řízeních vedené snahou zjednodušit procesní úpravu a vyhnout se obstrukčním jednáním jdou podle mého názoru proti směru potřebného environmentálního uvažování, jakož i proti směru vývoje judikatury na úseku ochrany životního prostředí.

Stát musí vytvořit dostupné a účinné nástroje, kterými lze chránit veřejný zájem na ochraně životního prostředí.

Široce nastavené účastnictví v § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny bylo prakticky a dlouhodobě funkční. Zajišťovalo též plnění požadavků mezinárodního práva.

Při vědomí toho, že stávající praxe byla zrušena, je třeba apelovat na nové řešení.

Takovým řešením může být obecný rámcový zákon upravující specificky účastnictví environmentálních organizací, popř. jednotlivců na správních řízeních, který by zaručoval možnost účastnit se a vyjádřit se vždy, jsou-li dotčeny zájmy na ochraně životního prostředí. Navržené řešení se může jevit jako neprůchodné, a to jednak z obavy zahlcení správních orgánů požadavky neomezeného okruhu účastníků řízení z řad veřejnosti, a dále z obavy z možného zpomalení povolených procesů. Není však prokázáno, že by mělo dojít k dramatickému nárůstu počtu účastníků. Otevření správních řízení široké veřejnosti by naopak poukázalo na jistotu v tom směru, že úkoly veřejné správy jsou konány řádně a reprezentativně. Naznačený obecný rámcový zákon však samozřejmě není jediným řešením.

Použité zdroje:

DAMOHOŘSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 680 s. ISBN 978-80-7400-338-7.

MOTZKE, Radek – PODSKALSKÁ, Sandra. Aarhuská úmluva ve správní a soudní praxi. *PLA-NETA*. Ročník XV, číslo 6/2007. ISSN 1801-6898.

PRŮCHOVÁ, I. Aktuální otázky účastnictví v řízeních podle § 70 zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny [online]. In: *Dny práva – 2010 – Days of Law*, 1. ed. Brno: Masarykova Univerzita, 2010 [cit. 27.10.2017]. s. 1958–1973. ISBN 978-80-210-5305-2. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>.

STEJSKAL, V. K účastnictví občanských sdružení ve stavebním řízení a možnosti podat žádost o odkladný účinek žaloby. In: *České právo životního prostředí*, 30/2011, s. 17–30. ISSN: 1213-5542.

*JUDr. Tereza Snopková, Ph.D.
Katedra práva životního prostředí
Právnická fakulta UK*

ENGLISH ABSTRACT

Participation (or non-participation) of associations in environmental protection during spatial and pre-construction proceedings, by Tereza Snopková

Since 1989, legislation in environmental protection has become a respected constituent of the Czech legal system. It is a comprehensive branch of jurisprudence comprising legislation, taxonomy and tools. An important tool for environmental protection is the participation of the public in connection with the right to receive information on the environment.

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ A VEŘEJNÝ PROSTOR

25. ROČNÍK SOUTĚŽE STAVBA ROKU 2017

URBANISTICKÝ PROJEKT ROKU 2017

Při formulování urbanistické koncepce jsou vždy položeny otázky: „Za jak dlouhou dobu bude zamýšlená koncepce realizována stavebním dilem?“ a: „Je reálné, že zamýšlený záměr bude skutečně naplněn, nebo bude částečně či úplně změněn?“ Jistota urbanistické vize se pak odráží v míře regulačních podmínek vložených do územních dokumentů. Téměř absence regulačních plánů a volání po „volnější“ regulaci územních plánů je odrazem nejistoty o tom, jak vlastně mají nové urbanistické soubory vypadat, případně jak ty starší nedokončené nebo chátrající dokončit nebo přestavět. Teorie volného trhu, který sám provede regulaci, se ukazuje v dlouhodobém cyklu od územního plánování ke konečné výstavbě jako velmi málo využitelná. Hledání nové „jistoty“ jistě není úkol jednoduchý, navíc je víc než zřejmé, že konečné absolutní optimum nikdy v dynamice se vyvíjejících sídlech nenajdeme. Navíc v českých poměrech je časová vzdálenost od formulace urbanistické koncepce po její stavební realizaci, vlivem složitosti a nekonzistentnosti stávající legislativy extrémně dlouhá. Jistě je však žádoucí úsilí o sdílení poznatků, zkušeností, názorů a úspěšných realizací na možná řešení, která budou lépe odpovídat požadavkům a možnostem současnosti.

Jendou z takových příležitostí je porovnávání navržených řešení a principů dokončovaných územně plánovacích dokumentů a územních studií a dosažených výsledků realizovaných staveb a úprav veřejného prostoru. Stavba roku je již 25 let nejkomplexnější přehlídkou každoročně dokončovaných staveb, které utvářejí nový obraz našich měst, venkova i krajiny. Soutěž je vypisována na podporu kvalitní a komplexní realizace stavebního díla, od projektového řešení přes hrubou stavbu až po řemeslný detail. Jedním z kritérií posuzování je i začlenění stavby do okolí a kvalitní veřejného prostoru vytvořeného

stavbou. Toto každoroční hodnocení dává relativně ucelený podklad pro některé závěry a zobecnění. Pro podporu urbanistických hledisek vznikla již před několika lety po dohodě Ministerstva pro místní rozvoj (MMR), Asociace pro urbanismus a územní plánování (AUÚP) a Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství (Nadace ABF), zastupující další spoluvypisovatele přehlídky Stavba roku „Zvláštní cena MMR a AUÚP za veřejný prostor“. Jako zvláštní kategorie soutěže je od roku 2014 vypisována i přehlídka Urbanistický projekt roku, jejímiž spoluvypisovateli jsou: MMR, AUÚP, Nadace ABF, ČSSI (Český svaz stavebních inženýrů) a ČKAIT (Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě).

Stavba roku si za léta vypracovala sofistikovaný systém hodnocení. V posledních letech probíhal vlastně po třech samostatných rovinách:

- Hlavní ocenění je dáno výběrem odbornou porotou, která objíždí cca 28 staveb vybraných v prvním kole z předané dokumentace. Výsledkem návštěv je návrh patnácti nominací, ze kterých porota předkládá návrh na 5 Titulů Stavby roku.
- Zvláštní ceny jsou oceněními udělovanými za vyjmenovaná hlediska partnery soutěže, jejímž jménem jsou udělovány. Jejich výběr připravuje sbor expertů složený ze zástupců všech partnerů soutěže. Hodnocení sboru expertů (cca 30 odborníků) je podkladem pro rozhodnutí konkrétního partnera.
- Cena veřejnosti se uděluje na základě hlasování veřejnosti z 15 nominovaných staveb. Letošní vítěz přestavba radnice v Kardašově Řečici, získal 30 198 hlasů.

Péče o veřejný prostor, náměstí, park, úprava historické zóny apod. jsou témata, která se začala objevovat v soutěži až po roce 2010. Ocenění tohoto trendu se ujaly MMR a AUÚP. V prv-

ních ročnících byly oceněny stavby, které v hlavní soutěži často nezaznamenaly větší úspěch. Přesto tato cena začala vyhledávat vhodné, ale i uměřené úpravy náměstí, ulic, úpravy parků, zelených ploch kolem vodotečí procházejících zástavbou a podobně, a to i tehdy, když nebyly doprovázeny žádnou „velkou stavbou“. Loni poprvé došlo k udělení titulu Stavba roku 2017 stavbě, která získala i Zvláštní cenu MMR a AUÚP za veřejný prostor, a dokonce do třetice i Zvláštní cenu předsedy Senátu za stavbu pro veřejnost. Oceněna byla **Revitalizace Tyršových sadů v Pardubicích** (autoři: Tomáš Jiránek, Martin Lehman; projektant: New Visit s.r.o.; investor: Statutární město Pardubice; dodavatel: BAK stavební společnost, a.s.; stavbu k hodnocení přihlásil: BAK stavební společnost, a.s.). Stavba byla realizována v období: 7/2014 – 9/2015, za cenu 89 059 132 Kč. Záměrem bylo vytvořit z parku místo, kde budou návštěvníci relaxovat.

V Podzámeckém parku se prolínají dvě roviny: krajinná (město je součástí polabské krajiny) a parková, které ukazují, že krajinářská architektura může být komplexní i rozmanitá. Jak bylo uvedeno v dokumentaci, práce na revitalizaci začaly odstraněním technických prvků, konstrukcí komunikací, kácením některých stromů a keřů. Novou dominantou parku se stala promenáda s dřevěným chodníkem z tropického dřeva garapa, s vegetačními prvky a pergolami s membránovým zastřešením. Promenáda je široká dvanáct metrů. Nová parková „avenue“ rychle srostla s městem. V noci je osvětlená a lze z ní obdivovat mohutný zámek s podzámeckými valy, jež jsou v noci osvětlené, a společně se zámkem tvoří dominantu městského centra.

Na jižním konci promenády čeká na výletníky kavárna Galerie Café s prosklenou fasádou a bezbariérovým přístupem do parku. Děti mohou dová-

Tyršovy sady v Pardubicích – celková situace

Tyršovy sady v Pardubicích – noční pohled na promenádu s pergolou

děť v Relax Parku, zatímco rodiče si vypijí svou kávu. Část parku, kde žijí chránění živočichové, a která získala statut evropsky významné lokality Natura 2000, byla obohacena o kvetoucí louku a o nový potok. Do něj natéká voda z labského nadjezí přes třicet metrů dlouhým potrubím, pokračuje otevřeným tokem kolem zámku a obtéká celý park. Potom se opět potrubím vrací do podjezí Labe. Během své cesty potok zavlažuje celý park. V biotopu poskytuje zázemí vodním živočichům. Pobřežní vegetace zase ptákům a obojživelníkům. Přes potok vedou ocelové lávky. Potok má i další funkci: sbírá vodu z historického císařského náhonu. Ačkoli toto komplexní hydrotechnické dílo bylo náročné na výstavbu, působí nenápadně. Zároveň dokazuje,

že moderní přístup k zadržování vody v krajině města může mít hned několik synergických efektů najednou.

Předseda Senátu Parlamentu České republiky Milan Štěch ocenil zejména, že přestavba Tyršových sadů v Pardubicích je stavbou, která zhodnocuje veřejný prostor a jeho komplexnost, a vyzdvihl funkce, které plní. Nejenže autoři a realizátoři projektu dbali na historickou hodnotu lokality, ale zohlednili také ekologický rozměr komplexu. Zároveň jde esteticky o velmi kvalitní realizaci. Jako významnou podtrhl Milan Štěch vysokou užitnou hodnotu této realizace. Park je otevřen lidem, propojuje historické památky a dotváří centrum města, zvyšuje úroveň pro obyvatele i návštěvníky

města a vytváří nový prostor pro setkávání lidí. Právě posledně zmíněné přednosti jsou hodnoceny jako stěžejní. Kvalita života v obcích a městech přímo souvisí s tím, jaká je úroveň veřejného prostoru. Projekt je inspirací pro kvalitní řešení veřejného prostoru i v ostatních městech naší země.

Cenu za veřejný prostor předala ministryně Karla Šlechtová a ve společném zdůvodnění MMR a AUÚP se uvádí:

Cenu za veřejný prostor udělujeme revitalizaci Tyršových sadů v Pardubicích. Podzámecký park stabilizací přírodních hodnot v jádru města, navrženým prostorovým řešením, dostatečnou rozlohou a vybavením splňuje nároky kladené na důležitý městský park. Promenáda propojuje jádro města s řekou a příkladně pracuje se zakomponováním vzrostlých dřevin. Zajímavý je kontrast pevné kompozice hlavní osy a volného řešení ostatních částí parku. Uznání zaslouží práce s detaily včetně netypických prvků mobiliáře či formování prostoru prostřednictvím osvětlení. Jednoduchá údržba je předpokladem dlouhodobé přívětivosti veřejného prostoru. Celkovou kvalitu řešení podpořilo týmové řešení úkolu, na kterém se podílela profese architekta i krajinářského architekta.

V posudku MMR i AUÚP k celé soutěži se dále uvádí: *Vážíme si i dalších přihlášených realizací, zejména rekonstrukce parteru obvodové linie historického centra města Písku, která představuje důsledné naplnění přijaté koncepce, nabízí dostatek různorodých míst k odpočinku a využívá synergie s objekty formujícími veřejný prostor. Zaujala nás i úprava Studentského náměstí v Kadani, kde změna veřejného prostoru vznikla z podnětu veřejnosti s cílem zalidnit tento zanedbaný městský prostor. Z tohoto komentáře vyplývá, že v soutěži se prezentoval relativně velký počet staveb přihlášených k hodnocení, které kladly důraz na veřejný prostor.*

Urbanistický projekt roku je od roku 2014 samostatnou kategorií soutěže, která je zaměřena zejména na podporu kvalitních urbanistických prací se snahou ocenit společné úsilí zástupců samospráv, pořizovatelů a projektantů.

Soutěž je určena pro urbanistické projekty řešené na území České republiky. Do soutěže mohou být přihlášeny územně plánovací dokumentace krajů a obcí, územní studie, studie investorů zpracované jako podklad pro změny územních plánů, nebo stavební projekty v úrovni územního řízení, řešící ucelený urbanistický prostor nebo navrhuující řešení veřejného prostranství a projekty zahrnující prvky Smart Cities. Návrhy jsou posuzovány odbornou porotou. Dosavadní posuzování v soutěži přináší poznání z různých typů projektů. První jsou klasické komplexně zpracované schválené územní plány, které řeší vedle vlastního centrálního města i celé širší území. V roce 2015 to byl například územní plán Sušice a v roce 2017 územní plán Plzně. Druhou skupinou jsou projekty, které v úrovni chybějících regulačních plánů zpracovávají podrobněji podmínky pro budoucí zástavbu. Mezi ně patřila v roce 2014 urbanistická studie nádraží Smíchov pro regulaci nové městské zástavby, v roce 2015 územní studie Pod Cvrčkem v Prachaticích pro regulaci rodinných domků, a v roce 2016 územ-

ní studie prostorových regulativů pro historické jádro města Karlovy Vary řešící regulaci historické zástavby. Jako samostatnou skupinu lze charakterizovat územní studie určené pro regulaci zejména zelených prostor podle vodotečí procházejících osídlením. K nim patřila v roce 2014 územní studie Malý labský náhon v Hradci Králové nebo v roce 2015 dopravně urbanistické řešení lokality Na Valech v Jaroměři. Zatím zcela izolovaným projektem byla dvanáctiletá prezentace regenerace sídliště Ostrava Fifejdy, která spojovala práci urbanistickou a realizační s rozsáhlou participací obyvatel.

Jak tedy dopadlo hodnocení v roce 2017? Jakou cestou se ubírají pořizovatelé a zpracovatelé urbanistických projektů, které získaly ocenění a která hlediska byla na jejich práci prvořadě oceněna?

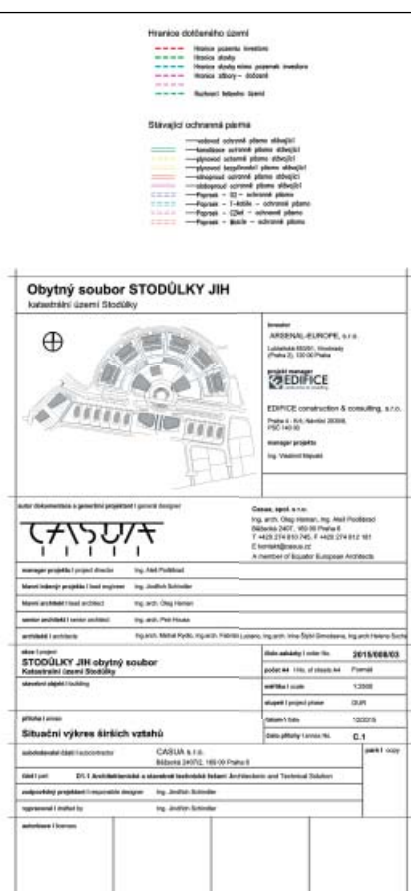
Nominaci na titul Urbanistický projekt roku 2017 získal Obytný soubor Sun City Stodůlky-jih. Jeho zadavatelem byla společnost Arsenal – Europe s.r.o., zpracovatelem Casua spol. s r.o.,

držitel titulu Urbanistický projekt roku 2016. Autory řešení jsou Oleg Haman, Petr Housa a Michal Rydlo. Projekt byl předložen jako dokumentace pro územní rozhodnutí a zahrnoval území o rozloze 7,4 ha.

Obytný soubor pro 284 bytů a 10 rodinných domů s celkem 409 parkovacími místy je navrhován jako přechod mezi zástavbou Jihozápadního města a historickou obcí Řeporyje. Je umístěn do mělkého terénního amfiteátru, pozůstatku po někdejší lomu na cihlářskou hlinu s přímou vazbou na skanzen Řepora a přilehlou zeleň. Je typickým příkladem doplňování zástavby ve vazbě na v minulosti budovaná paneláková sídliště. Zástavba obytných domů vytváří centrální náměstí a síť veřejných prostorů. Obytný soubor využívá vybavení v sousedních územích i blízkost stanice metra (je udána vzdálenost 200 m). Navržený koncept respektuje podmínky platného územního plánu sídelního útvaru hlavního města Prahy i zásady připravovaného Metropolitního plánu. Dokumentace je zpracována s pomocí 3D BIM

Sun City Stodůlky – širší vztahy

softwaru a je doplněna rozsáhlým souborem vizualizací umožňujících snadnou představu celého konceptu i vřech jeho veřejných prostorů.

Nominace byla udělena za komplexní návrh obytného souboru připravovaného v podmínkách územních nejistot pražské regulace způsobujících dramatický pokles bytové výstavby v hlavním městě, a za progresivní a ilustrativní moderní přístup k zpracování dokumentace již v úrovni urbanistického konceptu systémem BIM. Je potěšitelné, že i do urbanistické praxe začínají pronikat technologie, které usnadní koordinaci přípravy území a následně i jednotlivých staveb.

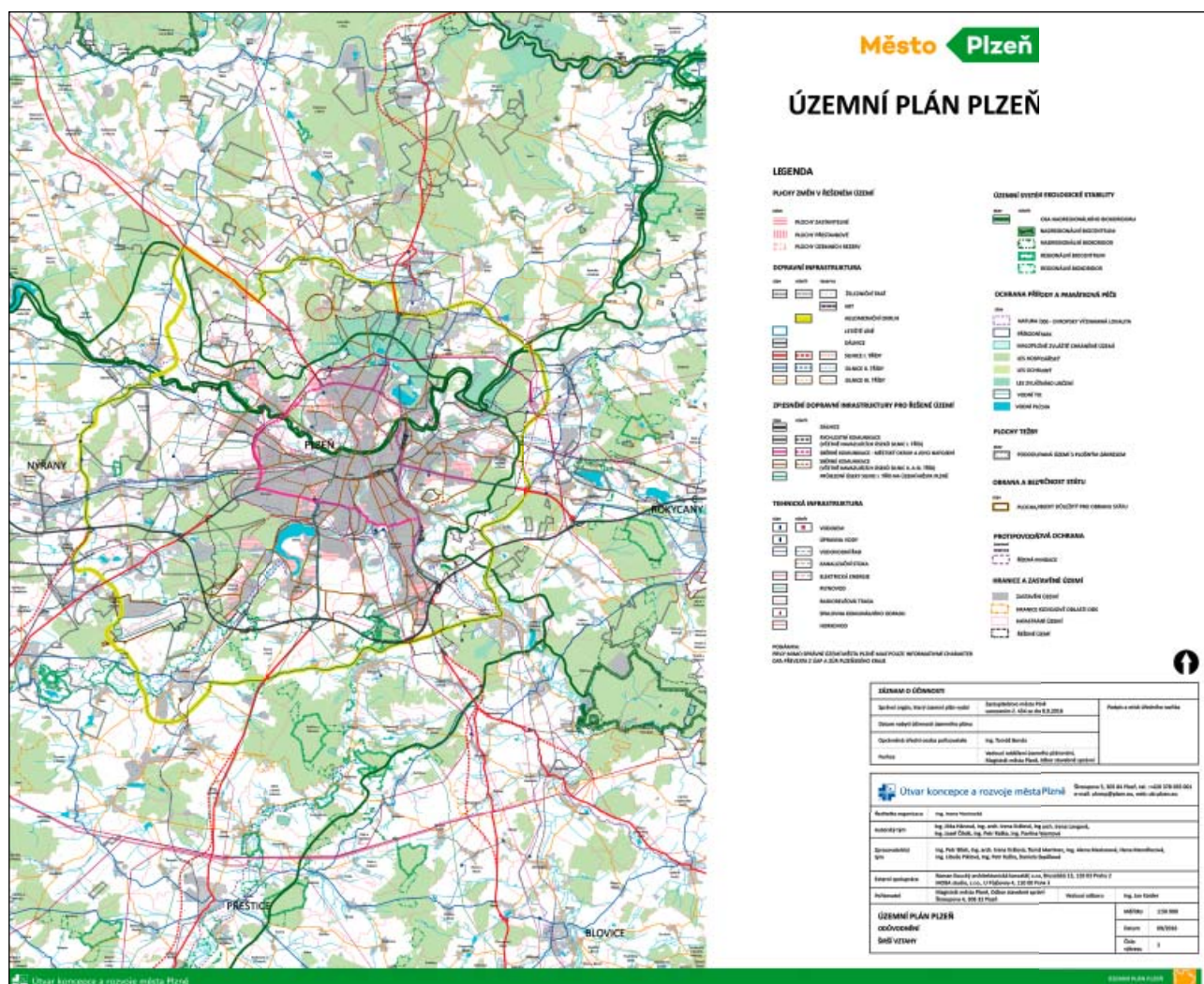
Titul Urbanistický projekt roku 2017 získal **Územní plán Plzně**. Pořizovatelem byl Odbor stavební správy Magistrátu města Plzně, zpracovatelem Útvar konceptu a rozvoje města Plzně. Auto-

Sun City Stodůlky – vizualizace

ry projektu jsou Irena Králová, Irena Langová, Petr Raška, Josef Čihák, Pavlína Valentová a Jitka Hánová. Projekt byl předložen jako územní plán, který nabyl účinnosti dne 1. 10. 2016 a platí na rozloze 137,65 km².

Nový územní plán Plzně, čtvrtého největšího města v ČR, vychází z dobré znalosti stávajícího stavu celého území v souladu se zásadami územního rozvoje kraje a klade důraz na kompaktní město, jeho regulaci a rozvoj.

Územní plán Plzeň – výkres širších vztahů

Plzeň – letecký snímek

Stanovuje podmínky pro veřejná prostranství, prostorovou regulaci a výškové hladiny. Vytváří předpoklad pro ochranu kulturních a stavebních památek i krajiny a jejích přírodních hodnot. Stanovuje koncepci dopravní i technické infrastruktury potřebnou pro patnáctiletý rozvoj území v souladu s programem rozvoje města. Pro novou definici urbanistické struktury zavádí pojem „lokalita“, ve které definuje prostorové měřítko, výškové členění, kompozici, veřejné prostranství a podmínky dalšího rozvoje. Společným cílem je zabránit dalšímu nekontrolovatelnému rozpadu města do okolní krajiny. Územní plán byl zadán, zpracován, projednán a schválen v období od března 2012 do října 2016. V tomto čase byly využity různé nástroje participace veřejnosti, spolupráce s představiteli města, a do přípravy návrhu byla zapojena i Západočeská univerzita a její studenti. Územní plán byl zpracován s využitím softwaru ArcGis Desktop.

Cena byla udělena za kompletní zpracování územního plánu včetně jeho schválení a uvedení do užívání za období čtyř let. Oceněn je inovativní přístup řešení „lokalit“ s respektováním všech stávajících hodnot území i známých koncepčních záměrů do území kladených. Územní plán má předpoklad stát se vhodným a využitelným nástrojem řízení územního rozvoje i regulace dílčích developerských pro-

jektů s perspektivou návrhového období na příštích patnáct let. Lze věřit, že budoucí změny nebudou narušovat stanovenou koncepci, která zakládá předpoklad pro dobře čitelné a uspořádané město.

Je nutno přiznat, že ve srovnání se Stavbou roku nemá zatím Urbanistický projekt roku takový rozsah. Asociace pro urbanismus a územní plánování každoročně pořádá celostátní konference a pracovní workshopy, ve kterých se snaží o prezentaci nového poznání a odbornou diskusi na různá zajímavá témata. Srovnání většího počtu řešení a sdílení poznání a možností přístupů k řešení urbanistických úkolů, které představuje Urbanistický projekt roku, je ale ne zcela využitou šancí. Před územním plánováním stojí digitalizace. Zajímavým úkolem bude vytvořit jeden „digitální model“ pro celé území, tedy bezešvé navázání sousedních plánů. To si vyžádá standardizaci legendy grafického vyjádření jednotlivých jevů i standardizaci negrafických datových souborů vážících se na jednotlivé plochy, koridory, parcely či stavby. Digitální technika nabízí i zoomování území, což bude také vyžadovat stanovení odpovídajícího způsobu vykazovaných jevů se změnou měřítka podrobnosti zobrazení. Od roku 2022 bude dokumentace nově povolovaných staveb hrazených z veřejných peněz podle schválené koncepce za-

vádění metody BIM (Building Information Modelling) v České republice již povinně v digitální podobě. Budeme ji umět osadit do našich platných územních plánů jako aktualizaci? Jde o nové úkoly, které nás neminou. A to mluvíme jen o technologii zpracování dokumentace, nikoli o systémových změnách, které průmysl 4.0 přinese do sociálních vztahů, a o nových nabídkách a službách, které svému obyvatelstvu přinesou Smart Cities. Otevírá se i diskuse o změně daňového systému nemovitostí opřené o podmínky územního plánu a podporujícího racionálnější čerpání území a veřejné infrastruktury v něm.

Přehledka Urbanistický projekt roku a poučení, které z ní můžeme vzájemně těžit, je výzvou k prezentaci i v dalších ročnících. Pro vítěze je navíc skvělou referencí o práci pořizovatelů i zpracovatelů. **Termín pro podání návrhů do přehledky Urbanistický projekt roku 2018 je stanoven na 29. červen 2018. Podrobné podmínky a přihlášku do soutěže najdete na webové stránce www.stavbaroku.cz pod odrážkou *Urbanistický projekt roku 2018*.** Těšíme se na nová srovnání, na poznání a zkušenosti zejména z vítězných projektů.

*Ing. arch. Jan Fibiger, CSc.
předseda správní rady Nadace ABF*

NEJLEPŠÍ URBANISTICKÝ PROJEKT

VÝSLEDKY XXIII. ROČNÍKU MEZINÁRODNÍ STUDENTSKÉ SOUTĚŽE

Dne 21. března byly na půdě Fakulty architektury ČVUT vyhlášeny výsledky již třináctého ročníku mezinárodní studentské soutěže O nejlepší urbanistický projekt. Soutěž organizuje Ústav prostorového plánování Fakulty architektury Českého vysokého učení technického v Praze pod záštitou Asociace pro urbanismus a územní plánování. Sponzorsky se na soutěžních cenách a odměnách a na nákladech spojených s vystavením prací pravidelně podílejí partnerské vysoké školy – Fakulta stavební a Fakulta architektury ČVUT v Praze, Fakulta architektury VUT v Brně, Fakulta architektury STU v Bratislavě a Fakulta architektury Politechnika Wroclawska ve Vratislavi.

V letošním ročníku bylo hodnoceno celkem 46 prací – 12 projektů pocházelo z ČVUT v Praze, z toho 7 z Fakulty architektury a 5 z Fakulty stavební, 10 návrhů z FA STU v Bratislavě, 18 z FA VUT v Brně a 4 z Technické univerzity ve Wroclawi. Nově se mezi přihlášenými objevily po jedné také z ČZU v Praze a Fakulty umění a architektury TUL v Liberci.

V porotě 12. ledna 2018 zasedli Ing. arch. Vanda Ciznerová (US Brno, AUÚP ČR), Ing. arch. Petr Housa (CASUA), Václav Matoušek (HB Reavis), Ing. arch. Pavel Šváb CSc. (UAD Studio), Ing. arch. Alžběta Sopiřová, PhD. (FA STU v Bratislavě), Doc. Ing. arch. Karel Havliš (FA VUT v Brně), Dr. Inž. Wawrzyniec Zipser (FA TU Wroclaw), Doc. Ing. arch. Jan Mužík, Csc. (FSv ČVUT v Praze) a prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc. (FA ČVUT v Praze). Předsedou komise byl zvolen Ing. arch. Pavel Šváb, CSc. Zasedání byl účasten také sekretář soutěže Ing. arch. Vít Řezáč.

V prvním kole byly oceněny zejména invence a originální přístupy k řešení urbanistických problémů, v druhém pak došlo na kvalitu v detailu a dotaženost práce. V letošním ročníku v naprosté většině uspěly úlohy zpracovávané týmem autorů, které převyšovaly

ostatní především kvalitní analýzou a komplexním přístupem k řešení. Neobvyklé dvojnásobné ocenění tématu Obchodné ulice v Bratislavě ukázalo, že atributy samotného zadání mohou být dobrým základem pro kvalitu výsledných návrhů. Porota nad rámec každoročně vyhlášených odměn letos ocenila zvláštním uznáním také precizně řešený územní plán, který se mezi přihlášenými pracemi objevil úplně poprvé.

Vyhlášení vítězů

Vyhlášení vítězů proběhlo ve foyer Fakulty architektury ČVUT a bylo zároveň vernisáží putovní výstavy. V atriu „U Jelena“ se sešlo několik desítek diváků a celým vyhlášením provázal sekretář soutěže Ing. arch. Vít Řezáč. Diplomy předal předseda Asociace pro urbanismus a územní plánování Doc. Ing. arch. Petr Durdík, děkan fakulty architektury prof. Ing. arch. Ladislav Lábus, Hon. FAIA a vedoucí Ústavu prostorového plánování FA ČVUT prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.. Hovořilo se o respektu k tradici soutěže, jejíž prestiž a zajímavost vzrůstá s narůstajícím počtem zastoupených vysokých škol. K původním školám architektury v Praze, Brně a Bratislavě se před několika lety přidala polská Vratislav, mezi účastníky se pravidelně objevují také práce z Ostravy či Liberce a všichni svorně věří, že se okruh bude i nadále rozrůstat. Profesor Karel Maier, který stál u zrodu celé soutěže, připomněl, že se díky tomu rozšiřuje přehledka možných přístupů a forem řešení problémů dnešních měst i regionů. Upozornil, že díky zastoupení porotců z praxe se navíc studentské práce dostávají „na trh“ mimo akademickou půdu.

Výstava byla prezentována na konferenci AUÚP ČR v Mikulově, na fakultách architektury VUT v Brně a STU v Bratislavě. Na podzim ji lze zhlédnout na pražském Architectureweek (17.–21. 9.) a na Politechnice v polské Wroclawi (15.–27. 10).

Aktuální informace o soutěži a výstavách najdete na www.gis.cvut.cz nebo na Facebooku soutěže (www.facebook.com/urbaward).

Oceněné práce:

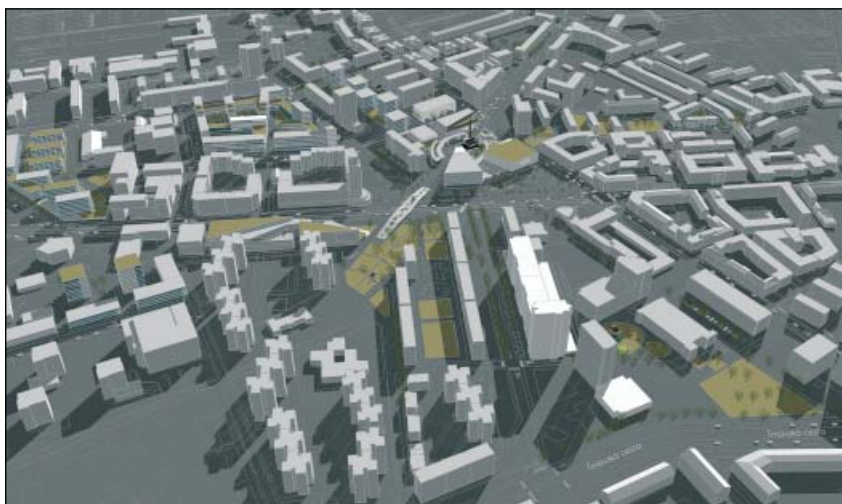
1. cena Bratislava Miletičova – Zahradnická ulica

Lenka Gallo, Natália Filová

FA STU, Ústav urbanizmu a územného plánovania, Urbanistický ateliér

Hodnocení poroty:

Témou ocenennej ateliérovej práce bolo riešenie priestoru na krížení dvoch bratislavských ulíc Záhradníckej a Miletičovej, kde sa v súčasnosti nachádza známe trhovisko „Miletička“. Toto špecifické územie, svojou polohou a významom, má potenciál stať sa atraktívnou lokalitou mestskej časti Ružinov. Hlavným zámerom riešenia predmetného územia bolo navrhnuť ťažiskový spoločenský priestor s trhoviskom a zachovaným komínom pôvodného bitúnka, čo podčiarkuje aj slogan práce „Stretneme sa pri komíne, Miletička nezanikne“. Súčasný stav jednotlivých objektov, uličných blokov a ich funkcií, aj samotné trhovisko statusu ťažiskového priestoru nezodpovedá. Filozofia návrhu ateliérovej práce spočíva v spolyfunkčnení priestoru pozdĺž ulíc Záhradnícka a Miletičova, zachovanie plôch a línii verejnej zelene, doplnenie peších a cyklistických trás, nasmerovaných na hlavný kompozičný uzol priestoru – trhového námestia s komínom. Prioritná funkcia trhoviska so svojím tradičným predajom ovocia a zeleniny sa v návrhu zachováva, pričom sa dopĺňa o nové funkcie – reštaurácie a kaviarne, tanečné štúdio a pódium na organizáciu rôznych sprievodných kultúrnych podujatí. Prínosom práce je optimálne zapojenie prírodného potenciálu do celkového návrhu, či už vo forme aleji alebo zelených pásov. Trhovisko, s navrhnutým verejným priestorom, sa tak stáva centrom spoločenského diania mestskej časti Ružinov a atraktívnou lokalitou pre obyvateľov, náv-

1. cena

števníkov, predávajúcich, pestovateľov ako aj výrobcov domácich produktov a remeselníkov, ktorá má jedinečnú, neopakovateľnú atmosféru.

Porota ocenila prácu prvou cenou predovšetkým pre rozsiahlu analýzu riešeného územia, dôkladné poznanie východísk, ktoré ovplyvňujú celkový návrh lokality a jasnú a čitateľnú koncepciu.

2. cena Bratislava, Obchodná ulica: flexibilné mesto

Laura Foltínová, Veronika Mandincová
FA STU, Ústav urbanizmu a územného plánovania, 2_AT1_AU-Ateliér I

Hodnocení poroty:

Obchodná ulica je jednou z najrušnejších starých bratislavských ulíc. Tvorí pokračovanie pešej zóny z historického jadra mesta od Michalskej ulice až po pri Kollárovo námestie. Dodnes si zachováva charakter mestskej ulice s prevažujúcou obchodnou funkciou,

pravdepodobne aj pre jej výhodnú polohu v dostupnosti mestskej hromadnej dopravy. Pôvodne dvojpodlažná ulica v súčasnosti pôsobí zubato, staré meštianske domy boli doplnené budovami z obdobia modernizmu a vyššími budovami z konca storočia. Okrem výškového a typologického kontrastu objektov sú pre Obchodnú charakteristické úzke dlhé parcely, ktoré vytvárajú množstvo nefunkčných dvorov.

Filozofia návrhu ateliérovej práce je založená na vytvorení siete verejných priestorov, prepájaní dvorov a ulíc navzájom, v priečnom aj pozdĺžnom smere, ktoré umožnia plynulý peší prechod územím. Sfunkčnením zabudnutých pasáží a dvorov má návrh ambíciu vniesť život do vnútorného územia zástavby a zapojiť ho do aktívneho verejného priestoru Obchodnej ulice. Doplnením nových obchodných a gastronomických prevádzok sa docieli väčšia bezpečnosť a kontrolovateľnosť územia, ako aj vyššia architektonická kvalita a estetická úroveň vnútroblokového priestoru. Z kompozičného hľadiska je prínosom práce riešenie ťažiskových priestorov na križaní ulíc Poštová a Obchodná, pred hotelom Crowne Plaza. Zmenou organizácie dopravy na Kollárovom námestí, presunutím

2. cena

cestnej komunikácie zo strany Obchodnej ulice pred potravinársko-chemickú fakultu STU, vznikne pomyselné ukončenie pešej zóny.

Porota kladne zhodnotila citlivý prístup dostavby pôvodnej zástavby, kultiváciu verejných priestorov a intervenčné zásahy do do nefunkčných pasáží a dvorov. Súčasne ocenila výborné grafické podanie ateliérovej práce.

3. cena Holešovický meandr

Daniel Degtjev, Tereza Dejdarová,

Tomáš Fiala, Nikola Karabcová

FA ČVUT, Ústav nauky o budovách, Ateliér Koucký

Hodnocení poroty:

Zadáno bylo urbanistické řešení oblasti holešovického meandru jakožto potenciálního centra Prahy pro 21. století. Studenti měli pracovat s aktivním zacelováním městské struktury i vytvářením zcela nových prvků tak, aby vznikl kompaktní a jednotný návrh.

Téma pražských Dolních Holešovic provází ateliérové práce na pražské architektuře už po řadu desetiletí. Nové centrum města umisťoval do tohoto prostoru již Emanuel Hruška ve 30. letech minulého století. Studentský projekt hledá synergií nového a starého centra a logicky se odkazuje na komunikační rastry sousedních čtvrtí, jejich identitu a lidské měřítko. Hlavním tématem práce je systém veřejných prostranství, kde autoři zpochybňují náměstí jako atributy města minulých dvou staletí a zdůrazňují dynamiku bulváru a dalších lineárních prostranství, která pojmu velká množství lidí a dopravy. Zástavba je horizontálně členěna na podnože zabírající celé bloky a uzavřenou blokovou zástavbu z nich vyrůstající. Větším plochám zeleně je vyhrazen pás podél Vltavy, soukromá zeleň je ve vnitroblocích, není však jasné, jak se slučuje s koncepcí podnože přes celý blok. Do půdorysně razantního uspořádání do rastru uzavřených bloků pronikají oblouky zachovávaných železničních tratí do Děčína a Chomutova. Tratě procházejí po ulicích jako slavné nadzemní dráhy amerických velkoměst počátku 20. století. Řešení ale nepřehlíží k tomu, že vlastně skoro celá plocha nynějšího bubenského nádraží je vyrovnána na niveletu tratí, takže navrhované

3. cena

Odměna – Český Krumlov

vedení po viaduktech by znamenalo odkopání většiny této navážky, což by navíc zvýšilo riziko záplav při povodních.

k hodnotám okolní krajiny i k hodnotám historického města spolu se snahou řešit každodenní problémy města je hlavní hodnotou výsledného řešení se sociálním a ekologickým přesahem

Odměna Centrum vzdělávání Krumlovia

Tereza Beránková

FA VUT Brno, Ústav urbanismu, Ateliér prof. Hany Urbáškové

Hodnocení poroty:

Ateliérová semestrální práce představuje spojení pragmatistického záměru využití bývalého vojenského areálu s idealistickým motivem alternativního vzdělávání na principech Waldorfského školství. Hledání konceptu k sestavení optimálního stavebního programu je využito také jako motivu prostorového uspořádání soběstačného celku. Přes komplikovanou nestandardní typologii vzdělávacího a společenského centra je výsledné řešení příkladné uplatňováním udržitelných principů. Respekt

Odměna ohraničení – Hranice na Moravě

Maroš Kostelanský, Miriam Leštachová

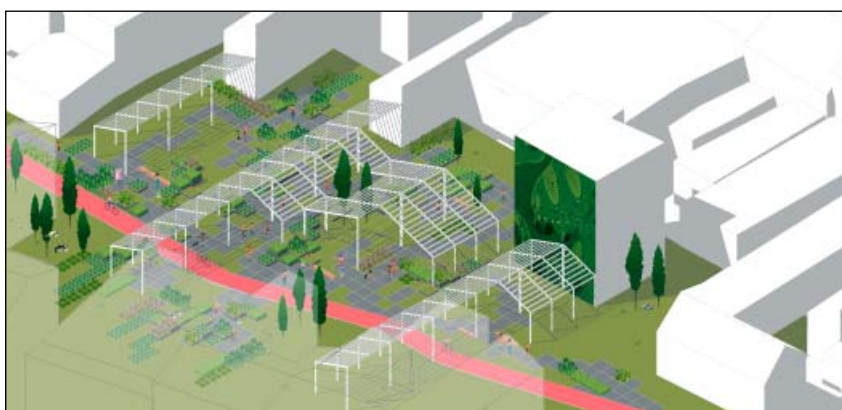
FA VUT Brno, Architektura a Ústav prostorové tvorby, Studio FREE ASSIGNMENT1

Hodnocení poroty:

Projekt je zaměřen na řešení urbanisticky nesnadného úkolu, který je ale také velmi přitažlivý. Jedná se totiž o regeneraci centra malého (17 000 obyv.) moravského města a jeho historického jádra (MPZ). Jedinečnou urbanistickou formou, kompozicí a obraz této části města určuje úzký terénní ostroh mezi řekami Veličkou a Ludinou.

Odměna – Hranice na Moravě

Odměna – Bratislava

Urbanistický návrh vychází ze správně zvoleného cíle, zvýraznit úlohu historického jádra a jeho stávající urbanistické i architektonické hodnoty v organizmu celého města.

Pro dosažení tohoto cíle se autoři návrhu rozhodli nahradit části stávající nesourodé a architektonicky méně hodnotné zástavby v předpolí hradeb, parkově upravenými prostory, do kterých umísťují pestrá škála vybavení pro kulturu, volný čas a relaxaci. Tím se jim podařilo zvýraznit jedinečnost struktury historického jádra, jeho obraz a také jeho architektonické i výškové dominanty. Zdařilé je také doplnění ponechané zástavby novými objekty soudobého architektonického výrazu, které svým měřítkem a charakterem úspěšně navazují nejen na okolní zástavbu ale také na strukturu historického jádra.

Pouze na západní straně historického jádra se zdá rozsah asanované zástavby neúměrně velký a tím méně citlivý. To pak do značné míry předurčuje méně

zdařilou představu o hmotách navrhovaných objektů kulturní vybavenosti.

Dokumentace je zpracována komplexně, přehledně a na velmi dobré grafické úrovni. Jednotlivé výkresy, vizualizace a pracovní model svědčí o zodpovědném přístupu autorů návrhu k řešení nesnadného úkolu. Dále také prokazuje jejich zájem vyjádřit vlastní a jasný názor na řešení tak nesnadného, citlivého a současně tak významného urbanistického úkolu.

Odměna Bratislava. Obchodná ulica „flexibilné město“

Paula Bencová, Miroslava Mišurová
FA STU, Ústav urbanizmu a územného plánovania, 2_AT1_AU-Ateliér I

Hodnocení poroty:

Obchodná ulica je súčasťou celomestského korza Bratislavy. Vznikla ako hlavná ulica bývalého predmestia a viedla od Michalskej brány k Schön-

dorfskej brány, umiestnenej na vonkajšom palisádovom opevnení mesta. Domy tu pochádzajú približne z 18. storočia až po súčasnosť. Rekonštrukcia tohto verejného priestoru v rokoch 2005 a 2006 z nej vytvorila pešiu zónu s električkou. V súčasnosti, takmer po celej dĺžke, je v parteri tvorená obchodnými a gastronomickými prevádzkami. Zámerom ateliérovej tvorby bolo vytvoriť verejné priestory, ktoré ulicu obohatia a rozšíria okruh záujmu pre široké spektrum obyvateľov. Pasívne zóny sa striedajú s aktívnymi, v ktorých návštevník nájde históriu späť s vinohradníctvom, kultúru, obchodné a reštauračné prevádzky, oddych v záhradách, trhy aj športové aktivity. Verejný priestor je navrhnutý ako flexibilný s možnosťou obmeny funkcií. Ťažiskové uzly sú doplnené letnými terasami, vodnými plochami a verejnou zeleňou. Súčasťou oživenia vinohradníckej tradície je sprístupnenie niektorých pivníc. Niektoré vnútorné priestory sú navrhnuté ako komunitné záhrady, ktoré využívajú rezidenti. Cez existujúcu pasáž s trhovou funkciou sa vstupuje do street-art zóny, ktorá poskytuje zázemie rôznym druhom umenia (maliari, sochári...). V závere pešej zóny, na Kollárovom námestí je navrhnutý stupňovitý verejný park s oddychovými priestormi. Dotvorenie voľných preluk a nadstavieb je navrhnuté formou jednotnej ľahkej oceľovej konštrukcie, vyplnenej presklenými kvádrami. Prínosom práce je vnesenie nových kultúrno-spoločenských a oddychových funkcií do pešej zóny.

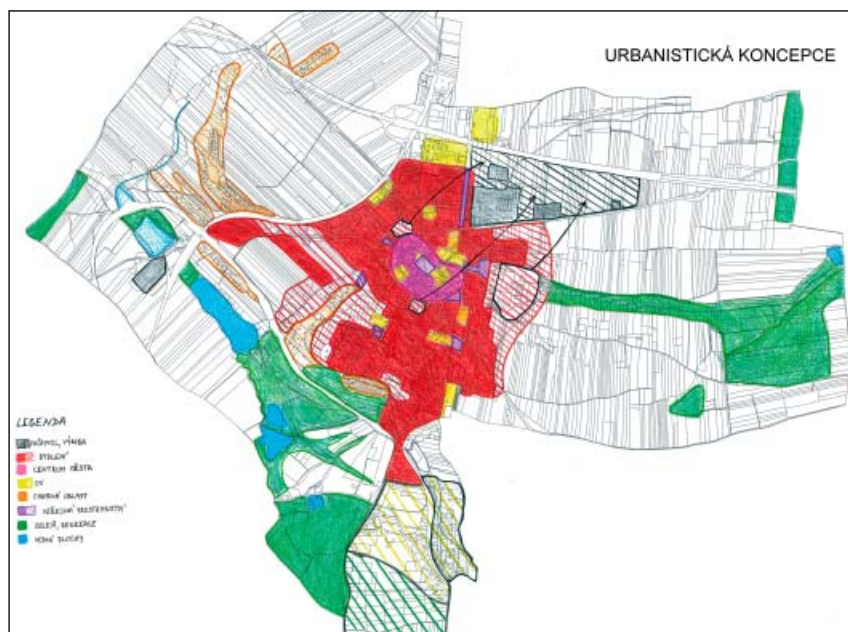
Porota ocenila rozsiahlu analytickú časť práce, s rozvinutými uličnými pohľadmi, ktoré zachytávajú súčasný stav aj návrh.

**Zvláštní uznání Územní plán
Nové Strašecí**

**Lenka Chlanová, Eva Krňanská,
Daniel Nosek, Barbora Štěpánová**
FŽP ČZU Praha – Katedra aplikované geoinformatiky a územního plánování, Projekt M1

Hodnocení poroty:

Práce prokazuje pochopení cílů a úkolů územního plánování včetně jeho principů. Má jednoznačně stanovenou urbanistickou koncepci, koncepci dopravní

Zvláštni uznání – Nové Strašecí

infraštruktúry a systému verejných priestranství a koncepcii usporiadání krajiny. Je patrné, že se opírá o podrobnou analýzu, která této práci předcházela (doplňující průzkumy a rozbor). Územní plán je zpracován v souladu se stavebním zákonem a jeho prováděcími vyhláškami. Je zajištěna provázanost mezi textovou (výrok + odůvodnění) a grafickou částí územního plánu. Textové části jsou přehledně strukturované, grafické zpracování územního plánu vychází z metodiky MINIS.

Jedná se o práci, která svou kvalitou a způsobem zpracování odpovídá standardům praxe a v této úrovni by byla plně využitelná.

Ing. arch. Zuzana Poláková
Fakulta architektury ČVUT

KOMENTÁŘ AUTOREK VÍTĚZNÉHO PROJEKTU

Zadanie:

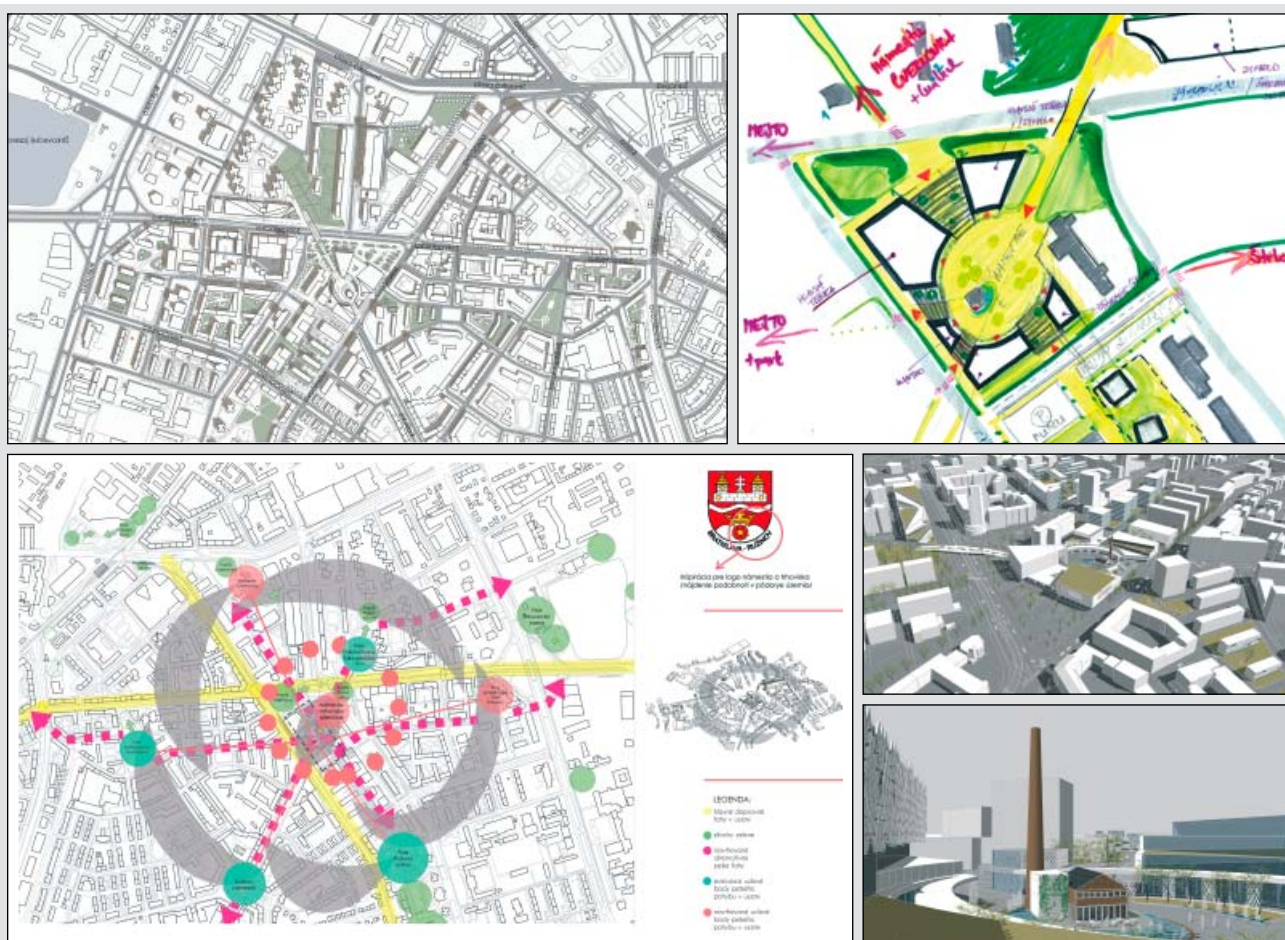
Nosná téma ateliérovej tvorby je flexibilné mesto. Riešenými lokalitami sú primárne osi Miletičova a Záhradnícka ulica s dôrazom na transformáciu centrálneho trhoviska a jeho širšieho územia. Pri riešení širších vzťahov je vhodné sledovať vývoj a význam riešenej lokality vo vzťahu k rozvoju sídla, schémy alternatívneho rozvoja lokality vo väzbe na možnosti rozvoja sídla a jeho potenciál. Je požadovaný výkres koncepcie širšieho kontextu lokality v rámci sídla. Potrebné je tiež vykonanie analýz z dostupných zdrojov (v kontexte sídla a mestského obvodu) z územných plánov, spracovaných urbanistických štúdií, stratégií sociálno-ekonomického rozvoja a pod. Sledujú sa nasledovné otázky: populácia, mobilita, história, problémy a pozitíva súčasnosti, budúcnosť /potenciál – predpokladaný rozvoj/ a ÚPN. Tieto výstupy budú prezentované napríklad vo forme grafov, schém, škie, poznámok, SWOT analýzy – grafická technika ľubovoľná. Analýzy sa odvíjajú od prieskumu v teréne. Analýzy územia sledujú funkcie v území, priestorovú charakteristiku územia, urbanistických priestorov a objektov – stavebno-technický stav objektov (súborov stavieb), stav a charakter zelene, ale aj prevádzkové vzťahy, kultúrne, historické a krajinné hodnoty územia. Výstupom bude výkres problémov so zhotovenými prieskumami a rozborom. LIBRETO je zamerané na image mesta a identitu miesta: neighbor-

hood, živá štvrť, udržateľné mesto. KONCEPT sa sústreďuje na: ideu + motto konceptu (1 veta). Koncept môže byť dokumentovaný formou konceptuálnych škie, schém a pracovného modelu. KOMPLEXNÝ VÝKRES bude obsahovať komplexný urbanistický návrh v mierke príslušnej riešenému územiu, funkčno-prevádzkové riešenie, koncept dopravy a peších trás. „INDIVIDUÁLNY VÝKRES“ – Urbanistický detail bude predstavovať individuálne rozpracovanie určitej problematiky, detailu. Dôraz sa kladie hlavne na urbanistický parter a verejný priestor – urbanistický detail (prepojenie interiéru a exteriéru, návrh riešenia a využívania verejných priestorov) a tiež sociálny – participatívny projekt, návrh intervencie, prípadne spôsob takejto realizácie. Urbanistický detail a priestorové štúdie budú spracované v 2D (návrh, schéma, škie) a 3D. Priestorové štúdie (perspektívy, axonometrie) sa doplnia o rozvinuté uličné pohľady, rezy, grafická technika ľubovoľná.

Riešené územie sa nachádza v mestskej časti Ružinov v Bratislave. Lemujú ho dve dôležité dopravné tepny: Záhradnícka a Miletičova ulica. Najväčšími problémami územia sú: ohrozenie statickou dopravou z dôvodu nedostatku parkovísk, ohrozenie dynamickou dopravou kvôli frekventovaným komunikáciám a úzkym chodníkmi, chátrajúce objekty, zastarané vybavenie ihrísk, chýbajúce centrálne námestie v Ružinove, ktoré by sem prinieslo život...

Riešenie:

V návrhu vytvárame nové flexibilné trasy územím, ktoré ponúkajú príjemnejšie trasy pre peších. V súčasnosti sú chodníky ohrozené nepriaznivými účinkami statickej i dynamickej dopravy. Novonavrhované trasy poskytujú pohyb v pokojnejšom, tichom a bezpečnom prostredí s možnosťami atraktívnych oddychových priestorov (parkov, ihrísk a námestí). Všetky dôležité pôvodné a novonavrhované pešie ťahy centrálne ústia pri komíne na Miletičke – novom Trhovisku a námestí Ružinov, nakoľko jej návrh vychádza z rešpektovania týchto peších trás. Hlavnou ideou návrhu bolo vytvoriť flexibilné priestory pre viac príležitostí, stretnutí v každom čase aj ročnom období. Navrhované námestie a trhovisko sa nachádzajú v centrálnej polohe širšieho okolia. Niekoľko dopravných komunikácií ústia k tejto lokalite. Hmotový návrh tvorí päť budov poprepájaných dvoma pergolami a podporuje centralitu parcely. Vytvára v ňom nové námestie, ktoré by bolo orientačným a stretávacím bodom celého územia. Budovy zo strany ulice rešpektujú uličnú čiaru a poskytujú dostatočný priestor na polyfunkčný parter a plochy zelene s alejami stromov, poskytujúcimi chladok. Fasády objektov sú na prvom nadzemnom podlaží doplnené aktívnym parterom, ktorý bude oddeľovať rušnú časť od pokojnejšej vnútornej zóny trhoviska. Zvnútra námestia sú budovy formované organicky a ohra-

ničujú námestie elipsoidného tvaru. Nová centrálna zástavba územia poskytuje lepšie prepojenie peších ťahov. Uzlová kompozícia námestia vŕhahuje návštevníkov a poskytuje im široké možnosti aktivít. Centrom priestoru je pôvodný komín bývalého bitúnku ponechaný ako historický artefakt, a zároveň silný orientačný bod v území. Pergoly a prečnievanie vyšších podlaží budov nad parterom umožňujú presun suchou nohou po celom obvode námestia a do všetkých budov trhoviska. Predajné montovateľné stánky veľkosti 3x3m možno podľa potrieb flexibilne rozmiestniť na námestí a osadiť do predpripravených miest pod pergolou, ktorá ich chráni pred nepriaznivým počasím. Lokalizácia, počet, spôsob rozloženia a otvorenia či zatvorenia stánkov, sa dá jednoduchým spôsobom meniť. Na námestí sú aplikované mnohé postupy ekologickej tvorby, ako napríklad vegetačné a vodné

steny, vodné prvky so stojatou vodou a fontánami, či budova kvetinárstva zhotovená systémom skleníka. Zachovaný pivovar v návrhu slúži ako miesto pre oddych a občerstvenie návštevníkov. Pri rekonštruovanom pivovare navrhujeme niekoľkokentimetrovú zapustenú plochu elipsoidného tvaru. V lete môže byť využívaná na ovlaženie sa vodou z trysiek, v prechodných obdobiach slúžiť ako plocha pre stánky a v zime ako malé ľadové klzisko pre deti. Tu sa opäť objavuje flexibilita návrhu.

Pri riešení sme neostali len pri návrhu územia trhoviska, ale snažili sme sa na riešení lokalitu pozerat' v širšom kontexte. Vyplývala nám priam nutnosť zaoberat' sa či už revitalizáciou alebo novým návrhom ďalších území. Návrh počítá s desiatimi etapami výstavby realizovateľnými bez povinnej nadväznosti. Sú to tieto etapy:

- 1 – Námestie a trhovisko Ružinov "MILETIČKA";
- 2 – Park "Palkovičova" s nadchodom nad Záhradníckou ulicou;
- 3 – Divadlo a nákupné centrum "Ružinov";
- 4 – Námestie "Cvernovka";
- 5 – Administratívny park "MILETIČKA";
- 6 – Bytový komplex "Roseterrace";
- 7 – Administratívno-bytový komplex "BAJKAL" na Bajkalskej ulici;
- 8 – Bytový komplex "NIVY" s parkovacím domom na ulici Líščie Nivy;
- 9 – Bytový komplex "Flowers" – Kvetná ulica; 10 – Bytový komplex "KOCEĽOVA" a Administratívny park "KARADZIČKA".

Bližšie informácie o spomínaných etapách sú uvedené priamo na jednotlivých výkresoch etáp.

*Bc. Lenka Gallo, Bc. Natália Filová
Fakulta architektúry STU Bratislava*

HOLAŠOVICE V KONTEXTU JIHOČESKÉ VENKOVSKÉ ARCHITEKTURY

RECENZE
PUBLIKACÍ

Hájek P. (ed.), katalog výstavy. Národní památkový ústav, České Budějovice, 2017.

SCHWARZENBERSKÁ KRAJINA HLUBOCKA A TŘEBOŇSKA

Ourodová L. (ed.), katalog výstavy. Národní památkový ústav, České Budějovice, 2017.

Národní památkový ústav v Českých Budějovicích uspořádal v minulém roce dvě mimořádně zajímavé výstavy věnované kulturní krajině jižních Čech. Nyní jsou k nim dostupné i navazující knižní „katalogy“, fakticky zahrnující libreto výstav s bohatým textovým a obrazovým doprovodem. Je třeba konstatovat, že v oblasti propagace kulturních památek publikuje NPÚ mimořádně zdařilé publikace, kterými propaguje ochranu a obnovu památek nejenom u odborné, ale zejména i laické veřejnosti. Tematika péče o památky byla v posledních letech rozšířena o kulturní krajinu (metodika¹⁾ a výpravný přehled krajinných památkových zón České republiky²⁾). Vycházejí tak dílčí tematické práce věnované propojení památkově chráněných objektů, městských a vesnických památkových rezervací s okolní kulturní krajinou. Tu mohou reprezentovat jak vyhlášené či navržené krajinné památkové zóny, tak krajinné prvky spojené s historickým vývojem krajiny, resp. urbanizovaného území³⁾ (Evropská úmluva o krajině nerozlišuje krajinu podle intenzity osídlení, vstupuje prostřednictvím zelené infrastruktury i do intravilánu obcí).

Přestože první kniha nese v názvu jméno obce Holašovice (památky UNESCO je věnována jedna kapitola), tak její obsah odpovídá především kontextu regionů členěných podle venkovské architektury. Těm je věnován jednak stručný popis oblastních specifíků, jednak bohatá fotodokumentace celkových pohledů (zpravidla náves či stavení, doplněné o drobné stavební detaily štítů, štuků a dalších ozdobných prvků). Podstat-

ná je úvodní část zachycující obecné zákonitosti usazení sídel v krajině, stručnou historii vývoje kulturní krajiny, a také vývoj půdorysné struktury sídel s navazujícími plužinami. Navazuje historie utváření jedinečné urbanistické skladby v prostoru dané významem, orientací, rozlohou a velikostí i tvarem jednotlivých staveb.

Typologie a popis půdorysných útvarů sídel a uspořádání parcelace jsou odvozeny od charakteru založení a organizování hmotové koncepce zástavby. Přehled postihuje typické krajové formy sídel od rozvolněných dvorcových přes vzácnější shlukové po běžnější geometricky pravidelné. Nejrozšířenější jsou návesní vsi, naopak vzácně zůstaly dochovány okrouhlíce. Vzhledem k novověkému vývoji, kdy více sídel zaniklo, než bylo nově založeno, je pozornost věnována dochovaným sídlům s nenarušenou parcelní strukturou jádra obce – proto je prvotní pozornost věnována holašovickému skanzenu. Následujících cca 240 stran ukazuje zachovalé prvky lidové architektury po jednotlivých ucelených regionech jižních Čech (např. Soběslavsko-veselská Blata, Bechyňsko a Ševětínsko, Zbudovsko-veselská Blata, Třeboňsko a české Vitorazsko, atp.).

Druhá kniha má užší zaměření na rybníční jihočeské pánve a jejich historický vývoj. Do určité míry navazuje na obecněji pojatou knihu o historických krajinách Čech⁴⁾ a doplňuje ji o po-

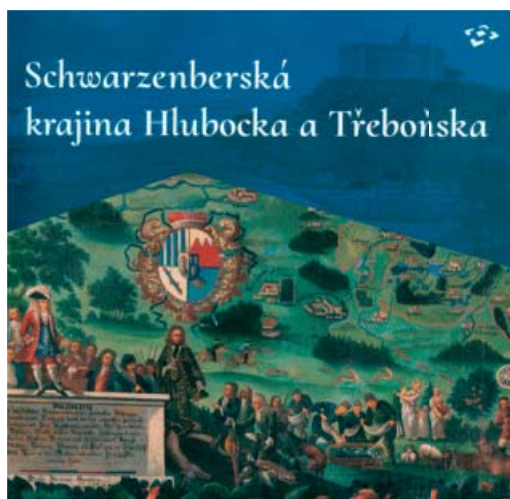
drobnější obraz krajiny Blatenska s důrazem na období, kdy území spravovali Schwarzenbergové. Členění kapitol ani tak neodpovídá historické chronografii, ale spíše jednotlivým tematickým celkům, počínaje výtvarným a zahradním uměním přes specifickou stavební architekturu uplatňovanou na schwarzenberských panstvích až po významné události a kratochvilné aktivity, které Schwarzenbergové v krajině provozovali. Již první kapitola představuje prohlídku virtuální galerie s úchvatnými krajinami ze schwarzenberských obrazů. Jedná se jak o dobové pohledy na sídla (Třeboň, renesanční i novobaroční Hluboká, Ohrada), tak i o mapová díla, mezi nimiž vyniká známá obrazová mapa třeboňského panství z roku 1684 o rozměrech 3 x 2 m. Ta detailně dokumentuje dobový rozsah rybníčního hospodaření napojený na jedinečné vodohospodářské dílo, totiž Zlatou stoku, a to v celém rozsahu panství, ještě před schwarzenberskými zásahy. Krajiny pak dokreslují rodové portréty.

1) Kučová, V., Dostál, J., Ehrlich, M., Kuča, K., Pacáková, B. (2014) Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny. – Edice odborné a metodické publikace, svazek 53, Národní památkový ústav, Praha.

2) Kuča, K. (ed., 2015) Krajinné památkové zóny České republiky. – Národní památkový ústav, Praha.

3) Kuča, K., Kučová, V. (2015) Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami. – Edice odborné a metodické publikace, svazek 54, Národní památkový ústav, Praha.

4) Chodějovská, E., Semotanová, E., Šimůnek, R. (2015) Historické krajiny Čech. Třeboňsko – Broumovsko – Praha. – Historický ústav, Praha.

Zatímco ikonografie v první kapitole ilustruje obraz sídel, druhá kapitola se podrobně zabývá zahradní a krajinářskou tvorbou. Zde vynikají obrazy Ferdinanda Runka⁵⁾, kterému je věnována třetí kapitola, a které zachycují velmi realisticky nejenom jednotlivé objekty, ale i činnost lidí v nich. Za pozornost stojí také skutečnost, na kolik byly šlechtické rody v minulosti obeznámeny s evropským kulturním děním (dokládají to zahradní úpravy hledající inspiraci doslova v celé Ev-

ropě). Tak postupně dostala jednotlivá sídla svou dnešní podobu, odlišnou podle dobových vzorů a inspirací, nejenom zahrady zámků Český Krumlov, Hluboká a Třeboň, ale i Ohrada, Červený Dvůr či Libějovice. Snad nejvýraznější přeměna původní formální zahrady v krajinářský park proběhla v Červeném Dvoře u Chvalšín. Novogotická přestavba Hluboké vedla k rekonstrukci zahrady navazující na park inspirovaný anglickou krajinářskou školou 18. stol (W. Kent, L.

Brown a H. Repton), zasazený v širším okolí do krajinářských úprav v duchu „ferme ornée“, kde pro změnu reflektuje principy H. Pücklera z Mužákova (Bad Muskau na Lužické Nise⁶⁾). Následující kapitoly pak dokumentují hospodářskou činnost Schwarzenbergů. Mapují jednotlivé hospodářské dvory, myslivny a hájovny a převažující hospodářskou činnost. Z dobových fotografií je patrná úpravnost jak staveb samotných, tak jejich okolí, tolik kontrastující s dnešním stavem,

mnohdy velmi neutěšeným. Kniha věnovaná krajině obsahuje také několik kapitol o lovu a myslivosti. Četné výřady ulovené zvěře ukazují nejenom na hospodářský význam, ale i značnou reprezentační a snad i politickou funkci, kterou dokládá výčet významných hostů. Hlubocko i Třeboňsko s okolím poskytovaly také atraktivní místa pro rozvoj turistiky, zachycené na dobových fotografiích. Závěr knihy je pak věnován dílčím událostem (zlatá svatba), volnočasovým aktivitám (sport) a sakrální architektuře.

Mám-li obě knihy shrnout společně, pak představují, každá z jiného úhlu pohledu, názornou ukázkou tří století historie jihočeské krajiny včetně rozvoje lidové, sakrální i profánní architektury. Především ale přibližují obrovskou pozornost, která byla našimi předky věnována obrazu sídel a jejich zasažení do okolní krajiny. Promítneme-li si do této krajiny konkrétní životy Barrova Jana Cimbury, či postav z Klosternannova románu *Mlhy na blatech*, dostaneme vcelku reálný, jakkoli literárně idealizovaný, obraz hospodářského venkova v 19. století.

*doc. RNDr. Tomáš Kučera, Ph.D.
Přírodovědecká fakulta Jihočeské univerzity*

5) Havlová, M. (2014) *Krajinář Ferdinand Runk (1764-1834)*. – Národní památkový ústav, České Budějovice.

6) Roscher, A. (2014) *The Muskauer Park. A Walk in the Footsteps of a Prince*. Gustav Winter GmbH, Herrnhut.

METODIKA HODNOCENÍ VLIVŮ NA KRAJINNÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY

V rámci **Politiky architektury a stavební kultury ČR** a naplňování jejího opatření Ústavem územního rozvoje jsou soustředovány vybrané výsledky výzkumů, které se zaměřují na vliv kvality prostředí na člověka. Výběr je dostupný na internetových stránkách Ústavu územního rozvoje: *Politika architektury a stavební kultury České republiky > Téma 8 – Výzkum a vývoj*. Jedním z vybraných výsledků výzkumů je **Metodika hodnocení vlivů na krajinné památkové zóny** z dílny Mendelovy univerzity v Brně. Práce vznikla v roce 2015 a jejími autory jsou Ing. Jozef Sedláček, doc. Dr. Ing. Alena Salašová a Ing. Lenka Trpáková. Metodika je sepsána tak, aby bylo možné hodnotit vlivy, které působí na ráz krajiny a krajinných památkových zón. Snahou bylo, aby subjektivní přístup, který se u takového hodnocení vyskytuje, byl co nejvíce potlačen použitím formuláře. Rozhodování o vlivech na území se tím stává spravedlivější a transparentnější.

Cílem metodiky je vytvoření postupu pro **vyhodnocení vlivu nových záměrů** na hodnoty definované v krajinných památkových zónách. Je tak snaha předejít nevratným zásahům, které mohou mít negativní dopad na kulturně-historické hodnoty v území a zabezpečit, aby byly prověřeny možné dopady na hodnoty krajinných památkových zón, jež může vyvolat plánovaný záměr ve vztahu ke krajině.

Uplatnění metodiky vyplývá z aplikace územní ochrany na základě zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a dále zákonů č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, a č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Výstupem je pak hodnocení, které je uspořádáno do hodnoticího formuláře, který tato metodika poskytuje.

Využití metodiky se předpokládá při připomínkování dokumentace orgány památkové péče, při projektové dokumentaci předkládané do územního nebo stavebního řízení a při připomín-

kování dokumentace hodnocení vlivů na životní prostředí. Metodika má být podkladem pro vydávání odborných vyjádření k připravovaným záměrům na území krajinných památkových zón a v jejich ochranném pásmu, při zpracování odborných vyjádření k územně plánovacím podkladům a územně plánovací dokumentaci a dalších relevantních studií záměrů na změny v území krajinných památkových zón.

Je vhodné si připomenout, co je krajina a jak na ni pohlížet. Krajina je složitý mechanismus obsahující velké množství jednotlivých prvků. Je částí zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, je tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačních prvků. Na krajinu může být pohlíženo z hlediska právního, geomorfologického, geografického, ekologického, architektonického, historického, demografického, uměleckého, emocionálního i ekonomického.

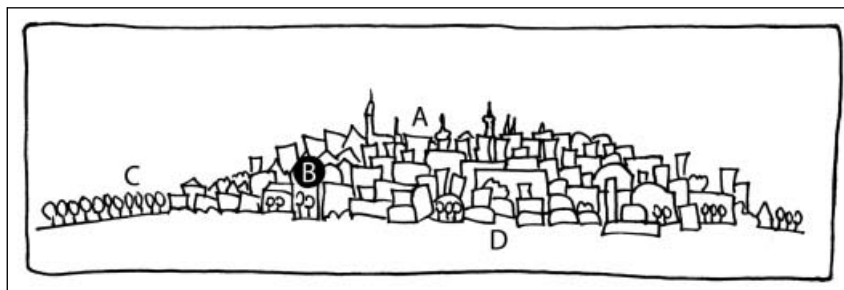
Jako historickou kulturní krajinu ji označujeme, pokud je na ni pohlíženo z pohledu památkové péče. Klade se zde důraz na časovou historii, kterou disponuje. Dále je krajina definována jako kombinované dílo přírody a člověka a jako doklad vývoje lidské společnosti a sídel v průběhu historie pod vlivem společenských, ekonomických a kulturních vlivů. Nelze rovněž zapomínat na duchovní a estetický aspekt kulturní krajiny. Krajina se při dalším zamyšlení dá popsat velmi podobně

jako město, má svou identitu, *genia loci* – tedy svou duši, která dané místo odlišuje od ostatních.

Stručně k samotnému jádru metodiky a informacím, které bude metodika vyžadovat. Základními údaji pro vyhodnocení záměru je popis záměru, **popis dotčeného území a rozsah změn**. Metodika předpokládá, že pro danou krajinnou památkovou zónu byl zpracován standardizovaný záznam, který slouží jako podkladový materiál k **vymezení hodnot v území**.

Nemusí se vyhodnocovat každý záměr, u kterého je důvod se domnívat, že by ovlivnil hodnoty v chráněné krajinné zóně. Roztřídit projekty zajišťuje fáze 1, která popisuje **charakter záměru, charakter lokality záměru a předpo-**

Umístění záměru vzhledem k urbanistické struktuře sídla a jeho možný projev ve vedutě sídla

U záměru umístěvaném do intravilánu je potřeba zohlednit jeho projev ve vnějším obrazu města. A) Záměr se projeví v historické vedutě sídla; B) záměr se projeví ve vedutě sídla; C) Záměr je umístěn na okraj veduty sídla; D) Záměr je umístěn na okraj veduty sídla. I záměry na okraji sídla (C, D) mimo historické jádro mohou ovlivnit celkové vnímání veduty sídla (autor kresby: Ondřej Šesták).

kládané dotčené území. Další kroky se týkají samotného vyhodnocení vlivu záměru, kdy už se jedná o fázi 2. Sem patří i připomínky a doporučení a připomínky k záměru včetně kompenzačních opatření.

Pro usnadnění výběru záměrů, které podléhají hodnocení, existují kontrolní seznamy záměrů a lokalit, u nichž je vyšší pravděpodobnost, že ovlivní hodnoty krajinné památkové zóny (obsahuje například výškové budovy nebo technickou infrastrukturu, jako je vedení vysokého napětí).

U vyhodnocení vlivu záměru se posuzuje, do jaké míry navrhovaný záměr zasahuje do objektů představujících předmět ochrany krajinné památkové zóny a kulturní krajiny. Rozčleňuje pak **vlivy na velmi významné, významné, méně významné, zanedbatelné a žádné**. Vyhodnocení se neprovádí pouze k objektům nebo ke krajině. Řeší se také vliv na vegetační části kulturní krajiny, jakými jsou aleje, stromořadí, vegetační linie či solitérní stromy. Všechny tyto prvky spoluutvářejí prostorové členění krajiny a její kompozici.

Vlivy záměru na vegetační části lze rozdělit na:

- přímý zásah (zánik vegetační části, mechanické poškození vegetační části);
- změnu prostorové struktury vegetační části;

Vliv stavby ve vnějším obrazu sídla lze prověřit pomocí hmotové skladby zástavby. Stávající stav a vizualizace navrhovaného stavu

(Posouzení vlivu záměru na krajinný ráz, rodinná farma Vrchovina, Jozef Sedláček, 2011).

- změnu stanovištních podmínek (zasolení, odvodnění, světelných podmínek).

Základním požadavkem je především hodnocení stavebních objektů. Kritériem je zachovalost a autenticita objektů. Vyhodnocují se změny architektonického výrazu staveb a zástavby, změny hmotové skladby zástavby, změny parcelace a změny půdorysné skladby zástavby.

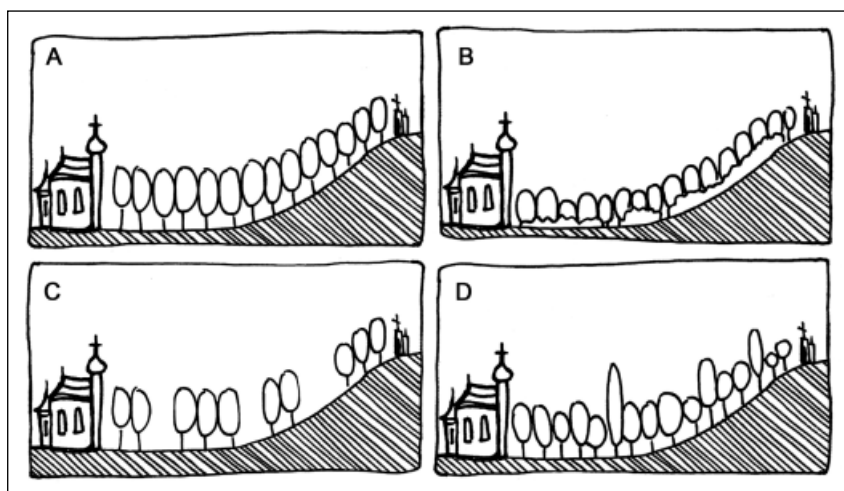
U vyhodnocení vlivů na znaky prostorových vztahů jde primárně o změny, které jsou vnímatelné lidským okem. Druhým kritériem je význam stanovišť, ze kterých je objekt pozorován a třetím je počet a typ pozorovatelů, receptorů

vlivu. Účelem doporučujících opatření je informovat předkladatele záměru o možných negativních vlivech záměru a doporučit jeho vhodné úpravy záměru. Součástí návrhu opatření je monitoring stavu krajinné památkové zóny.

Software k hodnocení

Do problematiky hodnocení záměrů vstupuje software ArcGIS, který díky digitálnímu modelu terénu a dalším funkcím, které nabízí, dovede vytvořit grafické výstupy potřebné k vyhodnocení záměru. Dokáže vytvořit mapu s viditelností záměru z jakéhokoli místa. Díky georeferencování lze získat přesné umístění objektů a představa je tak kompletní. Pomocí modelu programu ArcGIS s názvem Arcscene se mohou zobrazit geografická data ve 3D.

Program umožňuje transformaci rastrů na vektory a naopak, pracuje v souřadnicovém systému S-JTSK, umožňuje práci s rastrovou algebrou obecně a také základní práci s rastrovou grafikou (pro simulaci do fotografie). Problémem je časová náročnost a proveditelnost analýz. Jak se ale ukazuje, je to velmi přínosný nástroj pro lepší představu a správné rozhodnutí i za cenu prozatím větší časové náročnosti. Každý záměr, aby mohl být objektivně hodnocený v GISu, musí být georeferencován tedy musí být umístěn v souřadnicovém systému shodném s digitál-

Struktura dřevinného vegetačního prvku má význam pro jeho působení v kompozici

Obrázek popisuje různé varianty u aleje: A) Alej plně zapojena B) Alej s podrostem. C) Rozpadající se alej D) Alej s dosazovanými jedinci nevhodného taxonu (autor: Ondřej Šesták).

ním modelem terénu. Stavba tak bude umístěna na jeho skutečném místě.

Ochrana nejen stavebních objektů, ale jak ukázala i tato metodika, i krajiny a památkových zón, je důležitá pro další zachování historie. Ochrana krajin-

ných památkových zón není stavební uzavěrou, ale je jen potřeba více dbát na jejich dodržování a posuzování. Jistá míra subjektivity se v hodnocení vyskytuje vždy, a proto dobře slouží slovní klasifikace pro potřeby specifických charakteristik, k čemuž se využívá hodnotícího formuláře.

Metodika je dostupná na stránkách ÚÚR v sekci Územní plánování a stavební řád > Politika architektury a stavební kultury České republiky > Téma 8 – Výzkum a vývoj v Aktualizovaném seznamu vybraných výsledků výzkumů I.

*Jakub Kotrla
Fakulta stavební VUT Brno*

URBIS SMART CITY FAIR

Ve dnech 25. a 26. dubna 2018 se uskutečnil v pavilonu G2 na brněnském výstavišti první ročník veletrhu URBIS SMART CITY FAIR, určený především odborné veřejnosti, zástupcům měst, obcí, ale i laické veřejnosti se zájmem o problematiku Smart Cities, tedy „chytrých“ měst a vytváření koncepcí a konkrétních projektů Smart Cities. Na rozdíl od minulých ročníků, kdy probíhaly akce věnované Smart Cities v rámci doprovodného programu veletrhu URBIS, se v letošním roce tato akce pro chytrá řešení ve městech a obcích konala jako samostatný odborně zaměřený veletrh. Součástí programu byla dvoudenní široce zaměřená mezinárodní konference, jejíž program probíhal po oba dny na všech čtyřech pódii v pavilonu G2 a rovněž doprovodná výstava. V ní prezentovalo konkrétní „chytrá řešení“ v praxi téměř padesát vystavujících firem a zástupců neziskových organizací. V rámci konference, které se zúčastnila řada zahraničních hostů především ze střední Evropy – Slovenska, Maďarska, Rakouska, Polska a Slovinska, i doprovodné výstavy bylo prezentováno mnoho námětů a konkrétních řešení projektů Smart City v praxi měst a obcí středoevropského regionu.

Záštitu nad veletrhem převzaly Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí, Jihomoravský kraj a Statutární město Brno. Dne 26. 4. proběhlo v rámci veletrhu URBIS SMART CITY FAIR setkání a konference zástupců ministerstev a odborných institucí zemí V4 a Slovinska. Organizaci tohoto setkání a konference převzalo

Ministerstvo pro místní rozvoj. Nejdříve se setkali zástupci těchto zemí v rámci uzavřeného jednání, na němž diskutovali zejména o národní podpoře Smart Cities v jednotlivých zúčastněných zemích a rovněž o případné potřebě legislativy či finančních nástrojů zaměřených na Smart Cities.

Po ukončení uzavřeného jednání zástupci ministerstev České republiky, Slovenska, Maďarska, Polska a Slovinska, zabývající se agendou Smart Cities prezentovali v rámci konference své zkušenosti a zajímavé projekty. Dopolední veřejné jednání zahájili zástupci Ministerstva pro místní rozvoj František Kuřeš a David Škorňa a organizátor konference, zakladatel platformy City:One David Bárta, který program rovněž moderoval. V úvodu byly prezentovány ze strany zástupců MMR vybrané organizační a finanční rámce podpory Smart Cities v ČR. Velký význam má v tomto směru zpracovaná metodika konceptu inteligentních měst, která dává městům a obcím návod, jak přistupovat ke konceptům Smart Cities a rovněž metodika financování projektů. Následovaly krátké prezentace národních rámců Smart Cities zemí V4 a diskuse zástupců jednotlivých zemí na dané téma.

V dalším dopoledním bloku byly předneseny prezentace iniciativ Smart Cities větších měst prostoru střední Evropy. Náměstek brněnského primátora pro Smart Cities Jaroslav Kacer seznámil účastníky konference s řešením problematiky v Brně. Dále byl prezentován přístup Plzně a operátor ITC Smart Prague 2030 Vladimír Zadina nastínil situaci v hlavním městě Praze.

Ze zahraničních zkušeností prezentoval László Mátyus zkušenosti z maďarského města Debrecen, zkušenosti z rakouského Grazu předal Ernst Reiner.

V rámci dopoledního programu představili zástupci menších měst koncepce, současné a plánované aktivity a konkrétní projekty související s tématem Smart Cities ve městech Kolín (ČR), Trenčín (SR), Nitra (SR), Idrija (SLO), Kiskőrös (HU) a Třebíč (ČR).

Každý blok jednání konference byl zakončen bohatou diskusí a výměnou názorů jednotlivých prezentujících, ale i účastníků z publika. Ze strany prezentujících bylo patrné velké nadšení pro myšlenku i realizované projekty Smart Cities v jimi zastoupených zemích a jednotlivých městech.

První ročník URBIS SMART CITY FAIR se však věnoval dané problematice v mnohem širším pohledu, nezabýval se tedy jen chytrými městy, ale rovněž například chytrým nakládáním se zdroji (Smart resources), chytrou dopravou (Smart mobility) nebo chytrou správou měst a obcí (Smart governance).

Komplexní řešení problematiky Smart Cities a Smart Regions a vytváření a realizace konkrétních projektů přispěje k celkovému rozvoji daného území. Především výměnou zkušeností a vzájemnou informovaností k tomu jistě napomohla i akce URBIS SMART CITY FAIR.

*RNDr. Vladimíra Labounková
Ústav územního rozvoje*

Martina Marečková HOSPODÁŘSKÉ NOVINY
**Celý systém stavění je u nás příliš
sešněrovaný a zbyrokratizovaný**

*Rozlehlé budovy ministerstev na ná-
břeží Vltavy v Praze byly ve své době
stavěny na míru pro úředníky. Dnes
už moderní požadavky na kancelář-
ské prostory nesplňují a jsou ener-
geticky velmi náročné na provoz. „Najít
pro tyto budovy novou funkci není tak
jednoduché,“ říká historik architektu-
ry Zdeněk Lukeš. „Všude nemohou být
galerie, muzea a knihovny. Nechal bych
tedy ministerstva tam, i když nápad po-
stavit ministerské budovy přímo na ná-
břeží Vltavy považuji za jednu z chyb
prvorepublikového urbanismu.“*

*Sedíte v porotě studentské architektonic-
ké soutěže developera Central Group,
jak vnímáte vývoj architektury domů
od této společnosti?*

Central Group zaměřil první ročníky
soutěže na bytové stavby, což je logic-
ké, protože staví bytové domy. Téma se
ale trochu vyčerpalo. Pokud by měly být
v příštím ročníku opět tématem bytové
stavby, tak myslím, že bude o soutěž už
menší zájem. Párkrát jsme s Davidem
Vávrou, který se mnou v porotě sou-
těže od začátku sedí, vymýšleli zadání
my. Jednou bylo téma rozhledna v Pra-
ze nebo architektonické centrum – a to
mělo velký úspěch.

Central Group zpočátku trochu bojoval
s tím, že byl spojovaný s průměrnou ar-
chitekturou. Začali ale vypisovat kon-
kurzy a spolupracovat s kvalitními ar-
chitektky. Dnes je to třeba Josef Pleskot
nebo ateliér Aulík Fišer. U Central
Group mám objektivně pocit, že se
snaží zlepšit si své renomé, což není
jednoduché. A pokud by chtěli spolu-
pracovat se špičkovými zahraničními
architektky, pak to bude ještě složitější.
U nás se prakticky nekonají žádné me-
zinárodní soutěže.

Čím to je?

Soutěžní podmínky, které u nás kontro-
luje Česká komora architektů, jsou straš-
ně komplikované. Zadání má spoustu
různých omezení. Sám jsem u nějakých
soutěžích porotoval, například na knihov-

nu v Hradci Králové, a tam už třeba bylo
v zadání, kolik má být v budově toalet
pro vozičkáře. To je sice důležité, ale
takovéto detaily se řeší až u vítězného
návrhu, a ne v zadání. Není dobré ome-
zovat příliš fantazii soutěžících a už
na začátku je svazovat přílišnými po-
drobnostmi.

*Podle podmínek Mezinárodní unie ar-
chitektů (UIA) byla soutěž na novou
budovu Národní knihovny, kterou vy-
hrál Jan Kaplický. V čem byl rozpor?*

Komora si tam hlídala pravidla a ne-
chtěla připustit, že se nehraje podle je-
jích not. Podmínky UIA jsou mnohem
volnější. Když někdo nějakou pod-
mínku nesplní, ale má kreativní návrh,
může projít. Tady když cokoliv nespl-
níte, musí vás vyřadit.

Celý systém stavění je u nás příliš se-
šněrovaný a zbyrokratizovaný. Výsled-
kem je pak mimo jiné to, že zahraniční
architekti nemají zájem účastnit se
u nás soutěží. Dostávají raději přímé
zadání, většinou od developerů. Napří-
klad Serge Borenstein, developer v Pra-
ze-Karlíně, si dělal vlastní konkurzy, ty
se pak samozřejmě nemusely řídit pra-
vidly České komory architektů.

*Naposledy si tento developer vybral
mezinárodně oceňovaný slovinský ate-
liér Bevk Perović Arhitekti...*

Ano, ten má ve světě dobrou pověst.
V minulosti zase Serge Borenstein za-
dal projekt Cornlofts Šaldova v Karlíně
vídeňskému studiu Baumschlager Eber-
le. Developeri vám potvrdí, že světové
hvězdy, jako jsou Nouvel nebo Gehry,
do konkurzu nepůjdou. Oni nechtějí
ztrácet čas tím, že budou soutěžit a pak
třeba prohrají. Ale existuje celá řada
špičkových architektů, kteří zatím ne-
jsou tak známí, a ti se takových konkur-
zů třeba zúčastní. A po pár letech patří
ke světové špičce. To byl i případ studia
Baumschlager Eberle.

Největší světové hvězdy musíte oslo-
vit přímo. Někteří investoři se o to po-
koušejí. Například Penta oslovila Zahu
Hadid, její studio navrhlo projekt, kte-
rý se má realizovat na Masarykově ná-
draží v Praze.

*Co si o návrhu ateliéru Zahu Hadid
myslíte?*

Ten projekt je předimenzovaný na to,
kolik je na území k dispozici prostoru.
Měl by se tam objevit nějaký parčík, ná-
městí, a hlavně by tam mělo vzniknout
více různorodých staveb. Překvapuje
mě, že veřejnost není aktivnější, proto-
že si také myslím, že je návrh zbytečně
přetížený administrativou. Rozhodně
ale vítám, že se tu objeví stavba z to-
hoto ateliéru, ač netuším, zda se Zaha
Hadid osobně na projektu podílela.

*Někteří developeři se začínají označo-
vat za rezidenční stavitele. Veřejnost
vnímá slovo developer poměrně pejor-
ativně.*

Některé útoky na projekty nebo de-
velopery nejsou podle mě v pořádku.
Lidé si neuvědomují, že to, co vznik-
lo v centru Prahy a co všichni tak ob-
divujeme, jsou až na výjimky, jako
je kostel, klášter nebo radnice, deve-
loperské projekty. Jde o to, aby byla
kvalita architektury dobrá – a tomu
může pomoci konání mezinárodních
soutěží. Když budou mít naši architek-
ti možnost srovnávat se s těmi zahra-
ničními, může to také zvýšit úroveň
našich projektů.

*Premiér Andrej Babiš by chtěl v Pra-
ze vybudovat novou vládní čtvrť. Jed-
nu dobu se v tomto kontextu hovořilo
o Letňanech, naposledy to byly Hole-
šovice. Jak se vám tento nápad líbí?*

Domnívám se, že ta myšlenka sama
o sobě špatná není. Některým resortům
by moderní budovy ušetřily značné fi-
nanční prostředky na provoz. Letňany
jsou ideální, metrem jste tam z cen-
tra za 20 minut. Ale pobouřilo mě, že
by tato vládní čtvrť měla vzniknout
v prostoru bubenského nádraží. Jedná
se o velmi atraktivní území prakticky
v centru Prahy se všemi výhodami do-
pravního spojení, navíc na břehu Vltavy.
To území má obrovský potenciál a za-
plácet ho ministerskými budovami mi
případá jako velká chyba. Tam by měla
vzniknout živá městská čtvrť s bytový-
mi domy, univerzitním kampusem, cen-
trálním náměstím... Jsem rád, že se tam
bude také stavět nová koncertní síň.

Co by bylo v domech, kde dnes sídlí ministerstva?

Je potřeba rozlišovat. Ministerstva zemědělství, průmyslu, dopravy, zdravotnictví nebo sociální péče mají vyhovující a pro ten účel postavené objekty. Asi i ministerstvo financí. Navíc najít pro tyto budovy novou funkci není tak jednoduché. Všude nemohou být galerie, muzea a knihovny. Nechal bych tedy ministerstva tam, i když nápad postavit ministerské budovy přímo na nábreží Vltavy považuji za jednu z chyb prvorepublikového urbanismu.

Myslím si, že když to tenkrát zadávali, měli říct, že chtějí polyfunkční budovy. Podobně jako když město trvalo na tom, aby na Václavském náměstí vznikly polyfunkční stavby, jako je Koruna nebo Lucerna. Palác Koruna je původně postavený jako banka, přesto dům žije. Jsou v něm kanceláře, byty, dole restaurace.

Můj profesor urbanismu Jindřich Krise upozorňoval, že Praha má sice uprostřed řeku, ale odvrací se od ní zády. To je naprosto přesné. Na holešovické straně Vltavy je rušná komunikace a není vůbec důvod tam chodit. A druhý břeh je zabítý budovami ministerstev. Proč tam neudělali nějakou arkádu směrem k nábreží, kde by byly restaurace a kavárny? Tím by se to oživilo. Promenáda vzniká v poslední době paradoxně až pod Vyšehradem, kde je pro ni prostor.

Které úřady by bylo naopak vhodné vystěhovat?

Využívat některé budovy, které původně sloužily jinému účelu, jako ministerstva, je hřích. Hned vedle Hradu je bývalá kadetní škola, dnešní ministerstvo obrany. Areál je hermeticky uzavřený, ač leží na úžasném pozemku mezi Hradčanskou a Pražským hradem. Ta budova by mohla sloužit třeba jako hotel. Pokud by se otevřela zahrada, lidé by územím mohli procházet. Zrovna ministerstvo obrany by i z bezpečnostních důvodů mělo být dál od centra nebo úplně na jeho okraji. Podobně jako třeba Pentagon ve Washingtonu. Ani ministerstvo kultury nemusí okupovat cenný barokní Nostický palác. Tam si dokážu představit galerii nebo muzeum. Nevidím rovněž důvod, proč by měl parlament sedět ve dvanácti velice cenných historických objektech

na Malé Straně a umrtvovat tuto část Prahy. Senát, což je instituce pro 80 senátorů, zase zabírá gigantický Valdštejnský palác včetně zahrady a dalších paláců. Naopak Černínský palác je reprezentační sídlo ministerstva zahraničí, který byl za první republiky Pavlem Janákem přestavěn pro účely ministerstva. Ten bych tedy naopak ponechal tomuto účelu.

Investorům vadí, že koupí nějakou nemovitost a teprve pak se strhne boj za její prohlášení kulturní památkou, jako to bylo v případě Transgasu. Jak to vidíte vy?

Oni to koupili s tím, že domy zbourají. Mimochodem jeden z těch tří domů tam zůstává, zbourají se jen dva. Ta výšková budova, kde bylo ministerstvo hutnictví, je plná azbestu, má obrovské tepelné ztráty, korodovanou konstrukci. Ty budovy se developerovi už nevyplatí opravit. Investor nechal mezitím zpracovat nový projekt a najednou se dozvěděl, že se ty domy mají zapsat jako památka. A nejenže je nesmí zbourat, musí je ještě vzorně opravit a udržovat, i když na tom bude trvale finančně trátit. Přitom k zápisu mohlo dojít, když byl komplex ještě v majetku státu. Myslím, že v této fázi to není fér a že jediný čestný způsob, jak to vyřešit, by pak byl odkoupit budovy od současného majitele, samozřejmě za tržní cenu. Ministerstvo kultury v těchto případech nechce budovy zapisovat, protože by muselo majiteli vyplatit ušlý zisk, který navíc stále stoupá v čase. Mimochodem architekt Cigler podle mě navrhl na místě Transgasu architektonicky i urbanisticky kvalitní projekt, který se částečně vrací k principu uzavřeného domovního bloku, tedy původní situaci.

[MAREČKOVÁ, Martina. Celý systém stavění je u nás příliš sešněrovaný. In: Hospodářské noviny, 21. 3. 2018, s. 19, © Economia, a. s. 1996–2018, ISSN 1213-7693]

Zdeněk Lukeš

Historik architektury, vysokoškolský pedagog, odborný publicista. V roce 1990 dostal nabídku pracovat v kulturní sekci Kanceláře prezidenta republiky, později přešel do památkového odboru. Na Pražském hradě pracuje dodnes. Před sametovou revolucí pracoval v archivu architektury

Národního technického muzea v Praze, který se nacházel ve zchátralé barokní Invalidovně. Lukeš vystudoval Fakultu architektury ČVUT v Praze.

Martina Marečková HOSPODÁŘSKÉ NOVINY **Výstavba komerčních zón mění svůj charakter**

Sítí nákupních parků je v tuzemsku hustá, nové se staví už i ve městech s méně než 10 tisíci obyvateli. To ale neznamená úpadek výstavby komerčních zón. Místo prodejen potravin a zboží denní potřeby do nich však bude častěji mířit jiný typ nájemců – vzorkovny, řemeslníci či menší firmy se svým obchodním zastoupením, kancelářským a skladovým zázemím.

„Jednotky tohoto typu se staly v poslední době velkým trendem na trhu,“ říká Jiří Kristek, vedoucí oddělení pronájmu nákupních parků v poradenské společnosti Cushman & Wakefield. „Tyto plochy jsou vhodné zejména pro sídla firem, velkoobchodní zázemí, školicí centra, vývojová centra, výdejny a sídla e-shopů, či pro prodej specializovaného zboží,“ popisuje.

Hypermarketům zvoní hrana

Stavebníci a realitní konzultanti tomuto formátu říkají small business units, tedy malé komerční jednotky. Podle Kristka je jejich ideální velikost kolem 500 metrů čtverečních, ale mohou mít i 2 000 m². „Oproti nákupním parkům mají tyto areály výhodu v tom, že se vlastník nemusí držet zavedeného modelu a zajistit do něj prodeje potravin, drogerie, levného oblečení, případně elektroniky. A prostory nabízejí i vyšší místnosti, takže nájemci v nich mohou i skladovat,“ doplňuje Jaroslav Kaizr, šéf pronájmů v poradenské firmě Savills.

„Hypermarketům a větším supermarketům zvoní hrana a nový koncept malých komerčních prostor začíná být významným konkurentem retail parků,“ míní Kaizr.

Firmy chtějí lepší image

Mezi průkopníky těchto komerčních zón v tuzemsku patří developer CTP, jenž pro ně vytvořil vlastní značku CTP Box. První už fungují v Ostravě, v plzeňské průmyslové zóně Borská pole a v brněnském areálu Ponávka. „Obdobný koncept plánujeme i v našem pražském

parku v Nupakách," říká Jakub Kodr, manažer CTP. Developer zvažuje výstavbu i v dalších lokalitách.

Prostory CTP využívají firmy zabývající se výzkumem a vývojem, jsou mezi nimi autosalony, dílny nebo například prodejci podlah a koberců. Na seznamu nájemců jsou nadnárodní i lokální společnosti, jako jsou ABB, Autocora, Brammer, Schäfer a Sýkora, Toyota nebo Window Holding.

V brněnském H-Parku je zase například showroom společnosti Sapeli, českého výrobce interiérových dveří, či centrum nábytku firmy Hanák. Má tam ale i velkoobchodní zastoupení společnost Schachermayer. Developerem areálu a zároveň financujícím partnerem je společnost Raiffeisen – Leasing.

Potenciál pro výstavbu moderních areálů pro firmy a jejich zázemí je podle analytiků na okrajích měst a s dobrým napojením na městskou hromadnou dopravu nebo autem.

„V současné době takové jednotky chybí v krajských i okresních městech a naším cílem je tuto mezeru na trhu vyplnit," říká Kaizr. Prvním parkem v okresním městě bude podle něj Technopark Znojmo. Ten je momentálně ve výstavbě a jeho investorem je Autodružstvo Znojmo. Podle Kaizra je o prostory velký zájem, pronájem vyhodnocuje třeba výrobce zahradní techniky či e-shop s autodíly.

„V malých komerčních jednotkách se může protnout více funkcí v rámci jednoho prostoru," popisuje Kaizr. Příkladem může být například společnost PetCenter, jež provozuje síť obchodů s krmivy pro domácí mazlíčky. Ta má na jednom místě v Praze – Horních Počernicích prodejnu, kanceláře a meziklad, podotýká Kristek.

Nájemné by v těchto prostorech mělo být podle analytiků nižší v průměru o 10–20 procent než v klasických nákupních parcích. Například CTP podle Kodra pronajímá v areálech tohoto formátu kanceláře v průměru za 9–10 eur za metr čtvereční a měsíc a skladovací prostory za 5–6 eur.

Loni se podle firmy Cushman & Wakefield v Česku postavilo kolem 40 tisíc metrů čtverečních ploch v nákupních parcích, konceptů small business units přibývalo 37 tisíc m². „Výstavba retail parků bude mít sestupný trend," odhaduje Kristek.

Myslí si, že prostor pro jejich výstavbu je spíše ve větších, krajských městech. V Praze pak například v Letňanech nebo Čestlicích. „Firmy, které dnes sídlí v různých brownfieldech, jako je areál ČKD ve Vysočanech, chtějí mít lepší image, chtějí sedět v čistém prostředí s dobrým parkováním," říká Kristek.

A zrovna brownfieldey ve Vysočanech jsou atraktivní pro bytovou výstavbu díky svému umístění v širším centru

Prahy. Developeři je od dosavadních vlastníků kupují a přeměňují je v moderní čtvrti.

[MAREČKOVÁ, Martina. Výstavba komerčních zón mění svůj charakter. In: Hospodářské noviny, 28. 3. 2018, s. 16 © Economia, a. s. 1996–2018, ISSN 1213-7693]

Retail park

Retail nebo nákupní parky se obvykle staví na okrajích měst. Jejich součástí je několik samostatných prodejen s potravinami, textilem či elektronikou. Na rozdíl od klasických obchodních center nemají retail parky zastřešenou pasáž a do jednotlivých obchodů se vchází přímo z parkoviště.

Small business units

Malé komerční jednotky. Formát je podobný retail parkům v tom smyslu, že se jedná o jednoduché krabíkové stavby s venkovním parkováním. Oproti retail parkům se ale liší skladba nájemců – kanceláře, sklad, lehká výroba i prodejní prostory. V jedné jednotce se může protnout více funkcí najednou – od vzorkovny přes zastoupení prodejce či e-shopu až po skladové zázemí.

TISKOVÉ ZPRÁVY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Na pořízení územních plánů obcí přispěje MMR částkou vyšší než 20 milionů korun

Ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová schválila akce určené k financování z národního programu „Podpora územně plánovacích činností obcí“ pro rok 2018. Celkem bylo schváleno 107 akcí za více než 20 milionů korun.

„Každá obec by měla mít vlastní územní plán, který představuje nepostradatelný nástroj při rozvoji obce. Starostky a starostové tyto dotace velmi vítají, a jsem ráda, že jim takto můžeme pomoci. Za tříleté fungování dotačního titulu jsme podpořili již přes tři sta obcí po celé ČR," uvedla ministryně Klára Dostálová.

Národní program Podpora územně plánovacích činností obcí, ze kterého mohli žadatelé získat dotaci, je určen zejména pro menší obce, které nemají dosud žádný územní plán, nebo mají územní plán schválený před 1. 1. 2007.

V rámci výzvy bylo přijato celkem 173 žádostí o dotaci. Ministryně Dostálová schválila 107 projektů, kterým bude rozděleno přes 20 milionů korun. Více informací na: <http://mmr.stagedomain.cz/cs/Narodni-dotace/Uzemni-plan-y-pro-obce/Uzemni-plan-2018>

[Tisková zpráva MMR ze dne 25. 4. 2018. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ostatni/Web/Novinky/Na-porizeni-uzemnich-planu-obci-prispeje-MMR-castk>]

Novela stavebního zákona získala ocenění v anketě Zákon roku 2017

Novela stavebního zákona, kterou připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj, započala potřebné změny ve stavebnictví. Již od nabytí účinnosti začátkem tohoto roku ukázala přínosy v současném stavebnictví. Nyní získala ocenění v podobě 3. místa v anketě Zákon roku 2017.

Ocenění bylo zdůvodněno zejména zkrácením a transparentností územního plánování zavedením společného územního a stavebního řízení pro téměř všechny druhy staveb včetně souborů staveb a případné integrace EIA procesu do řízení u stavebního úřadu. Zjednodušení a zrychlení procesu a postupů, které jsou u stavebních úřadů, oceňují i drobní stavebníci. Ministerstvo pro místní rozvoj rovněž proškolovalo několik tisíc úředníků všech útvarů státní správy, kterých se novela dotýká. Tato školení zahrnovala výklad k celé novele stavebního zákona, včetně novel vybraných dalších právních předpisů novelizovaných v souvislosti se stavebním zákonem. Proškolení byli účastníci z ústředních orgánů státní správy, krajských úřadů, Magistrátu hl. m. Prahy, prvoinstančních obecních i speciálních stavebních úřadů, úřadů územního plánování a odvolacích orgánů na krajských úřadech.

[Tisková zpráva MMR ze dne 24. 4. 2018. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ostatni/Web/Novinky/Novela-stavebniho-zakona-ziskala-oceneni-v-ankete>]

Dne 11. dubna 2018 schválila vláda návratnou finanční výpomoc na odstranění staveb ohrožujících životy lidí

Ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová přišla s řešením, jak pomoci obcím, které se potýkají s problémem staveb ohrožujících okolí a zdraví obyvatel. Chce zajistit potřebné finance k provedení výkonu rozhodnutí stavebních úřadů vydaných ve veřejném zájmu. Nejedná se však o plošné poskytování dotací. Její návrh byl dnes schválen vládou ČR.

„Jde o poskytnutí potřebných financí do rozpočtu obcí prostřednictvím programu Ministerstva pro místní rozvoj

pro zajištění správních rozhodnutí vydaných jejich úřadem v případě, kdy vlastník stavby dobrovolně nesplní povinnosti nařízené rozhodnutím dotyčného úřadu ve veřejném zájmu. Tedy v situaci, kdy má vlastník stavby nařízeno odstranit stavbu nebo část stavby, která hrozí zřícením, nebo stavbu zabezpečit tak, aby neohrožovala zdraví a životy, v určitém termínu, a tyto práce neprovede,“ říká ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová.

Poskytovatelem a správcem finanční výpomoci bude MMR, a proto bude určovat i jeho podmínky a parametry. V úvahu připadá jak návratná finanční výpomoc, tak dotace, která bude poskytnuta na základě objektivních důvodů. Poskytnutí financí lze uskutečnit přes kraje na obce, nebo přímo od poskytovatele na konkrétní obce. Žadatelé budou muset požádat MMR dle podmínek vyhlášené výzvy a MMR rozhodne, komu budou finance poskytnuty. Protože ze zákona plyne, že náklady nese vlastník, budou mít žadatelé povinnost vymáhat náklady za provedené práce po vlastníkově stavby zpět.

Program bude určen na objekty fyzických nebo právnických osob – firem, mnohdy v exekuci, které nereagují a nechávají věci řešit státem. Pro objekty ve vlastnictví obce je určen program Demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách.

[Tisková zpráva MMR ze dne 11. 4. 2018. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ostatni/Web/Novinky/Vlada-dnes-schvalila-navratnou-financni-vypomoc-na>]

Klíčoví aktéři regionálního rozvoje se setkali na Národní stálé konferenci

Více než sto zástupců regionů, měst, obcí a rezortů se setkali ve dnech 14. a 15. března v Jindřichově Hradci. V pořadí již 9. zasedání Národní stálé konference představuje největší setkání zástupců státu a územních partnerů v ČR pro diskusi o evropských fondech, které je svou formou výjimečné i v evropském srovnání. Systém stálých konferencí koordinovaný Ministerstvem pro místní rozvoj je Evropskou unií považován za příklad dobré praxe,

což potvrdilo také úspěšné 9. zasedání Národní stálé konference.

Někteří účastníci konference představili své priority pro využití evropských zdrojů po roce 2020. Evropské fondy výrazně pozitivně ovlivňují rozvoj regionů díky realizaci desítek tisíc úspěšných projektů a jejich správné nastavení je proto klíčové. V zajímavé diskusi byla probírána také připravovaná Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, která pomůže zacílit finanční prostředky na regionální rozvoj do míst, kde jsou nejvíce potřeba a přinesou největší efekt. Od Sdružení místních samospráv a dalších územních partnerů zazněla velmi pozitivní reakce k formě přípravy Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, která je tvořena v úzké spolupráci s řadou partnerů. Představeny byly také práce na pozici ČR vůči budoucnosti politiky soudržnosti po roce 2020, a na Národní koncepci realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020, která má mj. za cíl stanovit priority, které bude ČR v budoucnu z EU fondů podporovat. V neposlední řadě byly představeny důležité aktuality a změny jednotlivých operačních programů. Velmi diskutovaným tématem spojeným s čerpáním EU fondů představovalo na Komore regionálního zavedení vysokorychlostního internetu v ČR.

Během jednání Komory CLLD byly intenzivně diskutovány problémy a potřeby českého venkova a vhodné nástroje k jejich řešení. Ministerstvo pro místní rozvoj i prostřednictvím Národní stálé konference tak přetavuje svou ambici být lídrem strategického řízení rozvoje venkova do konkrétních činů.

V rámci Komory ITI a IPRÚ byl prezentován pokrok jednotlivých metropolitních oblastí a aglomerací v realizaci jejich integrovaných strategií. Byla také představena konkrétní integrovaná řešení, například pro mobilitu ve městě a jeho zázemí, či oblast sociální, v rámci kterých jsou kombinovány projekty z různých operačních programů.

[Tisková zpráva MMR ze dne 16. 3. 2018. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Pro-media/Tiskove-zpravy/2018/Klicovi-akteri-regionalniho-rozvoje-se-setkali-na>]

12

ROČNÍK ODBORNÉ KONFERENCE

ČLOVĚK STAVBA ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

město · krajina · veřejný · prostor · společnost · veřejnost · plánování · infrastruktura · kulturní dědictví

Konference je určena zejména vědecko-výzkumným pracovníkům, studentům doktorských studijních programů, pracovníkům veřejné správy, odborníkům z praxe, ale též zástupcům firem a představitelům občanské společnosti, kteří jsou zváni zejména k diskusi nad konferenčními příspěvky.

Vybrané příspěvky projdou recenzním řízením, aby sborník z konference splňoval kritéria pro zařazení do vědecké databáze SCOPUS.

DATUM KONFERENCE: **7. 11. 2018**

MÍSTO KONÁNÍ: **Fakulta stavební ČVUT v Praze**

KONFERENCE

ZASLÁNÍ ANOTACÍ: **31. 7. 2018**

PŘIHLÁŠENÍ K PASIVNÍ ÚČASTI: **30. 9. 2018**

PŘIHLÁŠENÍ NA WEBU: **csup.uzemi.eu**

VLOŽNÉ: **400 Kč (pro studenty a zaměstnance ČVUT zdarma)**

ORGANIZÁTOR: **Katedra urbanismu a územního plánování, FSv ČVUT**

KONTAKTNÍ EMAIL: **uzemi.eu@gmail.com**

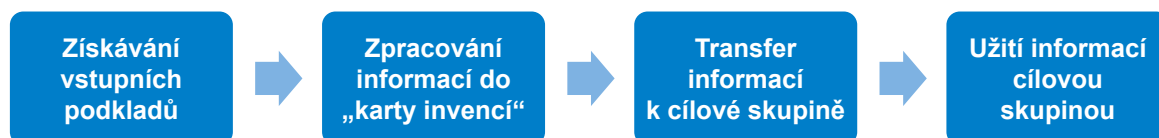
INVENCE PRO OBCE A REGIONY

Podpora transferu výstupů výzkumu/invencí do praxe

V závěru roku 2017 byla webová aplikace www.obcepro.cz, jejíž provoz zajišťuje odbor regionální politiky, **rozšířena o nový nástroj www.obcepro.cz/invence-pro-obce**, prostřednictvím něhož budou průběžně **zveřejňovány nové invence pro obce a regiony**. Tento způsob prezentace **invencí** by měl přispět k účinnějšímu transferu **výstupů výzkumu** do praxe, tedy do obcí a regionů.

Nástroj obsahuje **základní informace v podobě tzv. karet invencí** z různých oblastí kompetencí Ministerstva pro místní rozvoj a v průběhu roku 2018 budou dle dostupnosti zveřejňovány nové výstupy z výzkumu.

Předpokládá se proces zveřejňování nových invencí pro obce a regiony

PŘÍKLAD KARTY S INVENCÍ

- **základní údaje**
název, instituce, klíčová slova
- **souhrn problematiky**
souhrnné informace o invenci
- **příloha**
odkaz na výstup výzkumu/invenci

Invence pro regiony a obce 29. 11. 2017 012

Výstup	Metodika Konceptu inteligentních měst
Výzkumný projekt	Císlo: TB930MMR001
Řešitel:	Mgr. David Bárta
e-mail:	david.barta@cdv.cz
Instituce	Centrum dopravního výzkumu, v.v.i.
Klíčová slova	inteligentní město, sdílená ekonomika, udržitelnost, ICT systémy, strategie města, participace občanů

Souhrn problematiky

Předložená metodika Konceptu inteligentních měst v České republice (Smart City, dále SC) zohledňuje aktuální stavem. Oproti běžnému plánování a provozu městských agend Smart City přináší zjednodušení procesu zapojení odborné i široké veřejnosti pomocí elektronických nástrojů (např. komunikační platformy či sociální sítě). Poskytuje možnost, aby strategie města nebyly tvořeny pouze odbornými zdatnými dodavateli ve spolupráci s danými odbornými skupinami sestavenými z odborníků z různých institucí, lokálních podnikatelů a zájmových spolků, které město efektivně koordinuje za použití elektronických médií. Výsledné strategie lze následně předložit k připomínkám na elektronických veřejných fórech a poté diskutovat s veřejností na otevřených setkáních, aby zavedení jejich finální podoby bylo občanům maximálně přívětivé a zároveň, aby se do nich promítlo maximum myšlenek a nápadů. Takový postup přejímá i uvažované investice do nových technologií, které tyto nové programy podpoří, což má dopad na investiční, ale především na provozní náklady s technologickým spojením.

Koncept SC je programovou změnou vedenou politickou reprezentací města a je postupným procesem nikoliv stavem. Oproti běžnému plánování a provozu městských agend Smart City přináší zjednodušení procesu zapojení odborné i široké veřejnosti pomocí elektronických nástrojů (např. komunikační platformy či sociální sítě). Poskytuje možnost, aby strategie města nebyly tvořeny pouze odbornými zdatnými dodavateli ve spolupráci s danými odbornými skupinami sestavenými z odborníků z různých institucí, lokálních podnikatelů a zájmových spolků, které město efektivně koordinuje za použití elektronických médií. Výsledné strategie lze následně předložit k připomínkám na elektronických veřejných fórech a poté diskutovat s veřejností na otevřených setkáních, aby zavedení jejich finální podoby bylo občanům maximálně přívětivé a zároveň, aby se do nich promítlo maximum myšlenek a nápadů. Takový postup přejímá i uvažované investice do nových technologií, které tyto nové programy podpoří, což má dopad na investiční, ale především na provozní náklady s technologickým spojením.

Autorem metodiky se zaměřil na popis atributů inteligentního města, které je potřeba při tvorbě Smart City programů použít. Vznikla tak jednotná struktura, sestávající z 16 komponent, pro popis programových záměrů města, která je zároveň i jednotnou osnovou postupných kroků k opravdové společenské změně, kterou koncept navrhuje, tj. zapojení dotčených inovativních subjektů s cílem diverzifikovat trh, oživení města občanem s cílem decentralizovat politickou vůli a vzbuzení důvěry občanů k vlastním aktivitám a tvorbě občanské společnosti.

Metodika je především návodem, jak k řešení inteligentního města přistupovat. Dává řešitelům konceptu potřebnou volnost v jeho uchopení, respektuje významné rozdíly mezi městy a svými komponentami poskytuje tvůrcům městských smart strategií vodítko, jak se v komplexním a širokém prostředí orientovat.

Metodiku inteligentních měst mohou využít města a obce bez rozdílu geografických, politických, ekonomických a sociodemografických rozměrů. V každém jednotlivém městě však bude nutné postupovat individuálně dle konkrétních dispozic a potřeb. Pro tvorbu komplexních SC programů ve specifických odvětvích tak každé město v ČR může využít jednotnou strukturu 16 komponent inteligentního města a inspirovat se příklady uplatnění metodiky na konkrétní oblasti doplněnou indikátory pro měření jejich úspěchu.

Příloha: https://www.mmr.cz/getmedia/b6b19c98-5b08-48bd-bb59-7561946531d/TB930MMR001_Metodika_konceptu_inteligentnich_mest_2015.pdf

Příklady dobré praxe: http://www.strukturalni.fondy.cz/getmedia/bca6c041-c40e-42c3-988e-307d7c41cbe7/Prikklady_dobre-praxe_1.pdf

KONTAKTY

V případě dotazů či námětů se můžete obrátit na tyto pracovníky MMR:

Ing. Josef Vlk | e-mail: josef.vlk@mmr.cz | tel.: +420 731 628 294

Ing. Martin Kolmistr | e-mail: martin.kolmistr@mmr.cz | tel.: +420 731 681 629